การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

26 ส.ค. 2550

ปริญญานิพนธ์

ของ

ศศิธร แสงใส

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2550

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

บทคัดย่อ

ของ

ศศิธร แสงใส

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2550

ศศิธร แสงใส. (2550). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธ์พานิช.

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ ปัจจัยด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ แบบทะนุถนอม แบบพึ่งตนเอง แบบรักตามใจและตัวแปรตามได้แก่ ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้าน จิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ แบบทะนุถนอม แบบพึ่งตนเอง แบบรักตามใจกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค และศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านจิตลักษณะได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ แบบทะนุถนอม แบบพึ่งตนเอง แบบรักตามใจที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำนวน 310 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สหสัมพันธ์พหุคูณและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว การมองโลกในแง่ดี เชาว์อารมณ์ และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความทะเยอทะยานมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .693 โดยตัวแปร 8 ตัวร่วมกันอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 48

2. ตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการปรับตัว และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง ส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความทะเยอทะยาน ส่งผลทางลบต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β)ระหว่าง -.111 - .444 โดยการมองโลกในแง่ดีส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคมากที่สุด (β = .444) ปัจจัยรองลงมาคือ ความสามารถในการปรับตัว การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง (β = .302 , .242) ตามลำดับ ส่วนความทะเยอทะยานส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคน้อยที่สุด (β = -.111) สำหรับความมีวินัยในตนเอง เชาว์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจไม่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

เมื่อพิจารณาคะแนนมาตรฐานในรูปร้อยละ โดยพิจารณาจากค่าร้อยละของชุดของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลร่วมกันต่อตัวแปรตาม ซึ่งมีค่าเท่ากับ 48% ปรากฏว่า ตัวแปรปัจจัยด้านการมองโลกในแง่ดีสามารถอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้สูงสุด (ร้อยละ 41.534) รองลงมาคือ ความสามารถในการปรับตัว(ร้อยละ 28.250) การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง(ร้อยละ 22.638)ตามลำดับ ส่วนความทะเยอทะยานส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามได้ร้อยละ 10.383

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเข้าตัวแปรเป็นชุด (Blockwise) พบว่าปัจจัยด้านจิตลักษณะ ที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการปรับตัวและความทะเยอทะยาน สามารถอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 44.1 ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง สามารถอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9

A STUDY OF ATTRIBUTES RELATED TO ADVERSITY QUOTIENT (AQ) OF MATHAYOMSUKSA VI STUDENTS AT SAMUTPRAKARN EDUCATIONAL SERVICE AREA I

AN ABSTRACT

BY

SASITORN SANGSAI

Presented in partial fulfillment of requirements

For the Master of Education degree in Educational Research and Statistics

at Srinakharinwirot University

May 2007

Sasitorn Sangsai. (2007).*A Study of Attributes related to Adversity quotient (AQ) of Mathayomsuksa VI studenta at Samutprakarn Educational service area I.* Master thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok : Graduate School, Srinakarinwirot University. Advisor Committee : Assist Prof. Chusri Wongrattana , Raweewan Panpanich.

The purposes of the research were to study attributes level some characteristic variables with self discipline , adaptation , ambition , optimism and emotional quotient , child rearing with Over – Protectiveness , rely on oneself , Permissiveness that contributed and Adversity quotient to study the relationship between characteristic variables with self discipline , adaptation , ambition , optimism and emotional quotient , child rearing variables with Over – Protectiveness , rely on oneself , Permissiveness and to find beta weight of some characteristic variables with self discipline , adaptation , ambition , optimism and emotional quotient , child rearing with Over – Protectiveness , rely on oneself , Permissiveness that contributed to . The sample consisted of 310 level VI students in Samutprakarn province and selected by using stratified random sampling technique. The data were analyzed by using multiple correlation and multiple regression.

The result of study showed that ;

1. The multiple correlation coefficient of characteristic variables , child rearing variables and Adversity quotient was .693 which was statistically significant at .01 level. All of them could explain the variance of Adversity quotient at 48 percent.

2. Characteristic variables with optimism , adaptation ; child rearing variables with rely on oneself contributed positively to Adversity quotient which was statistically at .01 level. Abstract ambition contributed negatively to Adversity quotient which was statistically at .05 level, but self discipline , emotional quotient , Over – Protectiveness , Permissiveness contributed to Adversity quotient which was not statistically significant.

The multiple regression analysis using blockwise method showed that characteristic variables which was optimism , adaptation and ambition , child rearing variables of rely on oneself could explain the variance of Adversity quotient at 44.1 percents. But child rearing practices variable of rely on oneself could explain the variance of Adversity quotient which increasing only 2.9 percents.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

ปริญญานิพนธ์

ของ

ศศิธร แสงใส

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

ของ

ศศิธร แสงใส

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2550

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธ์พานิช)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธ์พานิช)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุวพร เซ็มเฮง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เนื่องด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธ์พานิช กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะแนวทางในการทำวิจัยตลอดจนแนวทางแก้ไขและปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่มาตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ อาจารย์ ดร.สุวพร เซ็มเฮง กรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้คำชี้แนะซึ่งทำให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ อาจารย์ ดร. ละเอียด รักษ์เผ่า อาจารย์ ดร. เสกสรรค์ ทองคำบรรจง พระ ดร.เอกภัทร อภิฉนโท พระมหา ดร.ประยูร ธีรวโส (สุยะใจ)ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นอย่างดี

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ คณะครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและให้ความร่วมมือในการทำวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ ญาติพี่น้องทุกคน รวมทั้งเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ที่คอยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัว ผู้ให้กำลังใจ กำลังทรัพย์และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของผู้วิจัยอย่างดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้รับจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอน้อมรำลึก และบูชาพระคุณแด่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่ได้ให้ความรู้ และให้การอบรมสั่งสอนแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ศศิธร แสงใส

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	**บทนำ**	1
	ภูมิหลัง	1
	จุดประสงค์ของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	ประชากร	4
	กลุ่มตัวอย่าง	4
	ตัวแปรที่ศึกษา	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
	กรอบแนวคิดของการวิจัย	7
	สมมติฐานของการวิจัย	10
2	**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	11
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค	12
	ความหมายของความสามารถในการเผชิญอุปสรรค	12
	แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของความสามารถในการเผชิญอุปสรรค	14
	คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรค	17
	การวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค	19
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง	23
	ความหมายของความมีวินัยในตนเอง	23
	ความสำคัญของความมีวินัยในตนเอง	24
	คุณลักษณะของผู้ที่มีความมีวินัยในตนเอง	26
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัว	27
	ความหมายของการปรับตัว	27
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการปรับตัว	29
	ความสำคัญของการปรับตัว	30
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความทะเยอทะยาน	31

สารบัญ(ต่อ)

บทที่ หน้า

2 (ต่อ)

ความหมายของความทะเยอทะยาน..... 31
คุณลักษณะของผู้ที่มีความทะเยอทะยาน..... 32
องค์ประกอบที่มีผลต่อความทะเยอทะยาน..... 33
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมองโลกในแง่ดี 35
ความหมายของการมองโลกในแง่ดี 35
รูปแบบการอธิบายตนเองเพื่อการมองโลกในแง่ดี 36
ประโยชน์ของการมองโลกในแง่ดี 38
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเชาวน์อารมณ์ 39
ความหมายของเชาว์อารมณ์..... 39
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับเชาว์อารมณ์..... 41
ความสำคัญของเชาว์อารมณ์..... 47
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู 48
ความหมายของการรอบรมเลี้ยงดู 48
ความสำคัญของการรอบรมเลี้ยงดู 49
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 54
งานวิจัยต่างประเทศ..... 54
งานวิจัยในประเทศ..... 55

3 วิธีดำเนินการวิจัย 58
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 62
การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 62
การเก็บรวบรวมข้อมูล 77
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล 77
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 78

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
4	**ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**	83
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	85
5	**สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ**	95
	สรุปผล	96
	อภิปรายผล	97
	ข้อเสนอแนะ	100
บรรณานุกรม		102
ภาคผนวก		111
	ภาคผนวก ก. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	112
	ภาคผนวก ข. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู	114
	ภาคผนวก ค. ค่าอำนาจจำแนก(r)ของแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสร แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู	124
	ภาคผนวก ง. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	127
ประวัติย่อผู้วิจัย		145

บัญชีตาราง

ตาราง หน้า

1 การเปรียบเทียบบุคคลตามทฤษฎีของสตอลซ์ตามลักษระต่าง ๆ 18
2 ตัวอย่างวิธีการอธิบายตนเองของคนที่มองโลกในแง่ดีและแง่ร้ายตามมิติ 3 ด้าน..... 38
3 จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน..... 59
4 จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ที่ได้ จากการสุ่มขั้นที่ 1 60
5 จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ที่ได้รับการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง 61
6 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค..... 65
7 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค..... 66
8 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาจากการทดลองใช้..... 68
9 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรด้านจิตลักษณะ ตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดู และความสามารถในการเผชิญอุปสรรค..... 85
10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่าง ตัวแปรด้านจิตลักษณะและตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดู กับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค..... 86
11 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยโดยวิเคราะห์จากค่า Tolerance และ VIF 88
12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรด้านจิตลักษณะและตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค..... 89
13 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรด้านจิตลักษณะและด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค..... 90
16 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรด้านจิตลักษณะและด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค จากการเข้าตัวแปรเป็นชุด(Blockwise)และคัดเลือกตัวแปรโดยวิธี Stepwise..... 92
17 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรด้านจิตลักษณะและตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค จากการเข้าตัวแปรเป็นชุด (Blockwise) และคัดเลือกตัวแปรโดยวิธี Stepwise..... 93

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง หน้า

18 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค..... 115
19 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู..... 123
20 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค 125
21 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู..... 126

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ **หน้า**

1 กรอบแนวคิดของการวิจัย 9

2 ความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์ 3 สาขาที่เป็นทฤษฎีพื้นฐานสำคัญของความสามารถ
ในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค 15

3 ต้นไม้ของความสำเร็จ 17

4 ลำดับขั้นของการสร้างแบบสอบถาม 63

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันสังคมโลกและสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยพลังแห่งกระแสโลกาภิวัตน์ ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมประกอบกับเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์ไม่ว่าชาติใด ภาษาใดทำได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ซึ่งคนไทยย่อมหนีไม่พ้นกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (กรมสุขภาพจิต. 2547 : 1) ดังนั้นในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขคนเราต้องปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ มีจิตใจที่เข้มแข็งและใช้เหตุผลในการจัดการกับปัญหา มีคนจำนวนไม่น้อยที่โทษสภาวะแวดล้อมภายนอก รู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง เกิดความเครียด ไม่สามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและอาจหาทางออกที่ไม่ถูกต้อง เช่น การฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหา โดยไม่พิจารณาความบกพร่องของตนเองคาดหวังให้บุคคลอื่นเป็นผู้แก้ปัญหา และคลี่คลายสภาวะแวดล้อมให้ดีขึ้นตามที่ตนเองต้องการ ซึ่งเป็นไปได้ยากหรืออาจเปลี่ยนไม่ได้เลย (กรมสุขภาพจิต. 2543 : 29) โดยเฉพาะวัยรุ่นไทยในปัจจุบันขาดความอดทน ขาดความเข้มแข็ง มีจิตใจอ่อนแอ ไม่สามารถเอาชนะความกลัว ความยากลำบาก นอกจากนี้ยังรักความสะดวกสบาย ยึดวัตถุเป็นที่ตั้ง เวลามีปัญหาจะใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบฉับไว ขาดวิจารณญาณ (อารี พันธ์มณี. 2546 : 102) จึงทำให้ไม่สามารถคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นได้

จากการศึกษาประวัติบุคคลสำคัญพบว่าก่อนที่จะพบความสำเร็จในชีวิตต่างก็เคยประสบความล้มเหลวมาแล้วทั้งสิ้นดังตัวอย่างเช่น แมรี่ คูรี่ และอเล็กซานเดอร์ เฟลมมิ่ง ซึ่งได้ทำการทดลองนับพัน ๆ ครั้ง จึงสามารถค้นพบเรเดียมและเพ็นนิซิลิน ดังนั้นคนเราจะประสบความสำเร็จได้ต้องมีปัจจัยหลายอย่างคำถามที่น่าสนใจ ก็คือ อะไรคือปัจจัยที่ทำให้คนเราประสบความสำเร็จในชีวิต จากการศึกษาภูมิหลังของบุคคลเหล่านี้พบว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จกับผู้ที่ประสบความล้มเหลวไม่มีสิ่งใดที่แตกต่างกันมากนักไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความรู้ ความสามารถ อายุและความเฉลียวฉลาด แต่สิ่งหนึ่งที่แตกต่างกันคือความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (Adversity Quotient : AQ) (มัณฑรา ธรรมบุศย์. 2544 : 12 - 13) ซึ่งสอดคล้องกับวิทยา นาควัชระ (2545 : 91) ที่กล่าวว่าความสามารถในการเผชิญอุปสรรคหรือ AQ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิตและการงาน

สตอลซ์ (Stoltz. 1997 : 6 - 7) ได้พัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (Adversity Quotient) ให้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายโดยให้ความหมายว่าเป็นความรู้ความสามารถของบุคคลในการ

ตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากหรือความลำบาก อดทนต่อปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ เมื่อเกิดอุปสรรคขึ้นในชีวิตแล้วสามารถที่จะตอบสนองต่อปัญหาเหล่านั้นได้ และมีความสามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ วิเคราะห์ได้ว่าใครเป็นจุดเริ่มต้นของอุปสรรค มีความสามารถในการให้เหตุผลกับอุปสรรคที่เกิดขึ้น คนที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูงจะมีจิตใจที่เข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆแม้จะพ่ายแพ้หรือล้มเหลวก็สามารถต่อสู้ เอาชนะความล้มเหลวนั้นได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูงจะต้องเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเอง มีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหาหรือมีความสามารถในการปรับตัวได้ดี มีความทะเยอทะยาน รู้จักวางแผนมีทักษะในการแก้ปัญหาที่มีเหตุผล มีการจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดีหรือที่เรียกว่าเชาวน์อารมณ์ ส่วนบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคต่ำมักจะมองคนในทางลบ มักมีความคิดว่าตัวเองจะต้องได้รับความช่วยเหลือตลอดเวลา พยายามหลีกเลี่ยงต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่กล้าเผชิญความเป็นจริง (Stoltz. 1997 : 13 - 32) นอกจากนี้รูปแบบของการจัดการกับปัญหาหรือความสามารถในการเผชิญอุปสรรคนั้นเริ่มเกิดขึ้นจากใยประสาทในสมองตั้งแต่ช่วงที่เป็นเด็ก ๆ วัยรุ่น เพราะจะเรียนรู้วิธีตอบสนอง ตอบคำถาม วิธีจัดการกับปัญหาจากประสบการณ์ที่เราเห็นจากผู้ใหญ่ที่อยู่รอบข้าง วิธีที่เขามองวิกฤตให้เป็นโอกาสหรือวิธีที่มองปัญหาให้เป็นปัญหา หรือวิธีการที่เขาไม่ต่อสู้กับปัญหา ซึ่งประสบการณ์ต่างๆเหล่านี้ที่อยู่รอบข้างเด็กตั้งแต่วัยเล็กก็จะฝังเข้าไปในสมองสร้างเป็นใยประสาทแต่ข้อดีก็คือสามารถที่จะปรับปรุงได้และที่สำคัญจะต้องเป็นคนที่มองปัญหาในทางบวก มองโลกในแง่ดี ก็จะทำให้ใยประสาทต่าง ๆ เหล่านี้ในสมองของเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคที่ดี (ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์. 2545 : 108) ซึ่งสอดคล้องกับที่ โกลแมน (อรพินทร์ ชูชม.2544 : 43 ; อ้างอิงจาก Goleman. 1998) ได้กล่าวว่าคนที่มองโลกในแง่ดีจะเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้เลวร้าย มีพลังโอกาสที่จะพลิกผันสถานการณ์ที่เลวร้ายให้กลับคืนดีได้ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขวางกั้น (Bar-On. 1997) การมองโลกในแง่ดีจะช่วยจัดการชีวิตและสภาพแวดล้อมด้านที่กดดันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Seligman. 1998) มีความยืดหยุ่นสามารถฟื้นตัวจากเหตุการณ์ที่เลวร้าย ประสบความสำเร็จในชีวิตในการเรียน การทำงานตลอดจนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

นอกจากนี้การที่บุคคลได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันก็ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ดังคำกล่าวของวิทยา นาควัชระ (2545 : 97-110) ว่า จงอย่าเลี้ยงลูกให้ความสะดวกสบายมากเกินไป จงให้เขาต่อสู้และรอคอยด้วยความหวังกับสิ่งเขาอยากได้ เขาจะมีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคดีขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากเลี้ยงลูกด้วยความสะดวกสบายทุกอย่างด้วยอุปกรณ์เสริมความสะดวกสบายหรือเงินทอง เวลามีอุปสรรคเข้ามาในชีวิตเขาจะทนไม่ได้เพราะไม่เคยต่อสู้กับอุปสรรคมาก่อน ดังนั้นพ่อแม่จะต้องรู้จักวางตัวมีสติกำหนดจิตใจ คำพูด และ

พฤติกรรมที่แสดงกับลูกได้อย่างเหมาะสม เขาจะมีกำลังใจในการทำความดีและทำสิ่งที่ถูกต้องต่อไป เขาจะรู้ว่าถ้าเขาอดทนอีกนิดเมื่อมีอุปสรรค เขาจะได้ผลดีตอบแทนมากขึ้นในอนาคต การอบรมสั่งสอนก็จะง่ายขึ้น ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคก็จะมากขึ้น

ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับทุกคน เนื่องจากความสามารถในการเผชิญอุปสรรคเป็นแนวคิดใหม่ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและเป็นเครื่องมือที่จะทำให้สามารถต่อสู้กับความท้าทายได้ (มัณฑรา ธรรมบุศย์. 2544 : 17) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ซึ่งได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจว่ามีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด และมีด้านใดบ้างที่จะส่งผลความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียน เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้นักเรียนได้พบกับความสำเร็จในการเรียน และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ ปัจจัยด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ และตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ และปัจจัยด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

3. เพื่อศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ และปัจจัยด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งปัจจัยที่ศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถ

ในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ นอกจากนี้ยังทำให้ทราบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ปกครองในการช่วยส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จตามที่ปรารถนาไว้ อีกทั้งสามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำนวน 15 โรงเรียน 61 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 2,878 คน เป็นนักเรียนชาย 1,234 คน นักเรียนหญิง 1,644 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จาก 7 โรงเรียน จำนวน 310 คน เป็นนักเรียนชาย 137 คน และนักเรียนหญิง 173 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่
   - 1.1 ตัวแปรด้านจิตลักษณะ ได้แก่
     - 1.1.1 ความมีวินัยในตนเอง
     - 1.1.2 ความสามารถในการปรับตัว
     - 1.1.3 ความทะเยอทะยาน
     - 1.1.4 การมองโลกในแง่ดี
     - 1.1.5 เชาวน์อารมณ์
   - 1.2 ตัวแปรด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่
     - 1.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม
     - 1.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง

1.2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ

2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค** (Adversity Quotient : AQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่มีอุปสรรคซึ่งเป็นตัวขัดขวางไม่ให้สามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จตามที่ปรารถนา และรู้ว่าจะมีวิธีการใดในการแก้ไขอุปสรรคนั้น ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรคที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของสตอลซ์ (Stoltz.1997 :106 -123) โดยแบ่งความสามารถในการเผชิญอุปสรรคออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การควบคุมสถานการณ์ (Control : C) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคหรือปัญหาในชีวิต มีความเข้าใจและหาวิธีแก้ไขปัญหาอย่างกระตือรือร้น รู้จักพลิกแพลง และเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ โดยไม่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น

1.2 การวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค (Origin : O_r) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์หาสาเหตุและปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบของปัญหาว่าเกิดจากอะไร ใครควรจะเป็นผู้รับผิดชอบและรู้ถึงหน้าที่บทบาท และตำแหน่งตนเองอย่างชัดเจน เมื่อประสบปัญหาแบบเดิมอีกก็สามารถแก้ไขได้เร็วขึ้นและมีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น

1.3 การยอมรับผลการกระทำของตน (Ownership : O_w) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการทำความเข้าใจและรับผิดชอบต่อผลการกระทำของตนไม่ปัดความรับผิดชอบ และใช้ความสามารถในการให้เหตุผลของตนในการแก้ไขสถานการณ์

1.4 การรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค (Reach : R) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ผลกระทบของปัญหา วิธีในการคิดว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาที่มีจุดจบและสิ้นสุดได้ สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบ สามารถควบคุมผลกระทบและความเสียหายต่อการดำเนินชีวิตเมื่อมีปัญหาหรือความยุ่งยากเกิดขึ้นและรู้ว่ามีผลต่อการดำเนินชีวิตมากน้อยแค่ไหนโดยไม่คิดปัญหาเล็กให้เป็นปัญหาใหญ่ รู้จักทางเลือกที่ดีในการแก้ปัญหาให้กับตนเอง

1.5 ความอดทนต่ออุปสรรค (Endurance : E) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการอดทนเมื่อพบอุปสรรค โดยมองว่าปัญหาหรืออุปสรรคเป็นสิ่งชั่วคราวสามารถแก้ไขได้ มีกำลังใจเข้มแข็งในการเอาชนะอุปสรรค ใช้ความมานะอดทนในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งทำให้ปัญหานั้นสิ้นสุดหรือหมดไปและมีความเชื่อว่าหลังจากผ่านพ้นอุปสรรคไปแล้วจะพบกับความราบรื่น

2. **คุณลักษณะบางประการ** หมายถึง กลุ่มตัวแปรที่นำมาศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์กับ

ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ในการวิจัยครั้งนี้ปัจจัยบางประการประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ปัจจัยด้านจิตลักษณะ และปัจจัยด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดู ดังรายละเอียดดังนี้

2.1 ตัวแปรด้านจิตลักษณะ หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวกับลักษณะของนักเรียนแต่ละคน ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

2.1.1 ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในตัวบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังหรือตามกฎระเบียบของสังคม โดยเกิดขึ้นจากความรู้สึกสำนึกภายในตนเองแม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก เช่น บุคคลอื่นหรือสิ่งเร้าภายในตนเองเป็นอุปสรรคก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้และจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

2.1.2 ความสามารถในการปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ยอมรับและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองในสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม โดยปรากฏออกมาเป็นความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเอง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลหรือกลุ่มขึ้น ซึ่งบุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะต้องมีความรู้และทักษะการเข้าสังคม เป็นบุคคลที่มีความมั่นคงในจิตใจ เรียนรู้เรื่องการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เข้าใจเรื่องการวางแผนงานต่างๆ และเป็นการกระตุ้นให้ตนเองได้แสดงความช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถที่ตนเองมี สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้และมีความเป็นกันเอง

2.1.3 ความทะเยอทะยาน หมายถึง การแสดงออกของลักษณะนิสัยบุคคลที่มีความต้องการให้ตนสำเร็จ โดยการตั้งความคาดหวังไว้สูง มีความกระตือรือร้นมานะพยายาม มุ่งมั่นที่จะทำสิ่งที่ต้องการให้ได้ เพื่อให้ฐานะหรือความเป็นอยู่ของตนสูงขึ้นดีเด่นเหนือคนอื่นและมีแรงตั้งใจอันแน่วแน่ อันเป็นเครื่องกระตุ้นให้เราสามารถทำการใด ๆ ไปสู่จุดหมายที่เราต้องการ

2.1.4 การมองโลกในแง่ดี หมายถึง การมองเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทางบวก มองวิกฤตและปัญหาต่าง ๆ ว่ามีทางแก้ไข มีความเป็นมิตรกับทุกคน มีความเบิกบานใจ มีความสามารถในการต่อสู้อุปสรรคโดยไม่ย่อท้อหรือเลี่ยงหนี โดยการมองว่าอุปสรรคเป็นเหมือนโอกาสหรือบทเรียนที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชีวิตรู้จักคิดพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล และหาทางเลือกให้กับตนเองและเป็นการมองข้อดีของความล้มเหลวเพื่อจะได้ยืนหยัดขึ้นมาอีก

2.1.5 เชาวน์อารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึกและสภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถจูงใจและให้ความหวังแก่ตนเอง สามารถปรับสภาพอารมณ์ ควบคุม จัดการกับอารมณ์และการกระทำของตนเองไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสมได้อย่างสมเหตุสมผล

2.2 ตัวแปรด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่ผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ เป็นการแสดงออกของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองทั้งทางวาจาและการกระทำ ซึ่งการแสดงออกทางวาจาอาจจะเป็นการพูดที่อ่อนโยน ปลอบใจหรือการดุด่า ประชดประชัน และการแสดงออกทางการกระทำ เช่น การตี การโอบกอด ทำให้เด็กได้รับรู้ทั้งความรู้สึกและการกระทำดังกล่าวว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีความรู้สึกต่อตนอย่างไร ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบดังนี้

2.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม หมายถึง การที่ผู้ปกครองแสดงความรักและความห่วงใยเด็กจนเกินไป ให้ความช่วยเหลือเกินความจำเป็น มักเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเด็กในทุกเรื่อง ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าตนไม่เป็นอิสระที่จะทำอะไรได้ด้วยตนเอง

2.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองฝึกให้เด็กกระทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันโดยลำพัง ฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบด้วยตนเอง ให้รู้จักแสดงความคิดเห็น รู้จักใช้จ่าย รวมทั้งรู้จักแก้ปัญหา และตัดสินใจเลือกแนวทางชีวิตด้วยตนเองโดยมีผู้ปกครองเป็นผู้แนะนำอย่างมีเหตุผล

2.2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ หมายถึง การที่ผู้ปกครองยอมรับฟังความคิดเห็นและการกระทำของเด็กทุกอย่าง ไม่บังคับเมื่อเด็กทำสิ่งต่าง ๆ ไม่ได้ ไม่มีการว่ากล่าวหรือลงโทษเมื่อเด็กไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่คาดหวังหรือเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามที่ตนและสังคมต้องการ

กรอบแนวคิด

ความมีวินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญทางบุคลิกภาพของเด็กเป็นหัวใจของการแสดงออกซึ่งคุณธรรม (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2537 : 10) เนื่องจากเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น ช่วยให้รู้จักคิดใช้เหตุผล ตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ไม่ต้องคอยให้ผู้อื่นมาคอยควบคุมบังคับ นอกจากนี้ยังเอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและส่วนรวม (วิทยา นาควัชระ. 2545 : 105 - 106) เด็กคนใดที่มีวินัยในตนเองจะทำให้เด็กรู้ว่าเมื่อมีอุปสรรค จะทำให้เขา รู้จักอดทน เขาจะได้รับผลดีตอบแทนมากขึ้นในอนาคตและความสามารถในการเผชิญอุปสรรคก็จะมากขึ้น

ความสามารถในการปรับตัว ตามแนวคิดของลอตัน (Hurlock.1967: 686 ; citing Lawton.n.d.) กล่าวว่าบุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดีจะสามารถขจัดปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Worchel and Goethalo.1985 : 3) ผู้ที่สามารถปรับตัวได้ดีจะเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ประทักษ์ ลิขิตเลอสรวง

2543 : 8) และผู้ที่สามารถปรับตัวได้ดีกับทุกสถานการณ์จะเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูง

ความทะเยอทะยาน (Hilgard. 1962 : 125 - 126) ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาชีวิตมนุษย์เพราะความทะเยอทะยานเปรียบเสมือนแรงกระตุ้นทางจิตใจ ที่จะทำให้บุคคลสามารถฝ่าฟันอุปสรรคจนประสบความสำเร็จได้ (สมิต อาชวนิจกุล. 2532 : 171) ความทะเยอทะยานเป็นเครื่องกระตุ้นที่ทำให้เรากระทำสิ่งต่าง ๆ ไปสู่จุดหมายที่เราต้องการ สุดแต่จะเป็นความปรารถนาทางบวกหรือทางลบ คนที่มีความปรารถนามากย่อมมีความปรารถนาอย่างรุนแรง ยอมเอาชีวิตเข้าแรกเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ปรารถนา ส่วนบุคคลที่มีความปรารถนาน้อยก็มักจะท้อแท้ทำอะไรไม่ค่อยสำเร็จ หรือเสร็จเพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ ดังนั้นความทะเยอทะยานจึงเป็นองค์สำคัญที่พร้อมจะเกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน และจะเป็นแรงบันดาลใจที่จะพาให้ทุกคนฝ่าฟันอุปสรรคไปพบกับความสำเร็จดังที่ตนเองคาดหวังไว้

การมองโลกในแง่ดีเป็นความคิดในเชิงเหตุผลทางบวกต่อเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิต (พระราชวรมุณี. 2540 : 34) การมองโลกในแง่ดีอย่างมีเหตุผล อย่างมีความหวังจะช่วยให้เราสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคได้ โดยการเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส (Saliman. 1998 : 154 - 156) คนที่มองโลกในแง่ดีสามารถเผชิญกับปัญหาอุปสรรคและประสบความสำเร็จได้มากกว่าคนที่มองโลกในแง่ร้าย

บุคคลที่มีเชาวน์อารมณ์สูงหรือมีทักษะทางอารมณ์ที่ได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดีจะเป็นบุคคลที่รับรู้ เข้าใจและจัดการกับความรู้สึกของตนเองได้ดี รวมทั้งเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นมักประสบความสำเร็จและความพึงพอใจในชีวิต ส่วนบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์จะเป็นคนที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งภายในจิตใจ ทำให้หมดสมาธิในการทำงานและมีความคิดที่ไม่โปรดโปร่ง (กรมสุขภาพจิต.2543 : 23) ส่วนสเติร์นเบอร์ก (Sternberg. 1997 : 127 - 147) กล่าวว่า คนที่มีเชาวน์อารมณ์สูงจะมีความฉลาดในทางสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่มมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาและทบทวนในการแก้ปัญหา อดทนต่อความๆไม่แน่ใจ เข้าใจปัญหา สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในโลกของความเป็นจริง จึงทำให้สามารถแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้

สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยของสังคมที่เล็กที่สุด แต่มีความสำคัญที่สุด ที่มีผลกระทบต่อกลไกของสังคมใหญ่ สภาพแวดล้อมของเด็กและทัศนคติของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อเด็กมาก โดยเฉพาะแบบแผนของครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู เนื่องจากภาวะเปลี่ยนแปลงของกาลเวลาและสังคม ทำให้กลไกการทำหน้าที่ของครอบครัวเปลี่ยนไปด้วย (ปทุมทิพย์ สุภานันท์. 2542 : 71 - 75) ครอบครัวยุคนี้เป็นครอบครัวที่จำกัดโดยขนาดและปริมาณ ค่านิยมในการอบรมเลี้ยงดูลูกเปลี่ยนไป เนื่องจากบุตรมีจำนวนจำกัด และไม่ค่อยมีเวลา การอบรมเลี้ยงดูจะเป็นรูปแบบที่ปล่อยให้

เด็กเป็นอิสระและแสดงออกมาจนเกินพอดี จนเด็กไม่สามารถแยกแยะว่าอะไรควรอะไรไม่ควร (ศิริพร สุวรรณเทศ. 2540 : 72 -73) โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีครอบครัวที่พ่อแม่เลี้ยงลูกแบบทะนุถนอมลูกเกินไป จะทำให้ลูกไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ในเรื่องของความรับผิดชอบ ทำอะไรไม่เป็น ต้องคอยพึ่งพาคนอื่นตลอดเวลา ขาดความมั่นใจเมื่อเจอปัญหาหรืออุปสรรคก็ไม่สามารถจัดการกับปัญหานั้นได้ (นงลักษณ์ สินสืบผล. 2526 : 207 - 208) การเลี้ยงลูกแบบพึ่งตนเองจะทำให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้เร็วโดยที่ไม่ต้องพึ่งพาคนอื่นมากเกินไป (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2528 : 4 -12) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและตามใจ เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มักจะมีลักษณะไม่มั่นคง พึ่งตนเองและควบคุมตนเองได้น้อย (Faw and Belkein. 1989 : 346) จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า การอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันก็ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (วิทยา นาควัชระ 2545 : 97-110)

ผลจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีต่างๆของนักวิชาการและนักจิตวิทยาหลายท่าน พบว่า ตัวแปรด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ ตัวแปรด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ดังแสดงในภาพประกอบ 1

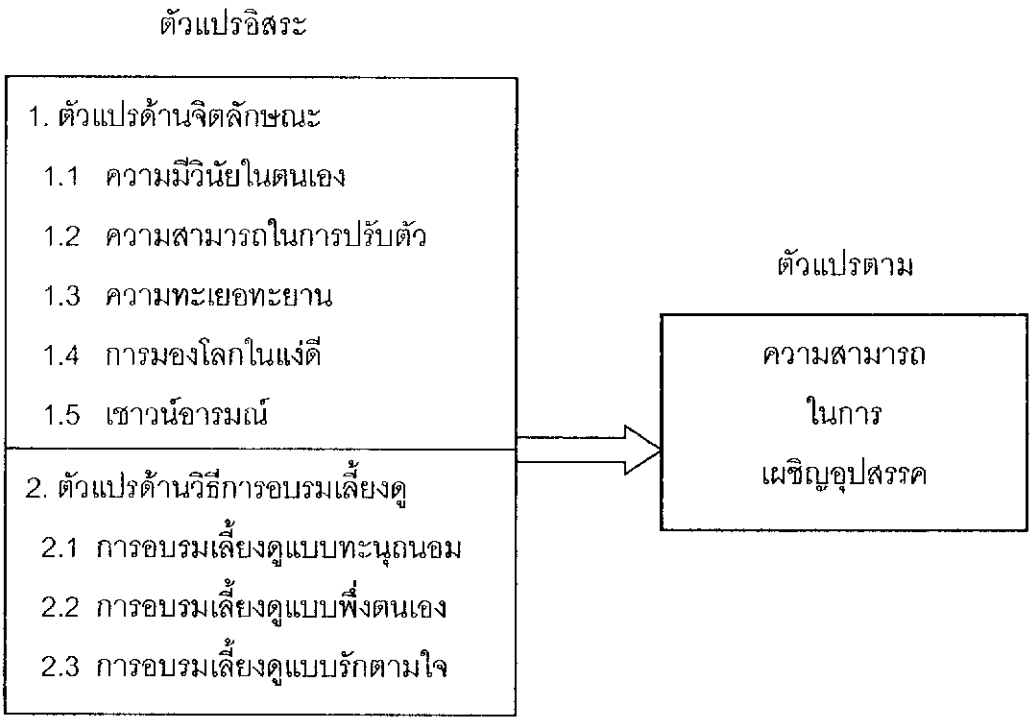

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับคุณลักษณะของปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ ปัจจัยด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดูได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ และตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอยู่ในระดับสูง

2. ปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ และปัจจัยด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดูได้แก่การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

3. ปัจจัยด้านจิตลักษณะได้แก่ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ และปัจจัยด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดูได้แก่การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค การวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานเพื่อประกอบการศึกษา โดยนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

1.3 คุณลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

1.4 การวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

2.1.1 ความหมายของความมีวินัยในตนเอง

2.1.2 ความสำคัญของความมีวินัยในตนเอง

2.1.3 คุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเอง

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัว

2.2.1 ความหมายของการปรับตัว

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

2.2.3 ความสำคัญของการปรับตัว

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความทะเยอทะยาน

2.3.1 ความหมายของความทะเยอทะยาน

2.3.2 คุณลักษณะของผู้ที่มีความทะเยอทะยาน

2.3.3 องค์ประกอบที่มีผลต่อความทะเยอทะยาน

2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมองโลกในแง่ดี

2.4.1 ความหมายของการมองโลกในแง่ดี

2.4.2 รูปแบบของการอธิบายตนเองเพื่อการมองโลกในแง่ดี

2.4.3 ประโยชน์ของการมองโลกในแง่ดี

2.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเชาวน์อารมณ์

2.5.1 ความหมายของเชาวน์อารมณ์

2.5.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเชาวน์อารมณ์

2.5.3 ความสำคัญของเชาวน์อารมณ์

2.6 เอกสารที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

2.6.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

2.6.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

2.3.3 รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยต่างประเทศ

3.2 งานวิจัยในประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

1.1 ความหมายของความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายความหมายของคำว่า Adversity Quotient ใช้อักษรย่อว่า AQ หรือ ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ไว้ดังนี้

สตอลซ์ (Stoltz. 1997 : 6 - 7) กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากหรือความลำบาก อดทนต่อปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ เมื่อเกิดอุปสรรคขึ้นในชีวิตแล้วสามารถที่จะตอบสนองต่อปัญหาเหล่านั้นได้ และสามารถทำนายได้ว่าใครจะเอาชนะความเครียดที่เกิดจากปัญหาและอุปสรรค ใครจะพ่ายแพ้ต่อปัญหาและอุปสรรคนั้น

มัณฑรา ธรรมบุศย์ (2544 : 14) กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากหรือลำบาก โดยผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูง จะมีจิตใจเข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ แม้จะพ่ายแพ้หรือล้มไปแล้วก็สามารถลุกขึ้นมาต่อสู้ใหม่ได้ ส่วนผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคต่ำ เวลาเผชิญกับความผิดหวังหรือความทุกข์ยากก็จะยอมแพ้ บางคนอาจทิ้งงานไปกลางคัน หรือบางคนอาจท้อแท้กับชีวิตถึงขั้นลาออกจากงาน

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2545 : 103) กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค หมายถึง รูปแบบการตอบสนองหรือพฤติกรรมของคนนั้น ๆ ต่อปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งก็จะเป็นกลไกลของ

สมองเกิดจาก ใยประสาทต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้น ฝึกฝนขึ้น ปัญหาที่กล่าวถึงนี้จะเป็นปัญหาเล็กน้อย หรืออาจเป็นปัญหาปานกลาง หรืออาจเป็นปัญหาที่ใหญ่โตมหาศาลมหันตภัยก็เป็นไปได้

วิทยา นาควัชระ (2545 : 91) กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค หมายถึง ความอดทนเมื่อมีอุปสรรคและสามารถฝ่าฟันอุปสรรคได้อย่างคนมีกำลังใจและมีความหวังอยู่เสมอ

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2545 : 9) กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค หมายถึง ความสามารถในการอดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อการรอคอย คนที่ไม่รู้จักอดทนจะมีลักษณะใจร้อน ท้อแท้และหมดกำลังใจ ไม่รู้จักรอคอย ทนอะไรไม่ค่อยได้ บางครั้งถึงกับทำร้ายร่างกายตนเอง หรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น

จันทร์ชลี มาพุทธ (2546 : 9) กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น การมีความเชื่อมั่นในตนเองและสามารถดึงคนที่มีความสามารถเข้ามาร่วมงานและมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถ ความถนัด จะต้องเป็นคนกล้าตัดสินใจ พ่อแม่สามารถฝึกลูกได้ตั้งแต่เด็ก ๆ ให้ลูกได้มีโอกาสคิดเอง ทำเอง ตัดสินใจเองจะทำให้ลูกเป็นคนกล้าตัดสินใจ

อารี พันธ์มณี (2546 : 101-102) กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค หมายถึง บุคคลที่มีความอดทนจิตใจเข้มแข็งและมีเป้าหมายชัดเจนแน่นอน มีความเข้าใจโลก สามารถอดทนต่อความเหนื่อยยาก ลำบาก ความเจ็บปวด การรอคอย อดทนต่อความเบื่อหน่าย มุ่งมั่น ฟันฝ่าให้พ้นอุปสรรคให้ได้และแก้ปัญหาให้ได้

นิภา แก้วศรีงาม (2547 : 77) กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค หมายถึง ความสามารถในการเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยความอดทน หากเพียรพยายามอย่างไม่ย่อท้อ โดยจะพบว่าผู้ที่มีระดับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคจะมีวินัยและแรงจูงใจในตนเอง กระตุ้นตนเองเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ มีความทุ่มเทไม่ย่อท้อ ยอมรับความเปลี่ยนแปลง และมีความยืดหยุ่น สามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต ในการศึกษา และในการทำงานได้เป็นอย่างดี รวมทั้งไม่หยุดนิ่งในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อความก้าวหน้าและความเป็นอยู่ตลอดเวลา

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในเวลาที่ต้องเผชิญกับอุปสรรค ปัญหา หรือความยากลำบาก เป็นการนำพลังที่มีอยู่ในตัวเองมาใช้เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหา

1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูงจะต้องเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเอง ยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา เชื่อมั่นในศักยภาพและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง รู้จักวางแผนและมีทักษะในการแก้ปัญหาที่มีเหตุผลและมีความเป็นไปได้ ส่วนบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคต่ำมักจะมองคนในทางลบ มักมีความคิดว่าตัวเองจะต้องได้รับความช่วยเหลือตลอดเวลา พยายามหลีกเลี่ยงต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่กล้าเผชิญความเป็นจริง มีความคิดที่สร้างสรรค์แต่ไม่ลงมือปฏิบัติจริงการที่เรารู้ว่าตนเองมีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูงหรือไม่นั้น จำเป็นต้องทราบก่อนว่าตนเองเป็นคนประเภทใด โดยคนกลุ่มเหล่านี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (Stoltz. 1997 : 13 - 27)

กลุ่มที่ 1 ผู้ถอนตัว (The Quitter) เป็นพวกที่ยอมแพ้ง่าย ๆ พวกนี้พอเริ่มป่ายปีนเขาก็บ่นว่าเหนื่อย ยอมแพ้แล้วพวกนี้ในชีวิตจริงจะไม่กระตือรือร้น ไม่ขวนขวาย ชอบชีวิตที่เรียบง่ายสบาย ๆ ชอบบ่นถึงความยากลำบาก ขี้เกียจอยู่เสมอ ไม่ค่อยสร้างมนุษยสัมพันธ์ มักขาดเพื่อน เหงาง่าย เวลามีอุปสรรคจะยอมแพ้ง่ายมาก เพราะใจไม่สู้

กลุ่มที่ 2 ผู้พักแรม (The Camper) เปรียบเหมือนพวกที่พอเริ่มปีนเขาได้นิดหน่อยก็เริ่มท้อเหนื่อย อยากตั้งค่ายพัก (Camp) แล้วพวกนี้จะมีแรงบันดาลใจอยู่บ้าง แต่ไม่นานนักก็หมดไป เวลาทำอะไรก็โลเลทำ ๆ หยุด ๆ มีเงื่อนไขและมีข้อจำกัดมาก สุดท้ายก็ไม่สู้อุปสรรคเช่นกัน มักหยุดหรือท้อกลางคัน มักหาเหตุผลต่าง ๆ มาลบล้างความพ่ายแพ้ มีชีวิตอยู่ไปเพื่อให้ได้ความต้องการพื้นฐานและให้สังคมยอมรับบ้าง แต่ไม่ลุยหรือสู้สุด ๆ

กลุ่มที่ 3 นักปีนเขา (The Climber) เปรียบเสมือนคนที่ปีนเขาที่ยิ่งปีนสูงเท่าไหร่ มีความเสี่ยงเท่าไร เขายิ่งรู้สึกตื่นเต้น ท้าทายความสามารถ ยิ่งอยากปีนให้ถึงจุดสุดยอดของภูเขานั้น บุคคลพวกนี้จะมีวิถีชีวิตที่กระตือรือล้น พร้อมที่จะเผชิญกับอุปสรรคทุกอย่าง มีความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีแรงบันดาลใจสูง สามารถสร้างความสัมพันธ์กับมนุษย์ทุกระดับ เวลาที่พบอุปสรรคมักจะมีความกล้าในการเผชิญและไม่ยอมแพ้ มีพลังงานในตัวเองสูง มีกำลังใจมั่นคงเสมอ ชีวิตจึงมีผลงานมาก ประสบความสำเร็จสูง เป้าหมายสูงสุดของชีวิตมักจะอยากช่วยเหลือสังคมและประเทศชาติ นอกเหนือจากการช่วยเหลือตนเองและครอบครัว

ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ซึ่งเป็นทฤษฎีที่จะอธิบายว่าทำไมบางคนบางกลุ่ม หรือบางหน่วยงาน จึงมีคนเพิกเฉยละทิ้งงาน แต่มีบางกลุ่มที่ยืนหยัดทำงานต่อไปนอกจากนี้ยังอธิบายได้ว่าทำอย่างไรจึงจะพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ และทำอย่างไรจึงจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติความเคยชิน เพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จ ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้อาศัยแนวคิดพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ 3 สาขา (Stoltz. 1997 : 83)

1. จิตวิทยาว่าด้วยการเรียนรู้ - การรู้คิดและการเข้าใจ (Cognitive Psychology) นักวิชาการได้อธิบายว่าคนส่วนใหญ่คิดว่าปัญหา และความคับข้องใจ เกิดจากสภาวะจิตใจที่เกิดขึ้นเพราะความคิดท้อแท้สิ้นหวัง ไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้เมื่อสะสมเป็นเวลานานก็จะเกิดความทุกข์ทรมาน ล้มเหลว จมอยู่กับความทุกข์ แต่ในทางตรงกันข้ามบางคนคิดว่าความคับข้องใจเป็นสิ่งชั่วคราว เป็นสิ่งที่จะต้องเผชิญเพื่อจะเติบโตต่อไป คนกลุ่มนี้ยังคงมีความหวัง มีกำลังใจที่จะฝ่าฟันอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จ

2. สรีรวิทยาของระบบประสาท (Neurophysiology) สมองของคนเราประกอบด้วยโครงสร้างสมบูรณ์ สามารถสร้างความเคยชินขึ้นมาได้ หากเรามีวิธีการเปลี่ยนจิตใต้สำนึกเสียใหม่ สร้างเจตคติทางบวก ก็จะสามารถสร้างความเคยชินและพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคได้

3.อิมมูนวิทยาของจิตประสาทหรือจิตประสาทภูมิคุ้มกัน (Psychoneuroimmunology) ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของมนุษย์เกี่ยวข้องกับสุขภาพกายและสุขภาพจิตของคนโดยตรง เพราะความเข้มแข็งทางจิตใจและการรู้จักควบคุมตนเองจะส่งผลต่อภูมิต้านทานโรคภัยไข้เจ็บของร่างกาย

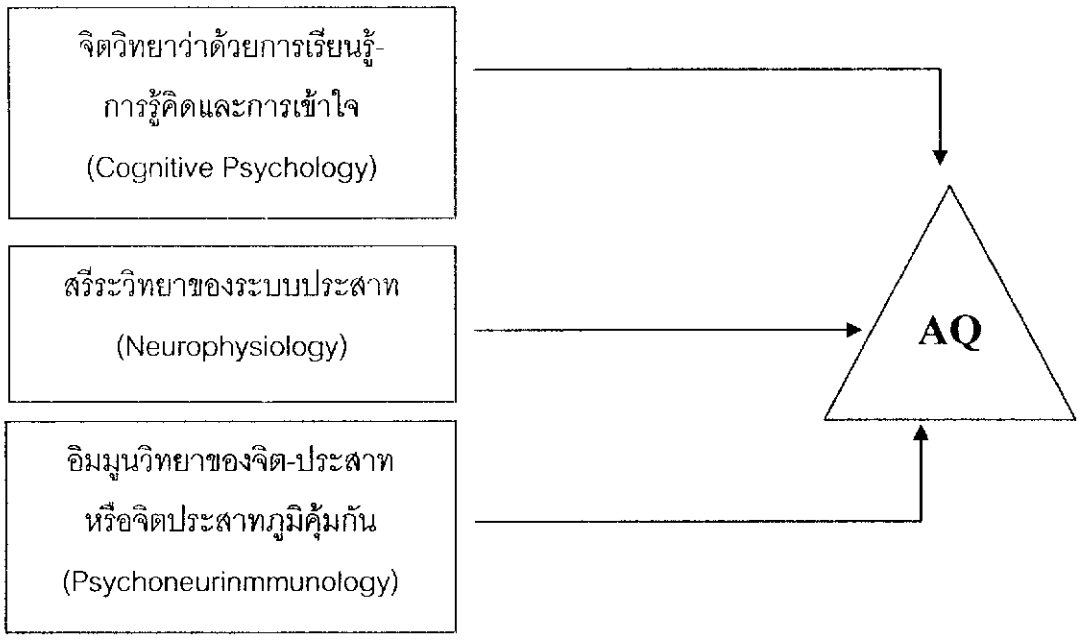

ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์ 3 สาขาที่เป็นทฤษฎีพื้นฐานสำคัญของความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

ที่มา : Stoltz.(1997).p 83.

สตอลซ์ (Stoltz. 1997 : 29 - 32) ได้ทำการเปรียบเทียบบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูงและความสามารถในการเผชิญอุปสรรคต่ำเหมือนกับต้นไม้ ถ้าบุคคลใดมีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคต่ำก็จะขาดความพยายามในการที่จะต้านทานความยากลำบาก แต่ถ้าบุคคลใดที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคในปริมาณที่สูงพอ บุคคลเหล่านี้ก็เหมือนต้นไม้ที่เจริญเติบโตบนภูเขาได้ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะแสดงบทบาทของความสามารถในการเผชิญอุปสรรคเมื่อเทียบกับต้นไม้แห่งความสำเร็จได้ดังนี้

ใบ แสดงถึง ผลผลิตความสำเร็จ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานซึ่งเปรียบได้กับบางส่วนในตัวเราที่คนอื่นมองเห็นได้มากที่สุด เนื่องจากเป็นส่วนที่มองเห็นชัดเจนที่สุด จึงถูกตีค่าและประเมินบ่อยที่สุด เรามักจะประเมินและตีค่าการกระทำ และผลลัพธ์ของการกระทำของคนอื่นแต่ผลการปฏิบัติงาน ไม่ได้เติบโตขึ้นมาจากอากาศเช่นเดียวกับใบไม้ที่ต้องผลิบานมาจากกิ่งก้านกิ่งก้าน หมายถึง เป้าหมายและความปรารถนา เป้าหมายของคนเราเกิดจากการที่คนเรามีทักษะประสบการณ์ สมรรถภาพ มีความรู้ความสามารถ และความปรารถนาซึ่งเป็นตัวอธิบายว่า การที่คนเรามีแรงจูงใจ ความกระตือรือร้น ความอยาก แรงขับและความทะเยอทะยาน ซึ่งทั้งเป้าหมายและความปรารถนาคือสิ่งที่จำเป็นต้องมีทั้งสองอย่างเพื่อความสำเร็จ

ลำต้น หมายถึง ความฉลาด สุขภาพและบุคลิกท่าทาง ฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ ศาสตราจารย์ทางจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยฮาเวิร์ด แสดงการวัดความฉลาดของคนเราไว้ 7 ด้าน ดังนี้ ภาษาศาสตร์ กลศาสตร์ ความรู้เรื่องอวกาศ ตรรกศาสตร์-คณิตศาสตร์ ดนตรี ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความสัมพันธ์ในตัวของบุคคล ซึ่งความฉลาดของคนเราแตกต่างกันไปตามระดับ บางคนอาจจะเด่นด้านใดด้านหนึ่ง และความฉลาดที่เด่นชัดของแต่ละคนจะมีผลต่ออาชีพที่เหมาะสมจะใช้เป็นตัวในการจำแนกอาชีพของคน ด้านอารมณ์และสุขภาพจะส่งผลต่อความสามารถในความสำเร็จของเรา กล่าวคือ ถ้ามีความวิตกกังวลจนล้มป่วยหรือได้รับบาดเจ็บมันก็อาจจะเป็นตัวการทำให้คุณไม่ประสบความสำเร็จได้ บุคลิกลักษณะของมนุษย์ที่มีความเจริญและพัฒนาต้องมีบุคลิกลักษณะที่มีความยุติธรรม ต้องมีเหตุผล ซื่อสัตย์ สุภาพ มีวินัยในตนเอง สุขุมรอบคอบ กล้าหาญและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่ทำให้ประสบผลสำเร็จและความสงบ

ราก หมายถึง พันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดูและความเชื่อ พันธุกรรมจะเป็นตัวที่เกี่ยวกับอารมณ์ และระดับของความวิตกกังวลที่มีต่อการแสดงออกพฤติกรรมของบุคคลด้วย การเลี้ยงดูก็มีอิทธิพลต่อความฉลาด การพัฒนาบุคลิกลักษณะและมีผลต่อทักษะความปรารถนาและการแสดงออกด้วย ความเชื่อคือสิ่งที่บังคับทำให้เกิดความหวัง การแสดงออกทาง จริยธรรม การกระทำของบุคคล และการค้นหาวิธีการในการที่จะพิสูจน์หาความจริง

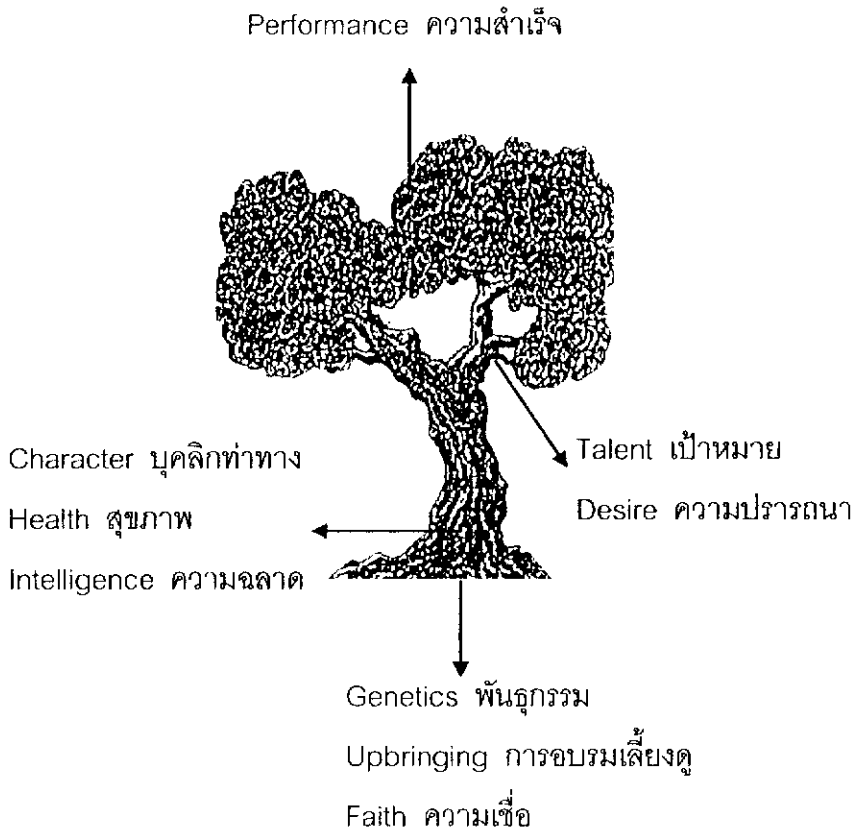

ภาพประกอบ 3 ต้นไม้ของความสำเร็จ

ที่มา : Stoltz.(1997).p 30.

1.3 คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

มัณฑนา ธรรมบุศย์ (2545 : 14 - 15) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ไว้ดังนี้

1. การตั้งเป้าหมายหรือความปรารถนาอย่างแรงกล้าในสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้า (Aim) แล้วพยายามมุ่งไปยังจุดหมายนั้นให้ได้

2. การมีหัวใจที่เด็ดเดี่ยว เข้มแข็ง (Strong minded) คือไม่หวาดกลัวต่อภยันตรายและไม่คิดว่าตนเกิดมาเคราะห์ร้าย คนที่มี Strong - minded จะมีลักษณะอ่อนโยนมิใช่อ่อนแอ ทำการเด็ดขาด เคารพนบนอบต่อผู้ที่เป็นใหญ่กว่า มีความเมตตากรุณาต่อผู้น้อย ไม่ฉุนเฉียวหรือโกรธง่าย คนประเภทนี้แม้จะต้องเผชิญกับความทุกข์ยากอย่างแสนสาหัสก็ไม่เสียใจ หากจะถูกประทุษร้ายจนย่อยยับก็สามารถก่อร่างสร้างตนให้กลับดีขึ้นอย่างรวดเร็ว

3. การมีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self - confidence) คือเชื่อว่าตนเองจะสามารถกระทำในสิ่งที่ตั้งความมุ่งหวังไว้ได้จนสำเร็จ ลักษณะข้อนี้ไม่ใช่คนอวดดี แต่เป็นลักษณะของคนที่พึ่งตนเองไม่

กลัวที่จะทำแล้วผิดพลาดแต่จะถือเอาความผิดพลาดนั้นมาเป็นบทเรียนเพื่อสอนให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องต่อไป

4. มีพลังอำนาจของความคิดและพลังจิตที่แรงกล้า (Will - power) ข้อนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับการมีหัวใจเข้มแข็ง แต่ต่างกันตรงที่หัวใจเข้มแข็งเป็นเครื่องต้านทานต่อสู้กับความลำบาก ส่วน Will — power เป็นเครื่องนำให้บรรลุผลที่ต้องการ คนที่จะก้าวขึ้นสู่อำนาจอันใหญ่หลวงได้นั้นจะต้องมีกระแสแห่งดวงจิตแรงพอที่จะข่มหัวใจของคนอื่นลงได้

ประทักษ์ ลิขิตเลอสรวง (ประทักษ์ ลิขิตเลอสรวง. 2543 : 8) ได้แบ่งบุคคลตามทฤษฎีของสตอลซ์ตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบบุคคลตามทฤษฎีของสตอลซ์ ตามลักษณะต่าง ๆ

	Quitter	Camper	Climber
1. วิถีชีวิต	ไม่ขวนขวย ชีวิตเรียบง่าย น่าเบื่อหน่าย	กระตือรือร้นบ้าง ชีวิตขึ้นลงบ้าง แต่ขออยู่นิ่ง ๆ ในที่สุด	กระตือรือร้นอย่างมาก ชีวิตท้าทาย มีรสชาติ พบความสำเร็จ
2. การงาน	ไม่ทะเยอทะยาน ไม่กระตือรือร้น ขี้เกียจ	มีความคิดสร้างสรรค์ พลังใจ ผลงานอยู่ในระดับปานกลาง นานวันก็ฝ่อลง	เต็มไปด้วยพลัง มีวิสัยทัศน์เป็นผู้นำ เรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา
3. มนุษยสัมพันธ์	โดดเดี่ยว เดียวดาย	กลัว ๆ กล้า ๆ	ดื่มด่ำกับความสัมพันธ์
4. ปฏิกิริยาต่อการเปลี่ยนแปลง	ลังเล และรอคอย จด ๆ จ้อง ๆ	มีข้อจำกัดในการเปลี่ยนแปลงใหญ่ ๆ	ท้าทายกับการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวได้ดีกับทุสถานการณ์
5. ภาษาสนทนา	มักปฏิเสธปิดกั้นตนเอง	ประนีประนอมไม่ชี้ชัด	มีความเป็นอยู่ได้เสมอ
6.การฝ่าฟันอุปสรรค	พ่ายแพ้อย่างง่ายดาย	มีข้อกำจัด	ชนะและประสบความสำเร็จ
7. ความมุ่งมั่นในชีวิต	ปัจจัย 4 (Physiological need)	ความมั่นคงปลอดภัยและการยอมรับ (Psychological needs)	เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สังคม ประเทศชาติ และประชาคมโลก (Self-Actualization)

1.4 การวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

สตอลซ์ (Stoltz. 1997 : 87 - 142) ได้สร้างแบบวัดการตอบสนองต่ออุปสรรค หรือ The Adversity Response (ARP) และทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันในด้านอาชีพ อายุ เชื้อชาติ และวัฒนธรรม ในองค์กรต่าง ๆ โรงเรียน ชุมชน และนักกีฬา มากกว่า 20,000 คน โดยได้อาศัยหลักการวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรคซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ ใช้อักษรย่อว่า CO_2RE โดยมีรายละเอียดดังนี้

หลักการที่ 1 คือ การควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค (Control — C) หมายความว่า ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคหรือปัญหา ซึ่งความสามารถนี้เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าท่านสามารถรับมือต่อสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อตัวท่านได้ดีเพียงใด หรือเล็งเห็นว่ารับต่อสถานการณ์นั้นได้มากน้อยเพียงใด จากแนวคิดนี้ทฤษฎีการมองโลกในแง่ดีมากของ Seligman ได้สนับสนุนว่าการมองโลกในแง่ดีเป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มศักยภาพในการควบคุมสถานการณ์และผลกระทบจากการควบคุมสถานการณ์นี้ จะส่งผลต่อ CO_2RE ทุกมิติ

ผู้ที่ได้คะแนน C สูง คือ คนที่สามารถเข้าใจปัญหา และหาวิธีแก้ปัญหาอย่างกระตือรือร้น และรู้จักพลิกแพลงสามารถควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ การควบคุมสถานการณ์มีอยู่ 2 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 เป็นการควบคุมสถานการณ์หลังจากที่ได้ตั้งสติแล้ว เช่น ถ้าเกิดปัญหาขึ้น การโต้ตอบก็อาจจะเป็นการพูดจาที่ทำให้เสียใจภายหลัง หรือการกระทำที่ทำให้เสียใจภายหลัง เช่น ในกรณีนี้ที่โต้เถียง ตวาดเสียงดัง ใช้อารมณ์กับผู้บังคับบัญชาหรือกระแทกประตู แต่หลังจากที่คิดแล้วตั้งสติแล้วก็อยากกลับไปขอโทษ ซึ่งจะพบได้ทั่ว ๆ ไป

รูปแบบที่ 2 เป็นการควบคุมสถานการณ์ทันทีโดยที่เมื่อมีเหตุการณ์สถานการณ์หรือปัญหาเกิดขึ้น บางครั้งรู้สึกโกรธ รู้สึกผิดหวัง รู้สึกหมดหวังแต่ความรู้สึกเหล่านี้นั้นจะถูกปลดด้วยความคิดในทางบวกและมีปฏิกิริยาโต้ตอบที่ออกมาในทางบวกทันที เช่น ขอบคุณเจ้านายที่วิเคราะห์วิจารณ์ได้ใช้เวลาดูผลงานและจะนำไปปรับปรุงเพื่อที่จะทำให้ดีขึ้น มีความคิดทางบวก ว่าเจ้านายหวังดีอยากให้งานออกมาดีจึงตำหนิ ซึ่งเป็นการควบคุมสถานการณ์ที่ต้องอาศัยการฝึกฝน

หลักการที่ 2 คือ สาเหตุและความรับผิดชอบ (Origin — O_r และ Ownership - O_w) หมายความว่า ความสามารถในการพยายามแก้อุปสรรคโดยถือว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาขององค์กรหรือของตนเอง

2.1 สาเหตุ - ผู้ที่มีคะแนน O_r สูง คือ คนที่สามารถวิเคราะห์หาสาเหตุและปัจจัยอื่นที่เป็นองค์ประกอบของปัญหาว่าเกิดจากอะไร ใครควรจะรับผิดชอบและรู้ถึงหน้าที่บทบาทและตำแหน่งของตนเองอย่างเด่นชัดเมื่อประสบปัญหาแบบเดิมก็สามารถแก้ไขได้เร็วขึ้นและมีประสิทธิภาพเหมาะสมยิ่งขึ้น

2.2 ความรับผิดชอบ - ผู้ที่มีคะแนน O_w สูง คือ คนที่ยินดีรับผิดชอบต่อผลของการกระทำของตน ไม่ผลักความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น คนที่ประสบความสำเร็จล้วนแต่เป็นผู้ที่กล้ารับผิดชอบ บุคคลที่มีความสามารถในการนำตนเองเข้าไปแก้ไขสถานการณ์สูงจากผลที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มว่า จะสามารถคาดเดาเหตุการณ์แล้วรับมือได้ มีการพัฒนาต่อไปในเรื่องของเหตุการณ์ที่ได้รับ มีความพยายามอยู่ต่อเนื่อง มีความรับผิดชอบสูง

หลักการที่ 3 คือ Reach - R หมายความว่า การรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค เป็นวิธีการคิดว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาที่มีจุดจบ เป็นการวัดผลกระทบของปัญหาและความยุ่งยากที่มีต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลว่ามากน้อยเพียงใด บุคคลที่มีคะแนน R สูง คือบุคคลที่สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบและควบคุมผลกระทบและความเสียหายต่อการดำเนินชีวิตเมื่อมีปัญหาหรือความยุ่งยากเกิดขึ้นว่าปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นกับชีวิตสามารถเข้ามาครอบงำชีวิตได้เพียงใด ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคต่ำมักจะยอมให้ปัญหาเข้ามารุกล้ำในชีวิตอย่างง่ายดาย ยิ่งได้คะแนน R ต่ำมากเท่าไหร่ยิ่งมีแนวโน้มว่าบุคคลนั้นยอมให้ปัญหาเข้ามารุกล้ำในชีวิตได้อย่างง่ายดายมากขึ้น ทำลายความสุข สุขภาพจิตและส่งเสริมให้เหตุการณ์เลวร้ายกว่าที่เป็นอยู่

หลักการที่ 4 Endurance - E หมายความว่า ความอดทนต่ออุปสรรค ซึ่งถ้าหากว่าเป็นคนมองโลกในแง่ดี เป็นคนมองโลกในทางบวก พยายามเห็นปัญหาให้เป็นปัญหาที่เล็กก็จะทำให้เขาสามารถฝ่าฟันอุปสรรคไปได้ในที่สุด ในชีวิตประจำวันของคนเรา หรือในการทำงานทุกอย่างก็จะมีปัญหาใหญ่บ้างเล็กบ้าง การอดทนต่อปัญหาก็เป็นสิ่งหนึ่งที่จะทำให้ปัญหานั้นหายไป ผู้ที่มีคะแนน E สูงจะมองเห็นว่าปัญหาหรืออุปสรรคเป็นสิ่งชั่วคราว สามารถแก้ไขได้ มีกำลังใจเข้มแข็งในการเอาชนะอุปสรรค อดทนแทนทานต่อปัญหาต่าง ๆ และมีความเชื่อว่าหลังผ่านพ้นอุปสรรคไปแล้วจะพบกับความราบรื่น ตรงกันข้ามกับผู้ที่มีคะแนน E ต่ำเมื่อพบกับอุปสรรคจะหยุดและหนีปัญหาทันที มิติ E เป็นมิติสุดท้ายของความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ที่อธิบายว่าอุปสรรคนี้จะสิ้นสุดเมื่อใดและมีระยะเวลานานเท่าใด สาเหตุของปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ จึงจะหมดไป หากบุคคลที่มีคะแนน E ต่ำนั่นแสดงว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะเจอปัญหานี้ไปอีกนาน เป็นคนยอมแพ้อะไรง่าย ๆ ซึ่งความคิดความรู้สึกเช่นนี้ไม่ช่วยให้สิ่งต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ตัวอย่างแบบวัดการตอบสนองต่ออุปสรรค

คำสั่ง จงตอบคำถามแต่ละเหตุการณ์ที่กำหนดขึ้นอย่างสมบูรณ์ดังนี้ :

1. จินตนาการแต่ละเหตุการณ์อย่างชัดเจนว่าถ้าเป็นเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นขณะนี้ แม้ว่าเหตุการณ์นั้นจะดูไม่สมจริง

2. ทั้ง 2 คำถามของแต่ละเหตุการณ์ วงกลมรอบตัวเลข 1 ถึง 5 ที่แสดงการตอบสนองต่อเหตุการณ์ของคุณ

ตัวอย่างแบบวัดการตอบสนองต่ออุปสรรค

1. เพื่อนร่วมงานไม่ยอมรับฟังความคิดเห็น หรือข้อเสนอของคุณ

เหตุที่ทำให้เพื่อนร่วมงานของฉันไม่ยอมรับฟังความคิด หรือข้อเสนอของฉันเป็นเรื่องที่นอกเหนือการควบคุมของฉัน 1 2 3 4 5 ฉันสามารถควบคุมได้

เหตุที่ทำให้เพื่อนร่วมงานของฉันไม่ยอมรับฟังความคิด หรือข้อเสนอของฉันจริง ๆ แล้วมาจาก

ตัวฉันเอง 1 2 3 4 5 คนอื่นหรือปัจจัยอื่น ๆ

2. หากในที่ประชุมไม่มีการตอบรับในข้อเสนอของคุณเลย

เหตุที่ไม่มีใครยอมรับในข้อเสนอของฉันเป็นเพราะ

ตัวฉันเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

เหตุที่ไม่มีใครยอมรับในข้อเสนอของฉันจะเกิดขึ้นกับฉันเสมอ 1 2 3 4 5 จะไม่เกิดขึ้นกับฉันอีกเลย

การให้คะแนน

ตัวอักษร C , O_2 , R และ E แสดงถึงปฏิกิริยาที่มีต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ ตามข้อคำถามซึ่งเป็นสถานการณ์ของปัญหาที่สมมติขึ้น โดยตัวอักษรดังกล่าวจะมีเครื่องหมาย + และเครื่องหมาย – แต่ละคะแนนที่นำมาวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้นั้น จะเป็นคำตอบที่เครื่องหมาย – เท่านั้น เนื่องจากเป็นคะแนนที่ได้มาจากเหตุการณ์ปัญหาโดยนำคะแนนที่ได้ใส่ลงไปในกระดาษคำตอบที่เตรียมไว้และคำนวณตามหลัก CORE ซึ่งหลักการทั้ง 4 ข้อนี้มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน

การแปลผลคะแนน

การแปลผลคะแนนความสามารถในการเผชิญอุปสรรคนี้เป็นระดับคะแนนของกลุ่มคนทั่ว ๆ ไป ซึ่งได้เผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นคะแนนเหล่านี้จึงเป็นแต่เพียงสิ่งที่ช่วยให้เข้าใจในความเป็นตัวตนมากยิ่งขึ้น คะแนนความสามารถในการเผชิญอุปสรรคจะมีความต่อเนื่อง เพราะฉะนั้นระหว่างคนสองคนที่ได้คะแนนระหว่าง 134 กับ 135 ก็จะไม่มีคำอธิบายความแตกต่างแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามสามารถจัดกลุ่มคนที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรค สูง กลาง ต่ำ ได้ดังนี้

ผู้ที่ได้ 166 – 200 คะแนน หมายถึง คนที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูงมาก สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีมีการดำเนินชีวิตที่เป็นปกติ แม้จะต้องเจอกับปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสามารถควบคุมสถานการณ์และจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้ดี และยังสามารถให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นถึงวิธีการเผชิญอุปสรรค

ผู้ที่ได้ 135 – 165 คะแนน หมายถึง คนที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูง สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้ค่อนข้างดี นอกจากนี้ยังพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการกับอุปสรรคและแก้ปัญหาบางเรื่องได้ โดยนำแนวคิดที่ได้จากการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในครั้งก่อน ๆ มาปรับปรุงและจัดการกับอุปสรรคที่เกิดขึ้นใหม่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้ที่ได้ 95 – 134 คะแนน หมายถึง คนที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคปานกลาง และสามารถนำพาชีวิตไปในทิศทางที่ดีได้ แต่อย่างไรก็ตามบุคคลประเภทนี้อาจกลายเป็นบุคคลที่มีความทุกข์ใจได้เช่นกัน เนื่องจากเก็บกดปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ เอาไว้จนเกิดความคับข้องใจ เพราะฉะนั้นจึงควรศึกษาเครื่องมือและวิธีการพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคเพื่อมาใช้เพื่อทักษะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ผู้ที่ได้ 60 – 94 คะแนน หมายถึง คนที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคต่ำ ทุกอย่างในชีวิตถูกมองว่าเป็นปัญหาและส่งผลให้การดำรงชีวิตไม่ราบรื่นเท่าที่ควร รู้สึกท้อแท้หมดหวัง แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่ได้คะแนนในกลุ่มนี้ไม่ควรท้อแท้เพราะสามารถรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคให้อยู่ในระดับสูงได้

ผู้ที่ได้ 59 คะแนนหรือต่ำกว่า หมายถึง คนที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคต่ำมาก บุคคลประเภทนี้จะประสบกับความทุกข์และทรมานใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นทุกปัญหา เพราะฉะนั้นแล้วจึงมีความจำเป็นอย่างมากในการศึกษาและพัฒนาทักษะในการเพิ่มความสามารถในการเผชิญอุปสรรค เพื่อพัฒนาแรงบันดาลใจ พลังการทำงาน สุขภาพจิต ความสามารถในการดำรงชีวิต การสนองตอบปฏิกิริยาต่าง ๆ ความอดทน ความเพียรพยายามและความหวัง ไม่ควรวิตกกังวลให้มากจนเกินไป และพึงระลึกไว้ว่าความสามารถในการเผชิญอุปสรรคเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้จำต้องทุ่มเทจิตใจ และเตรียมใจที่จะให้โอกาสตัวเองในการเปลี่ยนแปลงนี้ แล้วจะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

หลักการวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรคทั้ง 4 ข้อ ต่างก็มีความสัมพันธ์กันและทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน คนที่มีความสมารถในการฝ่าฟันอุปสรรคสูงจะเป็นคนที่มองเห็นโอกาสในทุกครั้งที่มีปัญหา และรู้จักใช้โอกาสนั้นอย่างมีประสิทธิภาพในการสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น จากการวิเคราะห์คะแนนของความสามารถในการเผชิญอุปสรรค บุคคลที่ได้คะแนนความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูงนั่นย่อมแสดงว่าเป็นบุคคลที่ได้เปรียบผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคต่ำ

แต่อย่างไรก็ตามก็ควรที่จะศึกษาหาความรู้เพื่อที่จะได้เข้าใจวิธีการอื่น ๆ ที่จะทำให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นด้วย

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

ตัวแปรปัจจัยต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ ผู้วิจัยได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

2.1.1 ความหมายของความมีวินัยในตนเอง

อิงลิช และอิงลิช (English and English. 1958 : 487) กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเองเป็นลักษณะของการนำตนเองควบคุมหรือบังคับตนเอง โดยอาศัยแรงจูงใจสัมพันธ์กับอุดมคติที่บุคคลสร้างขึ้นสำหรับตนเอง หรือเป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามความตั้งใจ

กู๊ด (Good. 1959 : 176) กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การบังคับ การควบคุมบุคคล ไม่ใช่บังคับโดยอำนาจภายนอกหากหมายถึง บังคับโดยอำนาจภายในบุคคลนั่นเอง และเป็นอำนาจอันเกิดจากการเรียนรู้ หรือการยอมรับในคุณค่าอันใดอันหนึ่งซึ่งทำให้บุคคลสามารถบังคับพฤติกรรมของตนเองได้

วินเซนต์ (Vincent. 1961 : 43 - 43) กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในอนาคตหรือการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวและสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งการที่บุคคลนั้นกระทำในสิ่งที่ตนไม่อยากกระทำ แต่การกระทำนั้นช่วยให้ความต้องการและสิทธิของผู้อื่นได้รับการตอบสนองหรือกระทำสิ่งที่เป็นผลให้ผู้นั้นประสบผลสำเร็จในอนาคต

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527 : 60) กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะให้รางวัลตนเองเมื่อตนทำความดีและลงโทษตนเองเมื่อตนทำชั่ว ซึ่งหมายถึงความสามารถในการควบคุมตนหรือความสามารถในการยืนหยัดเป็นตัวของตัวเอง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2532 : 759) กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การประพฤติที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา และเป็นไปตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่สังคมกำหนด ด้วยความเต็มใจและจริงใจ โดยไม่มีการลงโทษหรือควบคุม

กองวิจัยทางการศึกษา (2542 : 82) กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลกระทำตามกฎเกณฑ์ คำมั่นสัญญา ระเบียบหรือข้อกำหนดสำหรับตนเองอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัยด้วยความยินดี โดยไม่ต้องใช้คำตักเตือนจากบุคคลอื่น การกระทำเหล่านั้นจะเป็นไปโดยอัตโนมัติ โดยใช้การกระตุ้นจากใจ หรือความรู้สึกภายในของบุคคลนั้นเอง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในตัวบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎระเบียบของสังคม โดยเกิดขึ้นจากความรู้สึกสำนึกภายในตนเอง แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก เช่น บุคคลอื่นหรือสิ่งเร้าภายในตนเองเป็นอุปสรรคก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้และจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

2.1.2 ความสำคัญของความมีวินัยในตนเอง

ความมีวินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญทางบุคลิกภาพของเด็ก ทั้งนี้ผู้ที่มีวินัยในตนเองจะเป็นผู้ที่รู้จักกาลเทศะ สนใจและเอาใจใส่ต่อสังคม เป็นผู้ที่มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม และเมื่อผู้ใดก็ตามที่เด็กได้พัฒนาดังกล่าวแล้ว เด็กจะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่สังคมยอมรับทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้ใหญ่ มีผู้ให้ความสำคัญของความมีวินัยในตนเองไว้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523 : 3) กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเองเป็นหัวใจของการแสดงออกซึ่งคุณธรรม เนื่องจากสามารถควบคุมตนเองได้ สามารถทำความดีด้วยตนเองและมีความกังวลเมื่อกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งช่วยยับยั้งและป้องกันไม่ให้บุคคลกระทำผิด

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537 : 10) กล่าวถึง ความสำคัญของความมีวินัยในตนเองว่า เป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การรอคอย การแก้ปัญหาของส่วนรวม สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง โดยใช้หลักการของเหตุผล ไม่ต้องให้ผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและส่วนรวม จึงควรส่งเสริมวินัยในตนเองซึ่งจะช่วยให้มีความสามารถดังต่อไปนี้

1. ด้านสติปัญญา ช่วยให้รู้จักคิดใช้เหตุผล ตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง

2. ด้านสังคม อารมณ์และจิตใจ ช่วยให้กล้าคิดกล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบเคารพสิทธิของผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อ รู้จักแบ่งปัน รู้จักการรอคอย

บุญมี แท่นแก้ว (2541 : 62) กล่าวว่า สังคมใหญ่เมื่อมีสมาชิกจำนวนมากอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นคณะอยู่เป็นกลุ่มเป็นพวก สมาชิกย่อมมาจากชาติตระกูลต่างกัน มีนิสัยใจคอแตกต่างกัน ถ้าขาดระเบียบวินัยต่างคนต่างกระทำตามที่ตนพอใจ ตามที่ตนต้องการความขัดแย้งย่อมเกิดขึ้น ในที่สุดความโกลาหล วุ่นวาย ย่อมตามมาสังคมย่อมมีการทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นปกติ ความสงบสุข

จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ดังนั้นจึงต้องอาศัยวินัยเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติร่วมกัน นอกจากจะเป็นการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมแล้ว วินัยยังทำให้สมาชิก งาม ดี วิเศษ ไปจากสังคมที่ไม่มีวินัยด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 102) กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเองเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำให้คน ๆ นั้นมีความรับผิดชอบและประสบความสำเร็จในชีวิต โดยเริ่มจากการมีระเบียบวินัยในชั้นเรียน

พระธรรมปิฎก (2545 : 11) พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ว่า วินัยเป็นเครื่องมือที่จะสร้างวิถีชีวิต วินัยเป็นการจัดตั้งของมนุษย์เพื่อให้เป้าหมายทางธรรมชาติเกิดผลขึ้น วินัยคือ การจัดสรรหรือจัดตั้งระบบวิถีชีวิตที่จะทำให้คนต้องดำเนินชีวิตและทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในแนวทางที่เราต้องการ ซึ่งแสดงออกทางกายและวาจาชัดเจนด้วยพฤติกรรมที่ดีงามเป็นปกติ

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ศศินันท์ นิลจันทร์.2547 : 19 — 20 ; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537 : 5 - 6) กล่าวถึง ความสำคัญของความมีวินัยในตนเองว่า มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านครอบครัว การที่สมาชิกในครอบครัวมีวินัยไม่ว่าจะเป็นวินัยภายนอกหรือวินัยในตนเอง ย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นระหว่างสมาชิก ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัว โดยเฉพาะสมาชิกผู้เยาว์ของครอบครัว เมื่อเติบโตขึ้นจากครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีย่อมเป็นผู้มีบุคคลิกภาพที่ดี มีความมั่นคงทางจิตใจ กล้าที่จะเรียนรู้และปรับตัวในสิ่งใหม่ ๆ อันจะเป็นกำลังคนที่สำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศสืบไป

2. ด้านสังคม เมื่อกลุ่มคนในสังคมมีการรักษาระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ของสังคมร่วมกัน เช่น การช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ การเคารพสิทธิของตนเองและไม่ล่วงละเมิดสิทธิผู้อื่น การปฏิบัติตามประเพณีแบบแผนสังคม ทำให้การดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันของบุคคลเป็นไปอย่างสงบสุข

3. ด้านเศรษฐกิจ ในสภาพสังคมไทยปัจจุบันมีการดำเนินงานของภาคธุรกิจอย่างรวดเร็วโดยใช้เทคโนโลยีสื่อสารเป็นเครื่องมือ เวลาจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่ง ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการทางธุรกิจจึงต้องรักษาเวลาและใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุด การมีวินัยตรงต่อเวลา และวินัยในตนเองด้วยความซื่อสัตย์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

4. ด้านการเมือง การที่ประชาชนในสังคมไทยมีความเคารพยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่างไปจากตน และตระหนักในสิทธิหน้าที่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย จะช่วยให้การพัฒนาทางการเมืองของประเทศเป็นไปได้โดยง่าย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความมีวินัยในตนเองเป็นบรรทัดฐานในการอยู่ร่วมกันในสังคมเพราะคนที่มีวินัยในตนเองจะเป็นบุคคลที่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมได้เป็นอย่างดี สามารถ

ควบคุมตนเองไม่ให้กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ถ้าสังคมใดขาดระเบียบวินัยและต่างคนต่างกระทำในสิ่งที่ตนพอใจหรือที่ตนต้องการความวุ่นวายย่อมเกิดขึ้น แต่ถ้าสังคมใดมีบุคคลที่มีวินัยในตนเองสังคมนั้นก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2.1.3 คุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเอง

นักจิตวิทยาและนักการศึกษา หลายท่านกล่าวถึง ลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเองไว้ดังนี้

ออซูเบล (Ausubel. 1965 : 459 - 460) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเองไว้ดังนี้

1. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
2. เชื่อมั่นในตนเอง
3. พึ่งตนเองได้
4. ควบคุมอารมณ์ได้
5. อดทน

วิวาห์วัน มูลสถาน (2523 : 33) สรุปว่า บุคคลที่มีวินัยในตนเองควรมีลักษณะและพฤติกรรมประกอบด้วย มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ มีความตั้งใจจริง มีลักษณะความเป็นผู้นำ มีเหตุผล เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามกฎของสังคม มีความอดทน มีความเชื่ออำนาจภายในตน และมีลักษณะมุ่งอนาคต

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2526 : 59 - 69) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง ไว้ดังนี้

1. มีความสามารถควบคุมอารมณ์
2. มีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสังคม
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. มีความรับผิดชอบสูง
5. มีความสามารถในการชะลอความต้องการ
6. สามารถคาดหวังผลกรรมที่เกิดขึ้นภายหลัง
7. มีการตั้งเป้าหมายเพื่ออนาคต

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 3) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองไว้ดังนี้

1. สามารถควบคุมตนเองทางกาย วาจา ใจ รักความจริงไม่พูดปด
2. สามารถพึ่งตนเอง เช่น การรับผิดชอบในกิจวัตรประจำวัน

3. สามารถทำกิจกรรมหรืองานให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง
4. สามารถจัดเก็บสิ่งของให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
5. รู้จักรักษาสิ่งของของตนเองและผู้อื่น
6. มีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา
7. ปฏิบัติตามข้อตกลงและกติกาได้อย่างถูกต้อง
8. แสดงความคิดเห็นของตนเอง อีกทั้งฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
9. เคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน

อุทัย โคตรโยธา (2547 : 24) สรุปคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเอง ควรจะประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญดังนี้

1. มีความซื่อสัตย์
2. มีความรับผิดชอบ
3. มีความตั้งใจ
4. ความมีระเบียบ
5. มีความเป็นผู้นำ
6. มีความตรงต่อเวลา
7. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
8. มีความอดทน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บุคคลที่มีวินัยในตนเองควรมีลักษณะและพฤติกรรมดังต่อไปนี้ มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความตรงต่อเวลา มีลักษณะความเป็นผู้นำ มีความซื่อสัตย์และสามารถควบคุมตนเองได้ทั้งทางกาย วาจา ใจ กล้าแสดงความคิดเห็นอีกทั้งฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และที่สำคัญจะต้องเป็นบุคคลที่มีเหตุผล

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัว

2.2.1 ความหมายของการปรับตัว

คำว่า การปรับตัว (Adaptation) ผู้เริ่มใช้คนแรกคือ ดาร์วิน (Darwin) ซึ่งปรากฏในทฤษฎีว่าด้วยวิวัฒนาการของเขาในปี ค.ศ. 1859 เขาได้สรุปความคิดว่า สิ่งที่มีชีวิตมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมของโลกที่เต็มไปด้วยภยันตรายต่าง ๆ ได้เท่านั้นที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ต่อมามีนักจิตวิทยาขอยืมคำว่า "Adaptation" มาใช้แล้วใช้ชื่อใหม่แทนว่า "Adjustment" และศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในด้านที่เกี่ยวกับการปรับตัว ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับแรงผลักดันสองอย่าง ได้แก่ แรงผลักดันภายนอก ซึ่งหมายถึงข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาวะแวดล้อม

และสังคม และแรงผลักดันภายใน ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นอันเกิดจากสภาพทางสรีระภายในร่างกายและจากประสบการณ์ทางสังคมที่ได้เรียนรู้ในอดีต ลาซารัส (Lazarus. 1969 : 17 - 18) กล่าวว่า ความสามารถในการปรับตัวของมนุษย์ว่าเป็นไปตามแรงผลักดัน 2 อย่างคือ

1. แรงผลักดันภายนอก ซึ่งหมายถึงข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาวะแวดล้อมและสังคม
2. แรงผลักดันภายใน ซึ่งหมายถึงข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาวะแวดล้อมและสังคม

มอสโควิทช์ และออร์เกล (Moskowitz and Orgel. 1969 : 35) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง เป็นการปรับพฤติกรรมของแต่ละบุคคลไปในทางหนึ่งทางใดให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับความต้องการ แรงจูงใจและนิสัยของแต่ละบุคคลไปในทางใดทางหนึ่ง นอกจากนี้ความเปลี่ยนแปลงนั้นขึ้นอยู่กับโอกาส ความต้องการ และข้อจำกัดของสิ่งแวดล้อมด้วย

กิลเมอร์ (Gilmer. 1971 : 73) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่มนุษย์มีปฏิกิริยาโต้ตอบกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นการปรับตัวให้เข้ากับปัญหา รวมถึงการปรับสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ให้เข้ากับความต้องการด้วย

สุรางค์ จันทร์เอม (2527 : 84) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางในสิ่งแวดล้อมของตน มนุษย์ทุกคนจะต้องมีการปรับตัวด้วยกันทั้งสิ้น แต่ละคนจะมีแบบแผนในการปรับตัวแตกต่างกันเพื่อตอบสนองความต้องการของตน นอกจากจะตอบสนองความต้องการทางร่างกาย เช่น อาหาร การออกกำลังกาย ยังตอบสนองความต้องการทางสังคมอีกด้วย ช่วยให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความราบรื่นและเมื่อบุคคลได้รับในสิ่งที่ตนต้องการแล้ว ความตึงเครียดต่าง ๆ ก็จะผ่อนคลายลงไป

วันดี ระเจริญ (2531 : 226) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง วิธีการที่บุคคลรักษาความสมดุลย์ในเรื่องความต้องการต่างๆและเป็นวิธีการที่บุคคลใช้ลดความเครียดจากความไม่สมหวังต่าง ๆ ซึ่งแต่ละบุคคลจะใช้รูปแบบในการปรับตัวที่แตกต่างกันไป ความรู้ในเรื่องการปรับตัว ได้ขยายขอบเขตกว้างขวางมาก ครอบคลุมทั้งปัญหาและความผิดปกติของจิตใจ อันเป็นผลเนื่องมาจากสภาวะทางกาย และทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ธีระ ชัยยุทธยรรยง (2533 : 15) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง เพื่อให้อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นได้อย่างมีความสุข

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่บุคคล พยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านอารมณ์ ปัญหาด้านบุคลิกภาพ ปัญหาด้านความต้องการและปรับสภาพของตนเองให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมจนเป็นสภาพแวดล้อมที่ตนสามารถอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้อย่างมีความสุข

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

อิริคสัน (Eeikson. 1968 : 152 - 157) ได้กล่าวว่า ช่วงอายุ 12 – 20 ปี บุคคลจะพัฒนาความมีเอกลักษณ์หรือความสับสนในบทบาท วัยเด็กเกิดการเรียนรู้ว่าเขาเป็นใคร สามารถทำอะไรได้ เรียนรู้บทบาทต่าง ๆ สะสมข้อมูลของตนและสังคม เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสรีระอย่างมาก มีความต้องการอิสระและความต้องการทางเพศ ช่วงนี้คือ อิด มีแรงผลักดันมากทำให้วัยรุ่นใจร้อน โวยวาย ความอดทนที่จะรอคอยมีน้อยลงชอบทดลองเรื่องต่าง ๆ เพื่อค้นหาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ วัยรุ่นจะต้องสู้กับกฎเกณฑ์ข้องบังคับของสังคม ผู้ที่ปรับตัวได้จะมีความสมดุลระหว่างความต้องการส่วนตัวกับความต้องการของสังคม เขาจะมีอิสระพอสมควรแต่จะยอมรับฟังคำแนะนำของผู้ใหญ่ สามารถพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ซึ่งหมายถึงการเข้าใจว่าตนเองคือใคร กำลังดำเนินชีวิตไปในรูปแบบทิศทางใด มีความเชื่อ ค่านิยมทางการเมือง ศาสนา การเลือกอาชีพ ผู้ที่สามารถปรับตัวได้ดีต้องสามารถพัฒนาเอกลักษณ์ประจำตนได้จะมีสุขภาพจิตดีสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงของร่างกายได้ ส่วนผู้ที่ปรับตัวไม่ได้จะสับสนในเอกลักษณ์ ขาดความมั่นใจในตนเอง เกิดความวิตกกังวล มีความต้องการภายในมากกว่า ไม่สามารถปรับความสมดุลระหว่างความต้องการส่วนตัวและความต้องการทางสังคม จะทำตามใจตนเป็นอันธพาล ช่วงนี้เพื่อนมีอิทธิพลมาก พ่อแม่มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนน้อยลง อาจต้องออกจากกลุ่มเพื่อนเพราะความแตกต่างจากกลุ่ม อาจหันเหไปหาประสบการณ์ใหม่จนทำให้พฤติกรรมเบี่ยงเบน ชอบฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม ในทางตรงข้ามอาจรับแสวงหาเอกลักษณ์ โดยหันไปหากลุ่มที่สนใจร่วมกัน ทำให้เขามีเวลาศึกษาความคิดแบบนามธรรม ทำให้เข้าใจความดีความเหลว จนพัฒนาเอกลักษณ์สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

โรเจอร์ (Roger. 1969 : 108) ผู้นำทฤษฎีว่าด้วยคน และทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง เขาได้พิจารณาการปรับตัวในแง่ของการปรับตัวภายในตนเองโดยเขาเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเป็นศูนย์กลางของประสบการณ์ต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่บุคคลได้รับรู้และมีการปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดเป็นตัวเรา (Self) หรือ "โครงสร้างของคน" ขึ้นมาเป็นการรับรู้เกี่ยวกับตนในด้านต่างๆเช่น บุคลิกลักษณะ ความสามารถของคน บทบาทต่าง ๆ ของตนในการเกี่ยวข้อกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ทัศนคติและค่านิยมต่าง ๆ ของตัวเรา ประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับจึงมีส่วนสำคัญในการกำหนดบุคลิกภาพของบุคคลให้แตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนจะเข้าใจและรู้จักโลกส่วนตัวของเขาได้ดีในที่สุด

บุคคลที่ปรับตัวได้ คือ บุคคลที่เป็นตัวของตัวเอง เข้าใจและยอมรับตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถรับรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ตามความเป็นจริง นำประสบการณ์นั้นมาจัดให้สอดคล้องกับโครงสร้างต่าง ๆ ตามความเป็นจริง นำประสบการณ์นั้น มาจัดให้สอดคล้องกับโครงสร้างหรือ

บุคลิกลักษณะของตนอย่างไม่ขัดแย้งหรือบิดเบือน จะมีการรับรู้และความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก

ส่วนบุคคลที่ปรับตัวไม่ได้จะมีความขัดแย้งระหว่างความคิดเกี่ยวกับตน กับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นมาใหม่อย่างมาก ทำให้เกิดความตึงเครียด วิตกกังวล สับสน ไม่แน่ใจ สูญเสียความเป็นตัวของตัวเองและมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในทางลบ

เฮอร์เจนแมน (Hergenhman. 1990 : 151 - 161; อ้างอิงจาก วันดี ระเจริญ.2531 : 226 - 227) ได้กล่าวถึง การปรับตัวว่าเป็นผลมาจากการที่บุคคลมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเอาชนะอุปสรรคหรือวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของการพัฒนาการโดยอาศัยประสบการณ์ที่บุคคลได้เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางสังคมมาแก้ไขอุปสรรคที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย การที่บุคคลสามารถเอาชนะอุปสรรคในช่วงแรกของชีวิตไม่ได้จะส่งผลให้แก้ไขอุปสรรคในช่วงต่อไปของชีวิตไม่ได้ด้วย ดังนั้น การปรับตัวของวัยรุ่นจึงขึ้นอยู่กับการปรับตัวขั้นแรกและการปรับตัวได้ดีในวัยรุ่นจะส่งผลให้บุคคลนั้นสามารถปรับตัวได้ดีในอนาคตด้วย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กระบวนการปรับตัวของบุคคลจะเริ่มตั้งแต่เกิดจนวัยชรา ในแต่ละช่วงอายุมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเพราะการปรับตัวแต่ละช่วงอายุจะมีอิทธิพลต่อช่วงอายุถัดไป ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงของการปรับตัวที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นพื้นฐานการปรับตัวในวัยต่อไป

2.2.3 ความสำคัญของการปรับตัว

วันดี ระเจริญ (2531 : 226 - 227) ได้กล่าวว่า ความการปรับตัวมีความสำคัญในการดำรงชีวิตดังนี้

1. การปรับตัวเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ภาวะสุขภาพจิตดีหรือไม่ การปรับตัวได้ย่อมส่งผลให้สุขภาพจิตดี ถ้าปรับตัวไม่ได้จะทำให้เกิดความทุกข์ ความเจ็บป่วยทางจิตใจหลายรูปแบบ

2. เพื่อความเป็นระเบียบและประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม เพราะมนุษย์ไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ ต้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสังคมตั้งแต่เริ่มลืมตาดูโลก แนวทางประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะช่วยให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข

3. เพื่อลดปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ของบุคคลในการต้องอยู่ในสังคมที่พัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็วดังปัจจุบัน เพราะปรากฏหลักฐานว่าสังคมที่พัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็วปริมาณคนที่ล้มเหลวในการปรับตัวจะทวีจำนวนมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า คนเราทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดถ้าไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลรอบข้างหรือสังคมได้ ก็ย่อมไม่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ถ้าบุคคลใดมีความสามารถในการปรับตัวได้ดีย่อมสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความทะเยอทะยาน

2.3.1 ความหมายของความทะเยอทะยาน

ความทะเยอทะยานได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1962. 125 – 126) กล่าวว่า ความทะเยอทะยานเป็นความต้องการขั้นทุติยภูมิ หรือความต้องการทางจิตใจ จะเกิดขึ้นเมื่อร่างกายได้รับการพึงพอใจหรือขบวนการของอินทรีย์ไม่สมดุลกัน

การ์ดเนอร์ (Plucker. 1998 : 240 ; อ้างอิงจาก Gardner. 1940) กล่าวว่า ความทะเยอทะยานของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับทางด้านการศึกษา และการประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิตของแต่ละบุคคลซึ่งจะเป็นโครงสร้างที่สำคัญของการเรียน และการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก

จิตรา วสุวาณิช (2518 : 97) กล่าวว่า ความทะเยอทะยานเป็นมาตรฐานหรือความหวังที่แต่ละคนตั้งขึ้นสำหรับตนเองในการกระทำใด ๆ ก็ตามที่เขาคิดว่าจะต้องทำได้ ระดับของความทะเยอทะยานในแต่ละบุคคล ในการเรียนการกระทำใด ๆ ย่อมไม่เท่ากัน

พระราชวรมุณี (2530 : 35 - 52) กล่าวว่า ความทะเยอทะยานแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. ความปรารถนาที่จะให้มีการยอมรับ ยกย่อง สรรเสริญเมื่อกระทำความดี

2. ความปรารถนาอยากมีอำนาจ อยากเด่น หรืออยู่เหนือผู้อื่น อยากให้ผู้อื่นชมว่าเก่ง แรงจูงใจระดับนี้เป็นอันตรายต่อสังคม ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ในระบบการศึกษา

สมิต อาชวนิจกุล (2532 : 171) กล่าวว่า ความทะเยอทะยาน หมายถึง แรงปรารถนา แรงอธิฐาน แรงตั้งใจอันแน่วแน่ แรงกิเลสตัณหา อันเป็นเครื่องที่กระตุ้นให้เรากระทำการใด ๆ ไปสู่จุดหมายที่เราต้องการ สุดแต่จะเป็นความทะเยอทะยานทางบวกหรือทางลบ ทางดีหรือทางชั่ว คนที่มีความทะเยอทะยานมากย่อมมีความปรารถนาอย่างรุนแรงยอมเอาชีวิตเข้าแลกเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ปรารถนา ส่วนคนที่มีความทะเยอทะยานน้อย ก็มักจะท้อแท้ ทำอะไรไม่ค่อยสำเร็จหรือเสร็จเพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ

มาริสา รัฐปัตย์ (2532 : 8) กล่าวว่า ความทะเยอทะยานเป็นการแสดงออกของลักษณะนิสัยบุคคลที่มีความต้องการจะให้ตนสำเร็จ โดยการตั้งความคาดหวังไว้สูง มุ่งมั่นที่จะทำสิ่งที่ต้องการให้ได้ เพื่อให้ฐานะ หรือความเป็นอยู่ของตนสูง ดีเด่นเหนือคนอื่น ให้คนอื่นรู้จักด้วยผลงาน เลือกทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขัน หรือฝึกความชำนาญ และต้องการเอาชัยชนะเมื่อมีการแข่งขัน

อำนวย วีระวรรณ (2535 : 4) กล่าวว่า ความทะเยอทะยาน เป็นความมุมานะพยายามเพื่อความเป็นเลิศ ซึ่งหมายความว่าไม่ว่าจะทำกิจกรรมงานใด ทำให้ใครก็ต้องทำด้วยความทุ่มเททั้งชีวิตและจิตใจในลักษณะที่เป็นการแข่งขันกับตัวเองและเป็นการแข่งขันกับเวลาจนได้ชื่อว่าเป็นผู้ซึ่งประสบความสำเร็จเกินตัว

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความทะเยอทะยาน หมายถึง การแสดงออกของลักษณะนิสัยของบุคคลที่มีความต้องการให้ตนเองประสบความสำเร็จ โดยการตั้งเป้าหมายไว้สูง มีความกระตือรือร้น มานะพยายามที่จะกระทำในสิ่งที่ตนต้องการให้ได้ เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของตนให้สูงขึ้น ให้คนอื่นรู้จักและยอมรับตนเอง เลือกทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันหรือฝึกทักษะความชำนาญและต้องการชัยชนะเมื่อมีการแข่งขัน

2.3.2 คุณลักษณะของผู้ที่มีความทะเยอทะยาน

ความทะเยอทะยาน เป็นลักษณะนิสัยอีกอย่างหนึ่งของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงซึ่งพยายามกระทำเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ในด้านต่าง ๆ สูงด้วย ดังที่ เฮอร์แมนส์ ได้สรุปลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไว้ดังนี้

1. มีความทะเยอทะยานสูง
2. มีความหวังอย่างมากว่าตนจะประสบผลสำเร็จ ถึงแม้ว่าผลการกระทำของตนนั้นจะขึ้นอยู่กับโอกาส
3. มีความพยายามไต่เต้าไปสู่สถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้น
4. มีความอดทนในการทำงานที่ยากได้เป็นเวลานาน
5. เมื่องานที่กำลังทำอยู่ถูกขัดจังหวะหรือถูกรบกวน ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะพยายามทำต่อไปจนสำเร็จ
6. มีความรู้สึกว่า เวลาเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง และสิ่งต่าง ๆ จะผ่านพ้นไปอย่างรวดเร็ว จึงควรรีบทำสิ่งต่าง ๆ ให้ทันกับเวลา
7. คำนึงถึงเหตุการณ์ในอนาคตมาก
8. ในการเลือกเพื่อนร่วมงาน ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะเลือกเพื่อนที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก
9. ต้องการให้ตนเป็นที่รู้จักแก่ผู้อื่น โดยพยายามทำงานของตนให้ดี
10. พยายามปฏิบัติงานให้ดีอยู่เสมอ

แมคเคลแลนด์ (McClelland. 1953 : 110 - 111) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยมหรือทำให้ดีกว่าบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง พยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ

กิลฟอร์ด (Guildford. 1959 : 437 - 439) กล่าวว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นบุคคลที่มีความทะเยอทะยาน ความปรารถนาที่จะกระทำกิจการให้สำเร็จ มีความเพียรพยายามที่จะทำงานให้เป็นผลสำเร็จ มีความอดทน เต็มใจจะลำบาก แม้ว่าจะยากเย็นเพียงใดก็ตาม เพื่อมุ่งทำกิจการให้สำเร็จถึงแม้จะเสียเวลานาน

นอกจากนี้ความทะเยอทะยานจะเกิดขึ้นมาจากแรงผลักดันที่อยู่ในตัวบุคคล ตั้งแต่วัยเด็กเป็นต้นมา ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงนั้นย่อมขึ้นอยู่กับสาเหตุและปัญหาของปัจจัยต่างๆ นานัปการ ทั้งนี้เพราะความทะเยอทะยานเป็นความต้องการทางด้านจิตใจ ซึ่งในตัวบุคคลนั้นจะเกิดขึ้นไม่เท่ากัน ซึ่งความต้องการต่าง ๆ ก็มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป จากทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ (ตรงศรณ์ คนดี.2544 : 15 - 16) สรุปได้ว่า ความทะเยอทะยานถือเป็นความต้องการอยู่ในขั้นทุติยภูมิ คือ ความต้องการทางจิตใจ ได้แก่ ความต้องการต่าง ๆ ทั้ง 8 ด้าน คือความโดดเด่น ความสัมฤทธิ์ผล ความยอมรับ การแสดงออก ความต้องการรักษาสิทธิของตน การหลีกเลี่ยงสิ่งที่บกพร่อง การป้องกันตัว และการตอบโต้ผลักดัน เป็นต้น ซึ่งความทะเยอทะยานในจิตใจเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลทำงานบรรลุถึงเป้าหมายในชีวิตที่เราต้องการได้ คนที่มีพรสวรรค์หากขาดความกระตือรือร้นก็ไร้ประโยชน์ แต่จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุม อย่างให้อยู่เหนือการควบคุมนั้นก็จะทำให้เกิดการสร้างสรรค์ที่ได้เช่นกัน ความทะเยอทะยานจะไม่มีวันหมดไปจากตัวเราเพราะเป้าหมายของเราจะคอยเรียกร้องให้กลับคืนมาตลอดเวลาเมื่อเราได้รับความสำเร็จในเป้าหมายอันหนึ่งก็ควรจะตั้งเป้าหมายอันใหม่เพื่อความสำเร็จในครั้งต่อ ๆ ไป อย่างไม่มีการสิ้นสุด นั่นคือการกระทำของคนที่มีความทะเยอทะยาน

2.3.3 องค์ประกอบที่มีผลต่อความทะเยอทะยาน

ความสำเร็จของมนุษย์ที่ได้มานั้น ส่วนหนึ่งย่อมเกิดจากความทะเยอทะยานเพราะความทะเยอทะยานเปรียบเสมือนแรงบันดาลใจ ที่ช่วยกระตุ้นให้มนุษย์สามารถบรรลุถึงความต้องการได้ แต่ความทะเยอทะยานของแต่ละบุคคลย่อมเกิดขึ้นไม่เท่ากัน จึงมีผลทำให้มนุษย์นั้นเหลื่อมล้ำกันในสังคม ทั้งนี้ในการจะพัฒนาความทะเยอทะยานให้เกิดขึ้นได้นั้น จะต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการดังต่อไปนี้

จิตรา วสุวานิจ (2518 : 98 -99) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อความทะเยอทะยานมีดังนี้

1. ความสำเร็จและความล้มเหลว จากการทดลองมากมายในเรื่องความสำเร็จและความล้มเหลวในการศึกษานั้น ส่วนใหญ่พอจะสรุปผลได้ดังนี้

1.1 เด็กนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนมักจะเป็นผู้ที่ตั้งจุดมุ่งหมายหรือระดับของความทะเยอทะยานได้ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริง

1.2 เด็กนักเรียนที่ประสบความล้มเหลวในการเรียนบ่อย ๆ มักจะตั้งจุดมุ่งหมายไว้แล้วไม่เป็นไปตามที่ตั้งไว้

1.3จากผลสำเร็จที่เด็กนักเรียนได้รับในครั้งหนึ่งแล้วจะเป็นผลถึงการตั้งระดับความทะเยอทะยานในครั้งต่อไป

1.4 ความสนใจในกิจกรรมที่กระทำจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม และความพอใจที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

1.5 ความสำเร็จหรือความคาดหวังว่าจะสำเร็จ จะช่วยให้เกิดความสนใจและพยายามในกิจกรรมนั้นมากยิ่งขึ้น

1.6 เมื่อมีการพลาดหวังหรือล้มเหลวเกิดขึ้น มักจะทำให้นักเรียนบังเกิดความผิดหวังและความรู้สึกท้อถอย และส่วนใหญ่จะยังไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขความผิดพลาดในทันที

1.7 การได้รับรางวัลเป็นบางครั้งแบบ Partial Reinforcement ของ Skinner จะทำให้ผู้เรียนมีความมุมานะและพยายามอยู่เสมอ เพราะไม่ทราบแน่ใจว่าเมื่อไรการกระทำของตนจะได้รับส่งเสริมแรง

2. บุคลิกภาพ

2.1 เด็กนักเรียนที่มีความมั่นใจในตนเอง มักจะตั้งระดับความทะเยอทะยานได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

2.2 เด็กนักเรียนที่ชอบการแข่งขันและชอบเอาชนะ มีความต้องการด้านสัมฤทธิ์ผลสูง มักชอบงานที่เสี่ยงและล่อแหลมต่อความล้มเหลว

2.3 เด็กนักเรียนที่ไม่ค่อยมีความมั่นใจในตนเอง บางครั้งจะชอบตั้งระดับความทะเยอทะยานไว้ต่ำ ทั้งนี้เพื่อกันการเสี่ยงและความวิตกกังวลของตนเอง

2.4 เด็กนักเรียนที่มีความรู้สึกดูถูกความสามารถของตนเอง มักจะชอบตั้งระดับความทะเยอทะยานไว้ต่ำ ทั้งนี้ เพื่อกันการเสี่ยงและความวิตกกังวลของตนเอง

3. มาตรฐานของกลุ่ม บางครั้งการตั้งระดับความทะเยอทะยานก็ขึ้นอยู่กับกลุ่มเพื่อน ที่เด็กนักเรียนเป็นสมาชิกอยู่ ถ้าเพื่อนในกลุ่มล้วนแต่เป็นผู้มีความทะเยอทะยานสูงตนก็ต้องพลอยพยายามกับเขาด้วย และในบางโรงเรียนที่ยึดถือความสำคัญของความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนมาก ก็จะเป็น

สิ่งที่ช่วยให้เด็กต้องตั้งระดับความทะเยอทะยานไว้สูงมาก และจะต้องพยายามไปให้ถึงจุดหมาย ที่วางไว้ด้วย เช่น โรงเรียนที่สนับสนุนให้นักเรียนสอบได้คะแนนยอดเยี่ยมประจำปี

4. รางวัลและการลงโทษ ผลของการได้รับรางวัลหรือการลงโทษจะมีส่วนทำให้ระดับความทะเยอทะยานของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปมากทีเดียว เพราะ

4.1 รางวัลเป็นสิ่งส่งเสริมให้มีการทำซ้ำ ๆ ของพฤติกรรมนั้น

4.2 รางวัลมักจะทำให้เด็กนักเรียนอาสาที่จะทำในสิ่งที่ตนไม่เคยนึกสนใจก็ได้ เป็นต้น

2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมองโลกในแง่ดี

2.4.1 ความหมายของการมองโลกในแง่ดี

โกลแมน (Goleman. 1995 : 97 — 101) กล่าวว่า การมองโลกในแง่ดีเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการจูงใจตนเองซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของปรีชาเชิงอารมณ์ (Emotional intelligent) โดยคนที่มองโลกในแง่ดีจะเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้เลวร้ายมีพลังโอกาสที่จะพลิกผันสถานการณ์ที่เลวร้ายให้กลับดีขึ้นได้

อิงลิช (English. 1992 : 75) กล่าวว่า การมองโลกในแง่ดี หมายถึง เจตคติของบุคคลที่จะเลือกโต้ตอบตามสถานการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละเหตุการณ์ โดยปรับเปลี่ยนเจตคติในทางที่ควบคุมตนเองได้และมีความพึงพอใจในสิ่งที่เกิดขึ้น

เซลิกแมน (Seligman. 1998) กล่าวว่า การมองโลกในแง่ดี หมายถึง ความคิดความเชื่อในเหตุผลทางบวกต่อเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาที่ผ่านเข้ามาในชีวิต โดยใช้รูปแบบการอธิบายให้เหตุผลตนเองแบ่งออกเป็น 3 มิติ คือ 1.ความคงทนถาวรของเหตุการณ์ ว่าเหตุการณ์นั้นเกิดแบบ ชั่วคราวหรือถาวร 2.ความครอบคลุมของเหตุการณ์ ว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเฉพาะบุคคลหรือเกิดกับคนทั่วไป และ 3. ความเป็นตนเอง ซึ่งเป็นรูปแบบการอธิบายตนเองที่บุคคลเชื่อว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเพราะตนเองหรือจากบุคคลอื่น

พระราชวรมุนี (ประยูร ธม.ม.จิตโต.2540 : 34 — 47) กล่าวว่า การมองโลกในแง่ดี เป็นสุทัศนะนิยมหรือที่เรียกว่า Realistic optimism คือการมองโลกดีอย่างมีเหตุผลมีความหวัง เชื่อว่าเราสามารถแก้ปัญหาหรืออุปสรรคได้ด้วยความพยายาม ไม่ยอมจำนนต่อโชคชะตา

ประเวศ วะสี (2541 : 12 – 15) กล่าวว่า การมองโลกในแง่ดีเป็นการมองโลกแบบทวิลักษณ์ หมายถึง การคิดแบบ 2 ด้าน มองลักษณะ มองสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งด้านที่เป็นคุณและด้านที่เป็นโทษ การมองโลกในแง่ดีเป็นการมองสิ่งต่าง ๆ ในแง่ที่เป็นคุณ

นิตยา คชภักดี (2542 : 90 - 95) กล่าวว่า การมองโลกในแง่ดี หมายถึง การที่คนเราสามารถยอมรับและรู้จักตนเอง ซึ่งทำให้สามารถตั้งความคาดหวังที่เป็นจริงเหมาะสมสำหรับตนได้ ทักษะทางพฤติกรรม

ว.วชิรเมธีภิกขุ (2545 : 1) กล่าวว่า การมองโลกในแง่ดี หมายถึง การรู้จักมองหาแง่ดีแง่งาม แง่ที่เป็นคุณที่ซุกซ่อนซึมอยู่ในงาน ปัญหา อุปสรรค เหตุการณ์ ในคำวิพากษ์วิจารณ์ติฉินนินทา ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตแต่ละวัน แล้วนำมาปรับปรุงความคิดจิตใจ ตลอดจนพฤติกรรมและการงานของตนให้แวววาวพรายพราวขึ้นมาในทางที่สร้างสรรค์ชีวิต

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การมองโลกในแง่ดี หมายถึง การมองเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือมองปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามาในทางที่ดี ในทางบวก มองปัญหาทุกปัญหาว่ามีทางแก้ไขดังนั้นการมองโลกในแง่ดีจะช่วยให้เรามีกำลังใจและพร้อมที่สู้กับปัญหาและอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ

2.4.2 รูปแบบของการอธิบายตนเองเพื่อการมองโลกในแง่ดี

เซลิกแมน (อรพินทร์ ชูชม.2544 : 43 – 45 ; อ้างอิงจาก Seligman.1998) ได้เสนอรูปแบบการอธิบายตนเอง (explanatory style) ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของบุคคล จากการบรรยายตนเองสามารถบ่งบอกได้ว่าบุคคลนั้นมีมุมมองชีวิตในลักษณะไหนเป็นการมองโลกในแง่ดีหรือมองโลกในแง่ร้ายซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการกำกนดพฤติกรรมของบุคคล

รูปแบบการอธิบายตนเองของบุคคลต่าง ๆ ประกอบด้วยมิติที่สำคัญ 3 มิติ ดังนี้

1. ความคงทนถาวร (Permanence) เป็นรูปแบบการอธิบายตนเองโดยบุคคลมีความเชื่อว่าสาเหตุของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นถาวร (Permanence) หรือเป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นชั่วคราว (temporary) ลักษณะการอธิบายในรูปความเชื่อถือว่าสิ่งที่เป็นสาเหตุตามมิตินี้เป็นเรื่องกาลเวลาว่ามีความคงทนถาวรหรือไม่ ซึ่งแตกต่างกันระหว่างคนที่มองโลกในแง่ดีและคนที่มองโลกในแง่ร้าย ตามลักษณะเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

เหตุการณ์ที่ดี : คนที่มองโลกในแง่ดีจะเชื่อว่าสิ่งที่ดี ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองมาจากสาเหตุที่ คงทนถาวร เช่น คุณลักษณะและความสามารถแต่คนที่มองโลกในแง่ร้ายจะเชื่อว่าสิ่งที่ดี ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นชั่วคราว เช่น สภาวะอารมณ์และความพยายาม ดังนั้น บุคคลกลุ่มที่มองโลกในแง่ร้ายอาจจะล้มเลิกเมื่อประสบความสำเร็จ เนื่องจากเชื่อว่าความสำเร็จเป็นเรื่องของความบังเอิญ

เหตุการณ์ที่ไม่ดี : คนที่มองโลกในแง่ดีจะเชื่อว่าสาเหตุที่เกิดขึ้นไม่ดีกับตนเองนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นชั่วคราว ทำให้บุคคลกลุ่มนี้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค แต่คนที่มองโลกในแง่ร้ายจะยอมแพ้ต่ออุปสรรคได้อย่างง่ายดายเพราะเชื่อว่าสิ่งที่ไม่ดีเกิดขึ้นกับตนเองนั้นจะเกิดขึ้นถาวรตลอดไป

2. ความครอบคลุม (Pervasiveness) เป็นรูปแบบการอธิบายตนเองที่บุคคลเชื่อว่าสาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นมีความเฉพาะ (specific) หรือเป็นสิ่งสากลทั่วไป (universal) โดยที่ลักษณะการอธิบายสาเหตุของเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามมิตินี้จะแตกต่างกันระหว่างคนที่มองโลกในแง่ดี และคนที่มองโลกในแง่ร้ายดังต่อไปนี้

เหตุการณ์ที่ดี : คนที่มองโลกในแง่ดีจะเชื่อว่าสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองเป็นสิ่งสากลทั่วไป แต่คนที่มองโลกในแง่ร้ายจะเชื่อว่าสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุที่เกิดขึ้นจากปัจจัยที่มีความเฉพาะ

เหตุการณ์ที่ไม่ดี : คนที่มองโลกในแง่ดีจะเชื่อว่าสิ่งที่เลวร้ายที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นเฉพาะกับเหตุการณ์นั้นเท่านั้น แต่คนที่มองโลกในแง่ร้ายจะเชื่อว่าสิ่งที่เลวร้ายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสาเหตุที่สากลทั่วไป เกิดขึ้นทุกโอกาส

3. ความเป็นตนเอง (Personalization) เป็นรูปแบบการอธิบายตนเองที่บุคคลเชื่อว่าสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้น เกิดมาจากตนเอง (internal) หรือเกิดมาจากสาเหตุภายนอกตนเอง (external) หรือบุคคลอื่นโดยลักษณะการอธิบายสาเหตุของเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามมิตินี้จะแตกต่างกันระหว่างคนที่มองโลกในแง่ดี และคนที่มองโลกในแง่ร้ายดังต่อไปนี้

เหตุการณ์ที่ดี : คนที่มองโลกในแง่ดีจะเชื่อว่าตนเองเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ดี แต่คนที่มองโลกในแง่ร้ายจะเชื่อว่าเหตุการณ์ที่ดีเกิดจากคนอื่นหรือสถานการณ์อื่น

เหตุการณ์ที่ไม่ดี : คนที่มองโลกในแง่ดีจะเชื่อว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่ดีกับตนเองนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากบุคคลอื่นหรือสถานการณ์อื่นภายนอก เพื่อที่บุคคลนั้นจะได้ไม่สูญเสียความภาคภูมิใจในตนเอง แต่คนที่มองโลกในแง่ร้ายจะตำหนิตนเองว่าสาเหตุที่เกิดสิ่งไม่ดีขึ้นนั้นมาจากตนเอง ดังนั้น เมื่อประสบความล้มเหลวจะเกิดให้เกิดความรู้สึกด้อยคุณค่าในตนเอง

จากการอธิบายตนเองถึงความเชื่อในสิ่งที่เป็นสาเหตุที่เกิดเหตุการณ์ที่ดี หรือไม่ดีกับตนเองในมิติต่าง ๆ 3 มิติ ได้แก่ ความคงทนถาวร ความครอบคลุมและความเป็นตนเอง ทำให้คนมีลักษณะในการมองโลกแตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างการอธิบายตนเองในมิติต่าง ๆ ในตาราง 2

ตาราง 2 ตัวอย่างวิธีการอธิบายตนเองของคนที่มองโลกในแง่ดีและแง่ร้ายตามมิติ 3 ด้าน

มิติ	ลักษณะ		
	คนที่มองโลกในแง่ดี		คนที่มองโลกในแง่ร้าย
ความคงทนถาวร	- ถาวร ฉันโชคดีตลอดเวลา - ชั่วคราว หัวหน้าอารมณ์ไม่ดี	เหตุการณ์ที่ดี เหตุการณ์ที่ไม่ดี	- ชั่วคราว วันนี้ฉันโชคดี - ถาวร หัวหน้าเป็นคนเจ้าอารมณ์
ความครอบคลุม	- สากล ฉันเป็นคนเก่ง - เฉพาะ อาจารย์ ก. ไม่ยุติธรรม	เหตุการณ์ที่ดี เหตุการณ์ที่ไม่ดี	- เฉพาะ ฉันเป็นคนเก่งเลข - สากล อาจารย์ทุกคนไม่ยุติธรรม
ความเป็นตนเอง	- ภายในตนเอง ฉันสามารถทำสิ่งนี้ได้ - ภายนอกตนเอง ข้อสอบยาก	เหตุการณ์ที่ดี เหตุการณ์ที่ไม่ดี	- ภายนอกตนเอง เพื่อนของฉันช่วยทำสิ่งนี้ให้สำเร็จได้ - ภายในตนเอง ฉันไม่เก่ง

2.4.3 ประโยชน์ของการมองโลกในแง่ดี

เซลิกแมน (Seligman. 1998 : 12 - 13) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการมองโลกในแง่ดีว่า

1. คนที่มองโลกในแง่ดีทำให้มีสุขภาพจิตดี ลดภาวะซึมเศร้า โรคประสาท การศึกษาของทั้งในและต่างประเทศพบว่าผู้ที่มีลักษณะการมองโลกในแง่ดีจะมีสุขภาพจิตดีกว่าผู้ที่มีลักษณะการมองโลกในแง่ร้าย (มาโนช หล่อตระกูล.2545 : 1 — 3 ; พิเชษฐ์ รัตนพงษ์เพียรและคณะ. 2542 : 1 - 35 ; อ้างอิงจาก Plomin,et al.1992 :931 — 930)

2. คนที่มองโลกในแง่ดีทำให้มีสุขภาพกายแข็งแรง ในคนปกติจะมีการดูแลสุขภาพที่ดี ในคนที่มีภาวะเจ็บป่วยนั้นอาการเจ็บป่วยจะทุเลาได้เร็วกว่าคนมองโลกในแง่ร้ายซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปีเตอร์สันและเดอ อวีลลา (Peterson and de Avila. 1995 : 128 — 132) พบว่ารูปแบบการอธิบายตนเองเพื่อการมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อที่ว่าสุขภาพดีสามารถควบคุมได้อีกทั้งได้มีการศึกษาเปรียบเทียบในผู้ป่วยที่เป็นโรคร้ายแรง โรคเรื้อรังหรือในผู้ป่วยที่มีภาวะ

ซึมเศร้า ก็พบว่าผู้ป่วยที่มีรูปแบบการอธิบายตนเองในลักษณะการมองโลกในแง่ดีจะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีกว่าผู้ป่วยที่มีรูปแบบการอธิบายตนเองในลักษณะการมองโรคในแง่ร้าย

3. คนที่มองโลกในแง่ดีทำให้มีความสำเร็จในการงาน การเรียน กีฬามากกว่าคนที่มองโลกในแง่ร้าย จากการศึกษาของเซลิกแมน (Seligman. 1998 : 154 -158) พบว่า พนักงานขายที่มองโลกในแง่ดี สามารถประสบความสำเร็จในอาชีพมากกว่าผู้ที่มองโลกในแง่ร้าย หรือในทางเดียวกันกีฬาประเภททีม เช่น บาสเกตบอล ในทีมที่มีสมาชิกมองโลกในแง่ดีจะมีโอกาสชนะได้มากกว่าเนื่องมาจากมีแรงกดดันน้อยกว่า และในนักกีฬาที่มีรูปแบบการอธิบายตนเองที่สามารถเปลี่ยนแปลงการมองโลกในแง่ร้ายเป็นการมองโลกในแง่ดีได้ จะมีโอกาสชนะมากกว่าภายใต้สถานการณ์กดดัน ส่วนในด้านการเรียนเซลิกแมนและคณะ (Seligman, et al. 1997 : 13 -14) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบการอธิบายตนเอง(มองโลกในแง่ดี)และเกรดเฉลี่ยในระดับวิทยาลัย พบว่า รูปแบบการมองโลกในแง่ดีสามารถทำนายเกรดเฉลี่ยได้

4.คนที่มองโลกในแง่ดีทำให้มีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดีกว่าคนมองโลกในแง่ร้าย เนื่องจากคนที่มองโลกในแง่ดีให้อภัยในความผิดของผู้อื่นและพร้อมสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นได้ยืนยาว จากการวิจัยของคาเรนและคณะ (Karen, et al. 1999 : 104 — 113) ที่ศึกษาผลของการมองโลกในแง่ดีและแง่ร้ายต่อลักษณะความวิตกกังวล ความดันโลหิตและอารมณ์ในชีวิตประจำวัน พบว่า คนที่มีลักษณะการมองโลกในแง่ร้ายจะมีลักษณะวิตกกังวลในการเข้าสังคม ไม่เชื่อใจมากกว่าคนที่มีลักษณะการมองโลกในแง่ดี

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การมองโลกในแง่ดีเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำให้บุคคลอยู่อย่างเป็นสุข เพราะคนที่มองโลกในแง่ดีจะเป็นผู้ที่มีกำลังใจที่จะสามารถมองเห็นถึงโอกาสทุกครั้งที่มีปัญหาและสามารถที่จะพลิกสถานการณ์ที่เลวร้ายให้ดีขึ้นและไม่ท้อถอยกับอุปสรรคที่ขวางกั้น

2.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเชาวน์อารมณ์

2.5.1 ความหมายของเชาวน์อารมณ์

เชาวน์อารมณ์มาจากคำในภาษาอังกฤษ คือ Emotional Intelligence หรือ Emotional Quotient เรียกย่อว่า EQ ส่วนในภาษาไทยยังไม่มีการบัญญัติศัพท์คำนี้อย่างเป็นทางการมีแต่ผู้แปลมาจาก Emotional Intelligence ใช้คำว่าเชาวน์อารมณ์ ความฉลาดทางอารมณ์ ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ปัญญาอารมณ์ สติอารมณ์ อัจฉริยะทางอารมณ์ เป็นต้น สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ใช้คำว่า เชาวน์อารมณ์ ได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้นิยามและความหมายไว้หลายท่านดังนี้

เมเยอร์ และซาโลเวย์ (Mayer and Salovey. 1997 : 23) กล่าวว่า เชาวน์อารมณ์ หมายถึง ความสามารถที่จะเข้าใจอารมณ์ของตนเองและความสามารถที่จะแสดงอารมณ์ของตนเองออกมา นอกจากนี้ยังเข้าใจอารมณ์และการแสดงอารมณ์ของผู้อื่นด้วย สามารถแยกแยะวิเคราะห์อารมณ์ของตนและมีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับอารมณ์ สามารถที่จะจัดการกับอามรณ์ของตนได้อย่างเหมาะสมกับงานหรือสถานการณ์ที่มีปัญหาซึ่งช่วยให้เกิดมุมมองในการแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์ได้และสามารถที่จะจัดการอารมณ์ของผู้อื่นโดยการให้กำลังใจในยามที่เขาท้อสิ้นหวังได้

คูเปอร์และซาวาฟ (Cooper and Sawaf. 1997) กล่าวว่า เชาวน์อารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะรับรู้ เข้าใจและประยุกต์ใช้พลังของตน การรู้จักอารมณ์เป็นรากฐานของพลังข้อมูล การสร้างสายสัมพันธ์เพื่อการโน้มน้าวผู้อื่นได้

โกลแมน (Goleman. 1998 : 317) กล่าวว่า เชาวน์อารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและของผู้อื่น เพื่อสร้างแรงจูงใจในตัวเองบริหารจัดการอารมณ์ต่างๆ ของตนเอง และอารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้

กรมสุขภาพจิต (2543 : 42) กล่าวว่า เชาวน์อารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

ทศพร ประเสริฐสุข (2545 : 94) กล่าวว่า เชาวน์อารมณ์ หมายถึง ความสามารถลักษณะหนึ่งของบุคคลที่จะตระหนักถึงความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น สามารถควบคุมและแรงกระตุ้นภายในตลอดจนสามารถรอคอยการตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะ สามารถใช้กำลังตนเองในการที่จะเผชิญกับอุปสรรคและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างไม่คับข้องใจ รู้จักขจัดความเครียดที่จะขัดขวางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อันมีค่าของตนเองได้ สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตนในการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างมีความสุข จนประสบความสำเร็จในการเรียน ความสำเร็จในอาชีพตลอดจนประสบความสำเร็จในชีวิต

วีระวัฒน์ ปัณนิตามัย (2545 : 34) กล่าวว่า เชาวน์อารมณ์ หมายถึง การเรียนรู้จักอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ให้ตระหนัก มีสติรู้เท่าทันสาเหตุและความแปรผันด้านอารมณ์ของตน เป็นการเรียนรู้พูดคุยภายในตนเอง บริหารจัดการอารมณ์อุปนิสัยใจคอของตนไปในทางที่สร้างประโยชน์แก่ทุกฝ่าย สร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเองในทางที่สร้างสรรค์

กรมวิชาการ (2545 : 2) กล่าวว่า เชาวน์อารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการตระหนักถึงอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามความรู้สึกนึกคิด สามารถประเมินแยกแยะอารมณ์ ยอมรับและแสดงอารมณ์และจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผล โดยใช้ปัญญาในการดำรงชีวิต การเรียน การทำงานให้ประสบความสำเร็จได้

เทอดศักดิ์ เดชคง (2547 : 96) กล่าวว่า เชาวน์อารมณ์ หมายถึง อุปนิสัยในการเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและเรียนรู้ที่จะสานสัมพันธภาพ เมื่อเกิดปัญหาและอุปสรรคก็สามารถแก้ไขได้

อารี พันธ์มณี (2547 : 11) กล่าวว่า เชาวน์อารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการรับรู้อารมณ์ของตน รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง สามารถควบคุมจัดการกับอารมณ์ของตนเองและแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม และรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นและตอบสนองอารมณ์และความต้องการของผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เชาวน์อารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเข้าใจและจัดการกับอารมณ์ของตนเอง สามารถเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นและมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลซึ่งจะช่วยให้สามารถจัดการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์

2.5.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเชาวน์อารมณ์

การ์ดเนอร์ (Gardner. 1993 : 13 - 25) ได้จำแนกเชาวน์อารมณ์เป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์และตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

2. ด้านรู้จักตนเอง (Intrapersonal Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง และสามารถแยกแยะอารมณ์และความรู้สึก ตลอดจนจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

สเติร์นเบอร์ก (Sternberg. 1997 : 127 - 147) ได้เสนอแนวคิดของเชาวน์อารมณ์ในแง่ของความฉลาดในลักษณะดังนี้

1. การคิดเพื่อแก้ปัญหา (Analytical Thinking) มีวงจรเป็น 6 ขั้น คือ การตระหนักรู้ปัญหา การนิยามปัญหา พัฒนากลยุทธ์ในการแก้ปัญหา แสดงให้เห็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา จัดสรรทัพยากรในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ตรวจและประเมินผลการแก้ปัญหา นอกจากนั้นยังสามารถกระตุ้นตนเองในการแก้ปัญหาให้เผชิญหน้ากับปัญหา วิเคราะห์ปัญหาด้วยความระมัดระวังและใช้กลยุทธ์ที่สร้างสรรค์ในการหาทางแก้ปัญหานั้น

2. ความฉลาดในทางสร้างสรรค์ (Creative Intelligence) มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาและการสร้างโครงสร้าง แม่แบบ มีสมมติฐานของคำถาม และกระตุ้นคนอื่น ๆ ให้ตอบคำถามแสวงหาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาและทบทวนปัญหา อดทนต่อความไม่แน่ใจ เข้าใจปัญหา เผชิญหน้ากับปัญหามีความต้องการที่จะพัฒนาตระหนักถึงความสำคัญของความเหมาะสมระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม

3. ความฉลาดในการนำความรู้มาประยุกต์ (Practical Intelligence) ใช้ในโลกของ

ความเป็นจริง เป็นความสามารถในการนำกลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้

เมเยอร์และสโลเวย์ (Mayer and Salovey. 1997 : 10 - 11) ในปี 1997 ได้เสนอโมเดลที่ปรับใหม่โดยเสนอว่าเชาวน์อารมณ์ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรับรู้ (Perception) การประเมิน (Appraisal) การแสดงออก (Expression) ซึ่งอารมณ์ประกอบด้วย

1.1 ความสามารถในการบอกอารมณ์และความรู้สึกของตนเองได้

1.2 ความสามารถในการระบุอารมณ์ของผู้อื่นได้โดยดูจากการอ่านงานออกแบบงานศิลป์ ภาษา เสียง พฤติกรรมและรูปภาพต่าง ๆ

1.3 ความสามารถในการแสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม แสดงความต้องการได้สอดคล้องกับความรู้สึก

1.4 ความสามารถในการจำแนกความรู้สึกต่าง ๆ ที่ตรงกันข้ามได้ว่า ถูกหรือผิด จริงหรือไม่จริง

2. การใช้อารมณ์ที่เกื้อหนุนความคิด (Emotional Facilitation of Thinking) ประกอบด้วย

2.1 การใช้อารมณ์ในการจัดลำดับความคิดโดยชี้นำให้เห็นความสำคัญก่อนหลัง

2.2 การใช้อารมณ์เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและเกื้อหนุนต่อการตัดสินใจและจดจำความรู้สึกต่าง ๆ ได้

2.3 การใช้อารมณ์ที่เปลี่ยนไปทำให้เกิดมุมมองที่กว้างหลากหลายมากขึ้น จากการมองสิ่งต่าง ๆ ในแง่ดีเกินไป ไปสู่การมองในด้านอื่น ๆ ด้วย

2.4 การเกิดภาวะอารมณ์ที่หลากหลายทำให้สามารถมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหา ความรู้สึกเป็นทุกข์ ทำให้เกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล

3. การเข้าใจ วิเคราะห์และใช้ความรู้จากอารมณ์ที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย

3.1 ความสามารถในการระบุอารมณ์ และสามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์และการใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม

3.2 ความสามารถในการตีความหมายของอารมณ์ที่เกิดขึ้น สืบเนื่องมาจากอารมณ์อีกอารมณ์หนึ่ง เช่น ความเสียใจเนื่องมาจากความสูญเสียสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3.3 ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกที่ซับซ้อนที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน

3.4 ความสามารถในการเข้าใจความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ เช่น เปลี่ยนจากความโกรธมาเป็นความพอใจ หรือจากความโกรธมาเป็นความละอาย

4. การรับรู้และควบคุมอารมณ์ เพื่อส่งเสริมความงอกงามทางอารมณ์และสติปัญญา ประกอบด้วย

4.1 ความสามารถในการเปิดใจกว้างยอมรับต่อความรู้สึกที่ดีและไม่ดีที่เกิดขึ้นได้

4.2 ความสามารถในการปลดปล่อยตนเองจากสภาวะอารมณ์ โดยพิจารณาจากข้อมูลและประโยชน์ที่จะได้รับ

4.3 ความสามารถในการพิจารณาภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น รู้ว่าความรู้สึกหรืออารมณ์เหล่านั้น มีความชัดเจน มีเหตุผล เป็นปกติ และส่งผลต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไร

4.4 ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ สามารถลดและควบคุมอารมณ์ไม่ดี แสดงออกซึ่งอารมณ์ที่ดีได้อย่างเหมาะสม ไม่บิดเบือนหรือแสดงออกเกินความจริง

ชาปิโร (Shapiro. 1997 : 5) ได้นำแนวความคิดของนักจิตวิทยา สโลเวย์ (Salovey) แห่งมหาวิทยาลัยเยล และเมเยอร์ (Mayer) แห่งมหาวิทยาลัยนิวแฮมเชียร์ เกี่ยวกับเชาวน์อารมณ์มาเขียนหนังสือเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้มีเชาวน์อารมณ์สูง ซึ่งเป็นการแนะนำพ่อแม่ให้เลี้ยงบุตร ส่งเสริมพัฒนาการเชาวน์อารมณ์ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ซึ่งชาปิโร ได้สรุปองค์ประกอบของเชาวน์อารมณ์ไว้ดังนี้

1. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy)
2. การแสดงอารมณ์ร่วมกับการเข้าใจความรู้สึก (Expressing and Understanding Fillings)
3. การควบคุมตนเองได้ (Controlling One's Temper)
4. มีความมั่นใจในตนเอง มีอิสระในการคิด (Independence)
5. มีความสามารถในการปรับตัว (Adaptability)
6. ทำดีเสมอต้นเสมอปลาย (Being Well - liked)
7. การแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างบุคคล (Interpersonal Problem Solving)
8. มีความอดทน มั่นคง (Persistence)
9. แสดงความเป็นมิตร (Friendliness)
10. มีใจเมตตา (Kindness)
11. มีความนับถือตนเองและผู้อื่น

โกลแมน (Goleman. 1998 : 93 - 102) ได้รับโมเดลของสโลเวย์และเมเยอร์ โดยเชาวน์อารมณ์ของเขาประกอบด้วย

1. การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (Self - Awareness) คือการที่บุคคลรู้ว่าตนรู้สึก

อย่างไรในขณะนั้น สามารถบอกความรู้สึกของตนเองได้อย่างถูกต้องและเปิดเผย รู้ว่าการเกิดอารมณ์ของตนเองมาจากสามเหตุมาจากสิ่งใด และจะมีผลต่อตนเอง ผู้อื่น และการปฏิบัติงานอย่างไร รู้สาเหตุของความวิตกกังวล ความคับข้องใจ มีสติรู้อยู่ตลอดเวลา รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง สามารถตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจ

2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (Self - Regulation) คือความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถคิดอย่างมีเหตุผล ยอมรับและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ใช้คำพูดอย่างระมัดระวังเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ยอมรับความล้มเหลวและหาทางออกได้อย่างสมเหตุสมผล

3. การจูงใจตนเอง (Motivation) คือการใช้พลังความรู้สึกภายในเพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นเตือนให้ตนทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยไม่คำนึงสิ่งจูงใจภายนอก มีความพอใจที่จะปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม สามารถสร้างทางเลือกใหม่ในการทำงานที่จะสามารถนำไปสู่เป้าหมายที่ดี ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคและความล้มเหลว

4. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) คือการรับรู้ถึงความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่น สามารถรับรู้ สนใจเข้าใจในแง่คิด ทรรศนะของผู้อื่นรอบข้าง ตัดสินใจทำสิ่งใดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นไม่ใช้ความคิดของตนเป็นหลัก

5. การมีทักษะทางสังคม (Social Skill) คือความสมารถในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถเป็นมิตรกับบุคคลได้ทุกประเภท เสริมสร้างความร่วมมือในการทำงานและความสามัคคีในหมู่คณะ สามารถทำให้ผู้ที่อยู่รอบข้างมีความสุข

กรมสุขภาพจิต (2543 : 42 - 43) กล่าวว่า องค์ประกอบของเชาวน์อารมณ์ ประกอบด้วยความสามารถด้านใหญ่ๆ 3 ด้านคือ

1. ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้สึกเห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

1.1 ควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1.1 รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1.2 ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้

1.1.3 แสดงออกอย่างเหมาะสม

1.2 เห็นใจผู้อื่น

1.2.1 ใส่ใจผู้อื่น

1.2.2 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น

1.2.3 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

1.3 รับผิดชอบ

1.3.1 รู้จักให้ / รู้จักรับ

1.3.2 รับผิด / ให้อภัย

1.3.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ประกอบด้วยความสามารถด้านต่อไปนี้

2.1 รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง

2.1.1 รู้ศักยภาพของตนเอง

2.1.2 สร้างขวัญกำลังใจให้ตนเองได้

2.1.3 มีความมุมานะไปสู่เป้าหมาย

2.2 ตัดสินใจและแก้ปัญหา

2.2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา

2.2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา

2.2.3 มีความยืดหยุ่น

2.3 มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น

2.3.1 สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.3.3 แสดงความเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

3.สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ประกอบด้วย

3.1 ภูมิใจในตนเองตนเอง

3.1.1 เห็นคุณค่าในตนเอง

3.1.2 เชื่อมั่นในตนเอง

3.2 พึงพอใจในชีวิต

3.2.1 มองโลกในทางบวก

3.2.2 มีอารมณ์ขัน

3.2.3 พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

3.3 มีความสงบทางใจ

3.3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข

3.3.2 รู้จักผ่อนคลาย

3.3.3 มีความสงบทางจิตใจ

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544 : 20 - 23) กล่าวว่า องค์ประกอบของเชาวน์อารมณ์ ประกอบด้วยความสามารถด้านใหญ่ๆ 2 ด้านคือ

1.ประสิทธิภาพส่วนตน (personal competence) คนที่มีประสิทธิภาพส่วนตน จะมีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ

1.1 มีความเข้าใจตนเอง (Self awareness)

1.1.1 มีความตระหนักและเข้าใจอารมณ์ตนเอง คือรู้ว่าตนเองกำลังรู้สึกอย่างไร เพราะอะไรจึงมีความรู้สึกอย่างนี้

1.1.2 รู้ว่าความคิด ความรู้สึกนั้นเกี่ยวพันกันอย่างไร

1.1.3 รู้ว่าความรู้สึกของตนมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างไร

1.1.4 ประเมินตนเองได้อย่างถูกต้อง รู้ว่าตนเองมีจุดอ่อนจุดแข็ง อย่างไรบ้าง พยามยามพัฒนาจุดแข็งให้แข็งยิ่งขึ้น และเปลี่ยนจุดอ่อนที่มีให้กลายเป็นจุดแข็ง

1.2 มีการควบคุมตนเอง (self – regulation)

1.2.1 มีระเบียบวินัย

1.2.2 มีการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองได้

1.2.3 มีความสงบมั่นคง แม้สถานการณ์รอบตัวจะแย่ก็ตาม

1.2.4 คิดและตัดสินใจได้อย่างกระจ่างแม้อยู่ในสถานการณ์ที่กดดัน

1.2.5 มีความรับผิดชอบสูง รักษาสัญญาที่ตนให้ไว้กับผู้อื่น

1.2.6 บังคับตนเองให้ทำงานจนเสร็จ

1.2.7 ทำสิ่งต่างๆ อย่างมีสติ

1.2.8 มีความยืดหยุ่น ปรับตัวได้ดีกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

1.2.9 ดำรงตนให้อยู่ในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ และไว้ใจได้

1.3 มีการผลักดันตนเอง (Self – motivation)

1.3.1 มีแรงจูงใจที่จะประสบความสำเร็จ

1.3.2 ตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะประสบความสำเร็จ โดยมีมาตรฐานที่ดี

1.3.3 กล้าตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย แม้จะเป็นไปได้ยากก็ตาม

1.3.4 พยามยามพัฒนาตนเอง

1.3.5 แสวงหาโอกาส แทนที่จะรอให้โอกาสมาถึงเอง

1.3.6 ไม่กลัวความล้มเหลวและมีความหวังอยู่เสมอ

1.3.7 มีความมุ่งมั่น และพยายามฟันฝ่า ต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ

1.3.8 เชื่อมั่นในตนเอง รู้ว่าตนเป็นคนที่มีค่าและมีความสามารถ

1.3.9 ยืนหยัดในสิ่งที่ตนคิดว่าถูกต้อง แม้จะแตกต่างไปจากคนอื่นก็ตาม

1.3.10 มีใจกว้าง ยอมรับฟัง และเรียนรู้จากคนอื่น

2.ประสิทธิภาพทางสังคม (social competence) คนที่มีประสิทธิภาพทางสังคม จะมีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ

2.1 มีความเข้าใจผู้อื่น (empathy)

2.1.1 เข้าใจผู้อื่นว่ามีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการอย่างไร

2.1.2 ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่นตามสมควร

2.1.3 มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

2.1.4 มีน้ำใจ พยายามช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

2.1.5 มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นได้รับในสิ่งดี

2.1.6 ยอมรับนับถือตัวเอง ยอมรับว่ามนุษย์มีความหลากหลาย และมีความแตกต่างกัน

2.2 มีทักษะทางสังคม (social skills)

2.2.1 สามารถสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้

2.2.2 สื่อสารกันได้อย่างชัดเจน ตรงไปตรงมา

2.2.3 รู้จักประเมินสถานการณ์ รู้ว่าตนควรปฏิบัติอย่างไร

2.2.4 จัดการกับความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.5 สามารถประนีประนอมและร่วมมือกับผู้อื่นได้

2.2.6 มีความเป็นผู้นำ

2.2.7 รู้จักโน้มน้าวจิตใจคน สร้างความร่วมมือร่วมใจ เสริมสร้างแรงบันดาลใจและความกระตือรือร้นให้เกิดขึ้นในกลุ่ม

2.5.3 ความสำคัญของเชาวน์อารมณ์

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2542 : 15 - 18) กล่าวว่า บุคคลที่มีเชาวน์อารมณ์สูง จะมองโลกในแง่ดี สามารถระงับอารมณ์หรือความรู้สึกต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะทำให้มีความเยือกเย็นและมีสติในการคิดและการกระทำสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนสามารถคิดวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์

กรมสุขภาพจิต (2543 : 23) กล่าวว่า บุคคลที่มีเชาวน์อารมณ์สูงหรือมีทักษะทางอารมณ์ที่ได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดีจะเป็นบุคคลที่รับรู้ เข้าใจและจัดการกับความรู้สึกของตนเองได้ดี รวมทั้งเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นมักประสบความสำเร็จและความพึงพอใจในชีวิต สามารถสร้างสรรค์

งานใหม่ ตรงข้ามกับบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์จะเป็นคนที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งภายในจิตใจ ทำให้หมดสมาธิในการทำงานและมีความคิดที่ไม่ปลอดโปร่ง

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2545 : 35 - 37) กล่าวว่า การประยุกต์ใช้เชาวน์อารมณ์เข้าสู่ชีวิตประจำวันและงานในหน้าที่จะมีประโยชน์อย่างยิ่งกับทุกคน สามารถทำได้ดังนี้

1. นำความรู้ด้านเชาวน์อารมณ์ ไปพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์

2. นำความรู้ด้านเชาวน์อารมณ์ ไปพัฒนาการสื่อสาร การแสดงความรู้สึกและความเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น ทำให้มีสัมพันธภาพส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพ

3. นำความรู้ด้านเชาวน์อารมณ์ ไปพัฒนาบุคคลในองค์กร เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการทำงานลดปัญหาความขัดแย้งและการทำงานร่วมกัน

4. นำความรู้ด้านเชาวน์อารมณ์ ไปพัฒนาในด้านการให้บริการ เชาวน์อารมณ์จะทำให้เกิดการทำความรู้จักลูกค้า รับฟังความต้องการของลูกค้า และตอบสนองได้ดี สร้างความจงรักภักดีในการใช้สินค้าและบริการของหน่วยงาน

5. นำความรู้ด้านเชาวน์อารมณ์ ไปพัฒนาการบริหารจัดการ เพื่อช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นผู้นำที่มีศิลปะในการรู้จักใช้คนและครองใจคนได้ เปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้เรียนรู้ และพัฒนาตน สามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการได้สำเร็จ งานก็ได้ผล คนก็เป็นสุข เกิดความรักงาน องค์การ จงรักภักดีมากขึ้น

6. นำความรู้ด้านเชาวน์อารมณ์ ไปพัฒนาการเข้าใจชีวิตของตนและของผู้อื่น เพื่อช่วยเรื่องของการศึกษาทำความเข้าใจตน การมองเข้าไปในตนก่อนทำความเข้าใจผู้อื่น เมื่อเข้าใจตน เข้าใจผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน จึงเป็นการมุ่งใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ อย่างสูงสุด ชีวิตครอบครัวก็จะเป็นสุขด้วยความเข้าใจ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า บุคคลที่มีเชาวน์อารมณ์สูงจะบุคคลที่สามารถเข้าใจอารมณ์ของตนเอง มีความสามารถในการควบคุมและจัดการกับอารมณ์ของตนได้เป็นอย่างดี มีความเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นและสามารถแสดงอารมณ์ต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการแก้ไขสถานการณ์หรือปัญหาและอุปสรรคได้เป็นอย่างดีและไปในทางที่สร้างสรรค์

2.6 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

2.6.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาให้ความหมายการอบรมเลี้ยงดูไว้ ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528 : 6) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ปฏิบัติต่อเด็ก และเรียกร้องให้ปฏิบัติต่อตน ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว และเลียนแบบการกระทำต่าง ๆ ของผู้อบรมเลี้ยงดู การอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและเจตคติของเด็กสามารถแบ่งได้เป็น 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

ยุวดี เทียรฆประสิทธิ์ (2536 : 72) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การกระทำของพ่อแม่หรือผู้ปกครองทั้งด้วยกาย วาจา ท่าทีที่มีต่อเด็ก อันมีผลให้เด็กมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามแนวทางพัฒนาการของชีวิตและเป็นที่ยอมรับของผู้แวดล้อม ผู้อบรมจะตั้งใจ อบรมสั่งสอนให้เด็กยอมรับการปฏิบัติตามเกณฑ์หรือแนวทางที่สังคมยอมรับ เพื่อจะได้เติบโตขึ้นตามแนวที่ผู้อบรมต้องการ

ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2538 : 53) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง ขบวนการที่บุคคลพบตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นขบวนการสำคัญยิ่งในการพัฒนาชีวิตและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลภายใต้ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและประเพณีของสังคม

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง ลักษณะวิธีการต่าง ๆ ที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองใช้ในการดูแลเด็ก อบรมสั่งสอนเด็ก ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็กเพื่อสนองความต้องการจำเป็นของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

2.6.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

เชียร์ และคนอื่น ๆ (Sear and other. 1975 : 1-4) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง การอบรมเลี้ยงดูนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัวไม่ใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะพ่อแม่ และความรักของพ่อแม่เป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาจริยธรรมในตัวเด็ก เด็กที่ได้รับความรักความอบอุ่นจนเกิดความพอใจและความสุขเมื่ออยู่ใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงดู เด็กจะได้เลียนแบบผู้เลี้ยงดูโดยไม่รู้ตัว ถ้าเด็กต้องห่างเหินจากผู้เลี้ยงดู ความว้าเหว่ความวิตกกังวลก็จะเกิดขึ้น

อารี รังสินนท์ (2527 : 167) กล่าวว่า บิดามารดา คือผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา การที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นเด็กที่แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี มีการปรับตัวกับเพื่อนฝูงได้ดี และมีความคิดสร้างสรรค์ ก็เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

สุรางค์ โค้วตระกูล (2537 : 60 - 61) กล่าวว่า พัฒนาการสังคมของเด็กมักจะขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูทางบ้าน บางครอบครัวมักจะสนับสนุน และให้แรงเสริมพฤติกรรมเด็กที่เรียบร้อยและเงียบ บางครอบครัวให้แรงเสริมพฤติกรรมที่ค่อนข้างก้าวร้าว แต่ที่สำคัญคือความรักและความอบอุ่นที่เด็กได้รับจากพ่อแม่ ทำให้เด็กกล้ามีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กบางคนมาจากบ้านที่พ่อแม่ใช้อำนาจ

และการขู่ทำโทษตลอดเวลา ทำให้เด็กมีความกลัวไม่กล้าอยู่ใกล้ และเมื่ออยู่โรงเรียนก็จะพยายามหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่หรือเพื่อนวัยเดียวกัน

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาและผู้ปกครอง มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทุก ๆ ด้านของเด็ก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2.6.3 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1968 : 504 - 512) ได้แบ่งของการอบรมเลี้ยงดู เป็น 6 ประเภท คือ

1. ประเภทประคบประหงมลูกเกินไป (Over - Protectiveness) พ่อแม่ผู้ปกครองที่ให้ความรักความเอาใจใส่ต่อเด็กมากเป็นพิเศษ และแสดงออกอย่างเปิดเผยถึงการยอมตามใจ ให้สิทธิพิเศษแก่เด็ก จะคอยปกป้องภัยอันตราย และจะคอยทำทุกอย่างให้ ถึงแม้ว่าเด็กโตพอจะทำสิ่งนั้นได้เองแล้ว

2. ประเภทตามใจ (Premissiveness) หมายถึง พ่อแม่ที่เลี้ยงดูเด็กจะฝึกให้เด็กรู้จักคิด รู้จักหัดทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง มุ่งให้เด็กมีความอดทนและมีความพยายาม

3. ประเภทละทิ้งปฏิเสธ (Rejection) หมายถึง พ่อแม่ปล่อยปละละเลย เฉื่อยชาไม่สนใจไม่เอาใจใส่ในสวัสดิภาพของเด็ก หรือทำตนเป็นศัตรูของเด็ก โดยเปิดเผย แสดงความโกรธเกลียดเด็กออกมาในรูปของการบังคับ ควบคุม ลงโทษ ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้สึกทางด้านลบของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กมากกว่าการกระทำผิดของเด็กเอง

4. ประเภทยอมรับ (Acceptance) หมายถึง พ่อแม่ที่แสดงความรักให้ความสนใจ ให้ความอบอุ่นแก่เด็กรวมทั้งยกย่องชมเชยเด็ก

5. ประเภทที่มีอำนาจเหนือลูก (Domination) หมายถึง พ่อแม่ที่มีความต้องการและคาดหวังให้เด็กเชื่อฟังตนอย่างเคร่งครัด โดยมุ่งให้เด็กประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆ ถ้าเด็กกระทำผิดกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่วางไว้เด็กจะถูกลงโทษทันที พ่อแม่จะบอกให้เด็กรู้ถึงความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของตน โดยจะไม่คำนึงถึงความคิดหรือความต้องการของเด็ก

6. ประเภทที่ยอมจำนนต่อลูก (Submission to Child) หมายถึง พ่อแม่ที่อยู่ใต้อำนาจของลูก ยอมให้เด็กเป็นศูนย์กลางความสำคัญ เด็กได้รับความรัก และการตามใจเกินสมควร

โรเจอร์ (Rogers. 1972 : 117) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. แบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป มีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็น ตลอดจนให้ความรัก ความเอาใจใส่ เป็นกันเอง และให้ความร่วมมือตามโอกาสเหมาะสม

2. แบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองถูกเกลียดชัง ไม่ได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุน หรือให้คำแนะนำเท่าที่ควร มักใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงและปราศจากเหตุผล ไม่ให้ความสนใจสนิทสนมเป็นกันเอง และปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

3. แบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำตามที่ต้องการ หรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ ถูกควบคุมและอยู่ในสายตา หรือคุ้มครองป้องกัน ให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

ฟาว และ เบลคิน (Faw and Belkein. 1989 : 346) สรุปวิธีการอบรมเลี้ยงดูไว้ 3 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่จะคอย ดูแลให้ความรัก โดยกำหนดมาตรฐานของพฤติกรรมต่างๆ ให้ลูกทำตามโดยพิจารณาความต้องการของลูก ความต้องการของผู้ปกครองและของสังคมไปพร้อมๆ กัน ผู้ปกครองจะอธิบายเหตุผลควบคู่ไปกับการอบรมสั่งสอน การลงโทษไม่ใช้การลงโทษทางกาย เมื่อทำดีก็จะได้รับการชมเชย การอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง และปฏิบัติตามแนวทางของสังคม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่จะคอยควบคุมเด็ก การลงโทษมักจะใช้การลงโทษทางกาย และไม่มีคำอธิบายใดๆ ทั้งสิ้น การให้ความรัก การอบรม และคำชมเชยแก่เด็กมีน้อย เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการจะมีการควบคุมตนเองสูง พึ่งพาตนเองได้บ้าง ปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัดแม้ตัวเด็กคิดว่าไม่ยุติธรรมหรือไม่ถูกต้อง มีลักษณะสันโดษ มักไม่พอใจ และเป็นกังวลกับสิ่งที่ตนได้ทำไปแล้ว

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จะคอยดูแลลูก แต่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรลูกถึงจะเชื่อฟัง และประพฤติดี มักตามใจลูก ไม่บังคับลูก และไม่ตั้งกฎเกณฑ์ในบ้าน ไม่ใช้อำนาจในการเป็นพ่อแม่ มักจะอบรมสั่งสอนลูกมากกว่าแบบเผด็จการ เมื่อลูกขัดขืนก็จะทำตามใจ เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มักจะมีลักษณะไม่มั่นคง พึ่งตนเองและควบคุมตนเองได้น้อย

นงลักษณ์ สินสืบผล (2526 : 207 - 208) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยง 4 แบบ ดังนี้

1. พ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูเด็กแบบประชาธิปไตย พ่อแม่ประเภทนี้จะเสริมสร้างความเป็นตัวของตัวเองให้แก่ลูก แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงสนใจรับผิดชอบเกี่ยวกับการตัดสินใจของลูกอยู่บ้าง ปกครองลูกด้วยเหตุผล พยายามฝึกฝนอบรมสั่งสอนให้ลูกรู้จักช่วยตัวเองตามความสามารถ เช่น ให้รู้จักเลือกเสื้อผ้าเอง ตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง อยู่ตามลำพังคนเดียวได้บ้าง ให้ความรักความอบอุ่น และ

ยอมรับการกระทำของลูก พยายามหัดให้ลูกเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ตั้งแต่ยังเล็ก โดยคำนึงถึงวัยและวุฒิภาวะของลูก

2. พ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูเด็กแบบอัตตาธิปไตย หรือแบบควบคุม พ่อแม่ประเภทนี้จะใช้อำนาจสิทธิขาดในการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งอาจแยกได้ 2 ประเภทคือ ประเภทที่คอยปกป้องคุ้มครองมากเกินไป คอยช่วยทำให้ลูกทุกอย่าง ไม่เปิดโอกาสให้ลูกได้ช่วยตัวเองเมื่อถึงวัยที่ลูกควรทำได้ ทำให้เด็กเกิดความไม่แน่ใจ ไม่เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถทำอะไรได้ อีกประเภทหนึ่งคือ เร่งรัดให้ลูกช่วยตัวเอง มีการตั้งกฎที่เข้มงวดโดยไม่คำนึงถึงความต้องการ ระดับอายุ สติปัญญาเด็ก

3. พ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูเด็กแบบปล่อยตามสบาย พ่อแม่ประเภทนี้จะอบรมเลี้ยงดูลูกแบบยอมทำตามลูกทุกอย่าง ลูกจะทำหรือไม่ทำก็ไม่ว่าอะไร โดยคิดว่าเมื่อถึงเวลาเด็กจะทำได้เอง พ่อแม่ประเภทนี้จะไม่สามารถปลูกฝังให้ลูกมีความรับผิดชอบและช่วยตัวเองได้

4. พ่อแม่ที่ทะนุถนอมลูกเกินไป พ่อแม่ประเภทนี้มักแสดงความรักที่มีต่อลูกเกินความพอดี ด้วยการพะเน้าพะนอเอาใจ และจัดทุกอย่างให้ลูกด้วยตนเองเสียหมด จนทำให้ลูกไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ในเรื่องความรับผิดชอบ ทำอะไรไม่เป็น ต้องคอยพึ่งพาคนอื่นอยู่ตลอดเวลา ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และกลายเป็นเด็กที่เอาแต่ใจมากที่สุด

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคณะ (2526 : 8) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวส่งเสริมความเจริญเติบโต ความแข็งแรงของร่างกาย ฝึกสุขนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก

2. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ฝึกให้เด็กรู้จักปฏิบัติตนต่อหมู่คณะ รู้จักช่วยเหลือตนเอง ปรับตัวในสังคม รู้จักมารยาทที่ควรปฏิบัติในสังคม

3. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ส่งเสริมให้เด็กมีเชาวน์ ไหวพริบ เฉลียวฉลาด ให้คำแนะนำให้เด็กเข้าใจด้วยเหตุผลง่าย ๆ ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้โดยประสบการณ์จริง และจัดหาอุปกรณ์ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

4. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาการด้านจริยธรรม หมายถึง การที่บิดา มารดาปลูกฝังให้เด็กมีจิตใจเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่เห็นแก่ตัว ซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวที รู้จักเกรงใจ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528 : 4 - 12) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 วิธี และความเร็วในการฝึกให้นักเรียนพึ่งตนเอง คือ

1. แบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดาได้ปฏิบัติต่อบุตรโดยการแสดงความรัก ใคร่เอาใจใส่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุน และช่วยเหลือบุตรและให้ความสำคัญแก่บุตร

2. แบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดาได้มีการอธิบายเหตุผลให้แก่บุตรในขณะที่มีการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของบุตร หรือลงโทษบุตร

3. แบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย หมายถึง การที่บิดามารดาลงโทษบุตรโดยการว่ากล่าวตักเตือนโดยใช้วาจา หรือแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น ไม่แสดงความรักความเมตตา งดการพูดคุย

4. แบบควบคุม หมายถึง การที่บิดามารดาออกคำสั่งให้บุตรทำตามแล้วคอยตรวจตราอย่างใกล้ชิด ถ้าไม่ทำตามจะลงโทษ

5. แบบพึ่งตนเอง หมายถึง การที่บิดามารดาเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเองภายใต้การแนะนำ และฝึกฝนจากบิดามารดาหรือผู้ใกล้ชิด ซึ่งจะทำให้เด็กช่วยตนเองได้เร็วโดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่นมากเกินไป

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (2534 : 20) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. การเลี้ยงดูแบบเผด็จการ หมายถึง การที่พ่อแม่มักให้ลูกอยู่ให้โอวาท มีระเบียบวินัย ถ้าสั่งสอนด้วยวาจาไม่เป็นผลก็อาจใช้อำนาจบังคับ มาตรการส่วนใหญ่เป็นการลงโทษ บางครั้งอาจให้รางวัลแต่เป็นส่วนน้อย ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ มักทำให้ลูกไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ชอบทำตามคำสั่งมากกว่าคิดเอง ถ้าไม่มีคนบังคับอาจจะทำอะไรไม่ถูก เมื่อเข้าสังคมก็จะเก็บกด บางครั้งใช้วิธีก้าวร้าวรุกรานผู้อื่น หรือหนีออกจากบ้านเพราะคิดว่าพ่อแม่ไม่รักหรือเป็นศัตรูกับตน

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่สอนให้ลูกใช้เหตุผล โดยให้เหตุผลที่ต้องลงโทษเมื่อลูกทำผิด มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่เสมอ มีการทำกิจกรรมร่วมกัน และปฏิบัติตามกฎกติกาที่ได้กำหนดไว้ การเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้ลูกมีความรับผิดชอบ มีเหตุผลรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ รู้จักประนีประนอม ยอมรับในมติเสียงข้างมาก และกล้าทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยตามสบาย หมายถึง การที่พ่อแม่ปล่อยให้ลูกทำอะไรได้ตามสบาย ไม่ว่าลูกจะทำอะไรก็ปล่อยตามใจ การเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้ลูกขาดความรับผิดชอบ ควบคุมตนเองไม่ได้ ขาดความยำเกรงผู้ใหญ่ ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น ถ้าเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวที่ฐานะดีมักจะใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ชอบเกะกะระรานผู้อื่น สำหรับเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนจะขาดความมักใหญ่ใฝ่สูง และไม่มีจุดมุ่งหมายในชีวิต

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าวิธีการที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหรือผู้ใต้ปกครอง ซึ่งมีหลายวิธีแตกต่างกันออกไป แต่ในที่นี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการอบรมเลี้ยงดู 3 รูปแบบ คือ

การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ ตามแนวคิดของฟาว และ เบลคิน แนวคิดของนงลักษณ์ สินสืบผล และแนวคิดของดวงเดือน พันธุมนาวิน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยต่างประเทศ

คาร์รอล เวคค์ (carol Dweck , quoted by Stoltz. 1998 : 58) ศาสตราจารย์แห่งภาควิชาจิตวิทยามหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ได้ทำการศึกษาถึงพัฒนาการทางอารมณ์ (Emotional Development) พบว่ารูปแบบการตอบสนองต่ออุปสรรคและความยากลำบากของมนุษย์มีพื้นฐานและได้รับอิทธิพล มาจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู กลุ่มเพื่อน และบุคคลที่ใกล้ชิดกับบุคคลผู้นั้นในช่วงวัยเด็ก นอกจากนี้ยังค้นพบว่าครูมีอิทธิพลต่อความคิดของเด็กด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวเมื่อเด็กต้องเผชิญกับอุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะขาดความสามารถ ส่วนเด็กชายได้รับการสอนว่าสาเหตุของความล้มเหลวจะเกิดขึ้นเพราะขาดแรงจูงใจ ดังนั้นจึงควรมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความคิดนี้เพื่อเสริมสร้างให้คนมีแนวคิดที่ถูกต้องในการที่จะประสบความสำเร็จในอนาคตต่อไป

ดวิค เดวิทสัน เนลสันละเอ็นนา (Dweck, Davidson , Nelson and Enna. 1978 : 268 - 276) ได้ศึกษาความหมดอาลัยตายอยากในเพศที่ต่างกัน พบว่า ผู้หญิงตอบสนองแตกต่างมากกว่าผู้ชายในการรับคำวิจารณ์จากครูหรือคนที่มีฐานะหรือตำแหน่งเท่า ๆ กัน ผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะรับคำวิจารณ์แบบถาวรและกระจายไปทุกส่วนของชีวิต ส่วนผู้ชายเห็นเป็นเรื่องชั่วขณะ ดังนั้นผู้หญิงเรียนรู้ในการอ้างอิงถึงความล้มเหลวว่าเป็นนิสัยที่ติดตัวมาตลอด ในขณะที่ผู้ชายเรียนรู้ในการอ้างเหตุผลของความล้มเหลวว่ามาจากสิ่งชั่วคราว อาทิเช่น ขาดสิ่งจูงใจ สิ่งเหล่านี้เป็นบทเรียนที่มีความหมายสำหรับพ่อแม่ที่ห่วงหรือครูที่อุทิศตัวทำงาน ดวิคแสดงให้เห็นว่าความสำคัญของความแตกต่างระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงในการตอบสนองต่ออุปสรรค ผู้หญิงมักมองว่าเป็นความผิดของตนเองในขณะที่ผู้ชายมองว่ายังพยายามไม่เต็มที่

ซีลิคแมน และเซอร์แมน (Seligman and Schulman : 1986 : 832 - 838) ศึกษารูปแบบการอธิบายสาเหตุที่เป็นตัวทำนายผลผลิตของงานในตัวแทนขายประกันชีวิต พบว่าคำอธิบายหรือแบบของการอ้างเหตุผล (วิธีการตอบสนองต่ออุปสรรค) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่หนักแน่นต่อความสำเร็จในด้าน ๆ 5 ปี ของการศึกษาจำนวนหลายพันของตัวแทนขายประกัน พนักงานขายที่มองโลกในแง่ดีมีแนวโน้มอัตราการขายดีกว่าพวกที่มองโลกในแง่ร้ายถึงร้อยละ 88 และพวกที่มองโลกในแง่ร้ายมีแนวโน้มถึง 3 เท่าที่ยกเลิก (ไม่คำนึงถึงพรสวรรค์) ดังนั้น พวกมองโลกในแง่ดีทำอะไรก็จะดีกว่าพวกมองโลกในแง่ร้าย หรือได้ผลตอบรับที่ดีกว่า มีการว่าจ้างตัวแทนพิเศษโดยดูถึงการตอบสนองต่ออุปสรรคลักษณะพิเศษของกลุ่มนี้ คือ โดยปกติคนกลุ่มนี้ถูกปฏิเสธในการว่าจ้าง เพราะ

ไม่อยู่ในประวัติของตัวแทนที่ประสบความสำเร็จ แต่ถูกจ้างในฐานะของการทดลอง บทบาทของการตอบสนองต่ออุปสรรคซึ่งมีผลกระทบต่อผลงาน ซึ่งเวลาผ่านไปกลุ่มที่ถูกปฏิเสธเหล่านี้กลายเป็นคนที่ขายได้มากที่สุดในการศึกษา 2 ปี ของซีลิคแมน และเพื่อนร่วมงาน พบว่า ตัวแทนที่มองโลกในแง่ดีขายได้ร้อยละ 250 ถึง 320 มากกว่าตัวแทนที่มองโลกในแง่ร้าย

มาร์กแมน (รัชนิดา สบายวรรณ์. 2547 : 36 อ้างอิงจาก ; Markman. 2001 : online) ได้ทำการศึกษาบทบาทของความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ซึ่งเป็นการวัดความสามารถหนึ่งที่มีอยู่ทั่วไปในการเผชิญหน้ากับอุปสรรคของนักประดิษฐ์ 199 คน ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรคที่สร้างโดยสตอลซ์ จำนวน 56 ข้อ 5 มาตรา พบว่ามีความแตกต่างระหว่างนักประดิษฐ์ที่สร้างองค์ความรู้ใหม่กับผู้ที่ทำงานตามรูปแบบเดิมขององค์กร การศึกษาครั้งนี้ยังยืนยันว่า นักประดิษฐ์ที่จดสิทธิบัตรคือบุคคลที่มีความอุสาหะสูง ซึ่งวัดได้โดย (a) การควบคุมอยู่เหนืออุปสรรค (b) ความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (c) ขอบเขตของอุปสรรค (d) ความอดทนต่ออุปสรรคเกี่ยวข้องกับความสำเร็จที่สูงซึ่งเป็นการวัดโดยใช้รายละเอียดของบุคคลนั้นเป็นเกณฑ์

3.2 งานวิจัยในประเทศ

เกษร ภูมิดี (2546 : 84 - 93) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 370 คน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพแต่ละด้านแตกต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

วีนัส ภักดิ์นรา (2546 : 137 – 144) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพกับเชาวน์อารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ 16 ด้าน ของ เรย์มอนด์ บี แคทเทล และเพื่อสร้างสมการพยากรณ์เชาวน์อารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 328 คน ผลการศึกษาพบว่าเชาวน์อารมณ์ของนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะทางบุคลิกภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ องค์ประกอบด้านการเข้าสังคม การกล้าแสดงออก ความพึ่งตนเอง

ส่วนความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะทางบุคลิกภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ องค์ประกอบด้านสติปัญญา การกล้าแสดงออก มโนธรรม ความกล้าหาญ ความอิสระเสรี ความพึ่งตนเอง และองค์ประกอบด้านการควบคุมตนเอง

เมธยา คูณไทยสงค์ (2546 : 60 - 70) ได้ศึกษาเรื่อง จิตลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค การวิจัยครั้งนี้เป็นความมุ่งหมายเพื่อศึกษาจิตลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค และสร้างสมการพยากรณ์ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 368 คน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค โดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน คือ ความสามารถในการควบคุมอุปสรรค ความสามารถในการนำตนเองเข้าไปแก้ไขอุปสรรค ความสามารถในการรับรู้ถึงระดับของอุปสรรค และความสามารถในการอดทนทนทานต่ออุปสรรค มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบ การมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น ความรู้สึกเป็นอิสระในตนเอง ความทะเยอทะยาน ความกระตือรือร้น ความภาคภูมิใจในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นันทิยา วชิรลาภไพฑูรย์ (2547 : 157 - 161) ได้ศึกษาเรื่อง การเพิ่มระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยการเรียนรู้พฤติกรรมการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค:กรณีศึกษาเยาวชนกระทำผิดชาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโปรแกรมการเรียนรู้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเยาวชนกระทำผิด ที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ กับเยาวชนกระทำผิดที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 20 คน ผลการทดลองพบว่า โปรแกรมการเรียนรู้ได้ผลดี กลุ่มทดลองมีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคในทุกมิติและโดยภาพรวมสูงขึ้นหลังการทดลอง และพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีผลต่อระดับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

รัชนิดา สบายวรรณ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้สร้างแบบวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสร้างขึ้นตามแนวคิดของสตอลซ์ (stoltz) จำนวน 2 ฉบับ คือชนิดสถานการณ์ และข้อความแบบ bipolar ฉบับละ 40 ข้อ แต่ละฉบับประกอบด้วย 5 ด้าน คือด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านการวิเคราะห์ต้นต่อของอุปสรรค ด้านการยอมรับการกระทำของตน ด้านการรับรู้และเข้าถึงอุปสรรคและด้านความอดทนต่ออุปสรรค กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 1,681 คน ผลการวิจัยพบว่า แบบวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรคชนิดสถานการณ์ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.025 ถึง 0.597 มีค่าความ

เชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่า 0.8263 และข้อความแบบ bipolar มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.078 ถึง 0.576 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่า 0.8921

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) เกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำนวน 15 โรงเรียน 61 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 2,878 คน เป็นนักเรียนชาย 1,234 คน นักเรียนหญิง 1,644 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จาก 7 โรงเรียน จำนวน 310 คน เป็นนักเรียนชาย 137 คน และ นักเรียนหญิง 173 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยมีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยสำรวจข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากแหล่งทุติยภูมิ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 แล้วจัดทำกรอบของการสุ่ม (Sampling Frame) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น จำแนกโรงเรียนออกเป็น 4 ขนาด ตามเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	มีจำนวนนักเรียน	2,500	คน ขึ้นไป
โรงเรียนขนาดใหญ่	มีจำนวนนักเรียน	1,500 – 2,499	คน
โรงเรียนขนาดกลาง	มีจำนวนนักเรียน	500 – 1,499	คน
โรงเรียนขนาดเล็ก	มีจำนวนนักเรียน	ไม่เกิน 500	คน

จากการจัดโรงเรียนตามขนาดที่แบ่งตามเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษาเดิม สามารถแบ่งจำนวนนักเรียนตามขนาดของโรงเรียน ได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน (โรงเรียน)	จำนวนห้องเรียน (ห้อง)	จำนวนนักเรียน (คน)		
			ชาย	หญิง	รวม
ใหญ่พิเศษ	4	28	584	733	1317
ใหญ่	9	31	611	889	1500
กลาง	1	1	35	14	49
เล็ก	1	1	4	8	12
รวม	**15**	**61**	**1,234**	**1,644**	**2,878**

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1

2. ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ขั้นที่ 1 โดยมีขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรแบ่งชั้น (strata) และมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) แล้วทำการสุ่มมาร้อยละ 50 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีเพียงขนาดละ 1 โรงเรียนผู้วิจัยจึงไม่ได้สุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 โรงเรียน ดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นขั้นที่ 1

ขนาดโรงเรียน	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน		รวม
		ชาย	หญิง	
ใหญ่พิเศษ	1. อัสสัมชัญสมุทรปราการ	214	42	256
	2. สตรีสมุทรปราการ	161	307	468
	รวม	**375**	**349**	**724**
ใหญ่	1. มัธยมด่านสำโรง	55	76	131
	2. บางเมืองเขียนผ่องอนุสรณ์	49	47	96
	3. นวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย	95	143	238
	4. วัดทรงธรรม	138	133	271
	5. หาดอมราอักษรลักษณ์	68	45	113
	รวม	**405**	**444**	**849**
กลาง	1. บางหัวเสือ	35	14	49
	รวม	**35**	**14**	**49**
เล็ก	1. มัธยมวัดใหม่สมุทรกิจวิทยาคม	4	8	12
	รวม	**4**	**8**	**12**
รวมทั้งหมด	**9**	**819**	**815**	**1,634**

3. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และดำเนินการสุ่มตามหลักของการสุ่ม โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน (Limit of error) และระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence ; 1 - α) ที่ .95 ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยอาศัยข้อมูลในการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1 ขนาดของความคลาดเคลื่อน (e) เท่ากับ 1 คะแนน ได้จากคะแนนเต็มของแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นขนาดที่เพียงพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในการตัดสินใจในกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้

3.2 ค่าประมาณความแปรปรวนของประชากร (σ^2) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ซึ่งแบ่งออกเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยได้มาจากการนำแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรคไปทดลองหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย จำนวน 100 คน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 30

คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 38 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 20 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 12 คน พบว่า มีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 188.213 , 236.518 ,370.682 และ 122.970 ตามลำดับ จากข้อมูลจำนวนประชากร และข้อมูลในข้อ 3 ผู้วิจัยนำไปคำนวณประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 276 คน

4. เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้วดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยให้ขนาดโรงเรียนเป็นตัวแปรแบ่งชั้น (Strata) และนักเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ซึ่งเพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลจะถือว่าถ้าสุ่มได้จำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนใดแล้วไม่ถึงจำนวนในแต่ละห้องเรียน ก็จะเก็บข้อมูลกับนักเรียนในห้องเรียนนั้น ๆ ดังนั้นในการสุ่มจริงอาจจะไม่ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับที่คำนวณมาได้ แต่จะใกล้เคียง เนื่องจากโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กหลังจากได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างพบว่าได้จำนวนนักเรียนน้อยเกินไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้จำนวนนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนของโรงเรียนดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ที่ได้รับการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	ชื่อโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน (ห้อง)	จำนวนนักเรียน (คน)		
			ชาย	หญิง	รวม
ใหญ่พิเศษ	1. อัสสัมชัญสมุทรปราการ	1	40	15	55
	2. สตรีสมุทรปราการ	1	12	39	51
	รวม	**2**	**52**	**54**	**106**
ใหญ่	1. มัธยมด่านสำโรง	1	19	27	46
	2. บางเมืองเขียนผ่องอนุสรณ์	1	14	38	52
	3. หาดอมราอักษรลักษณ์	1	13	32	45
	รวม	**3**	**46**	**97**	**143**
กลาง	1. บางหัวเสือ	1	35	14	49
	รวม	**1**	**35**	**14**	**49**
เล็ก	1. มัธยมวัดใหม่สมุทรกิจวิทยาคม	1	4	8	12
	รวม	**1**	**4**	**8**	**12**
รวมทั้งหมด		**7**	**137**	**173**	**310**

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม 7 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบ bipolar ชนิด 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดความทะเยอทะยาน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามวัดเชาวน์อารมณ์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 7 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

3. วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่ แบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีของ พอล สตอลซ์ และแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู โดยแบ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ โดยมีวิธีดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังภาพประกอบ 4

วิธีดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

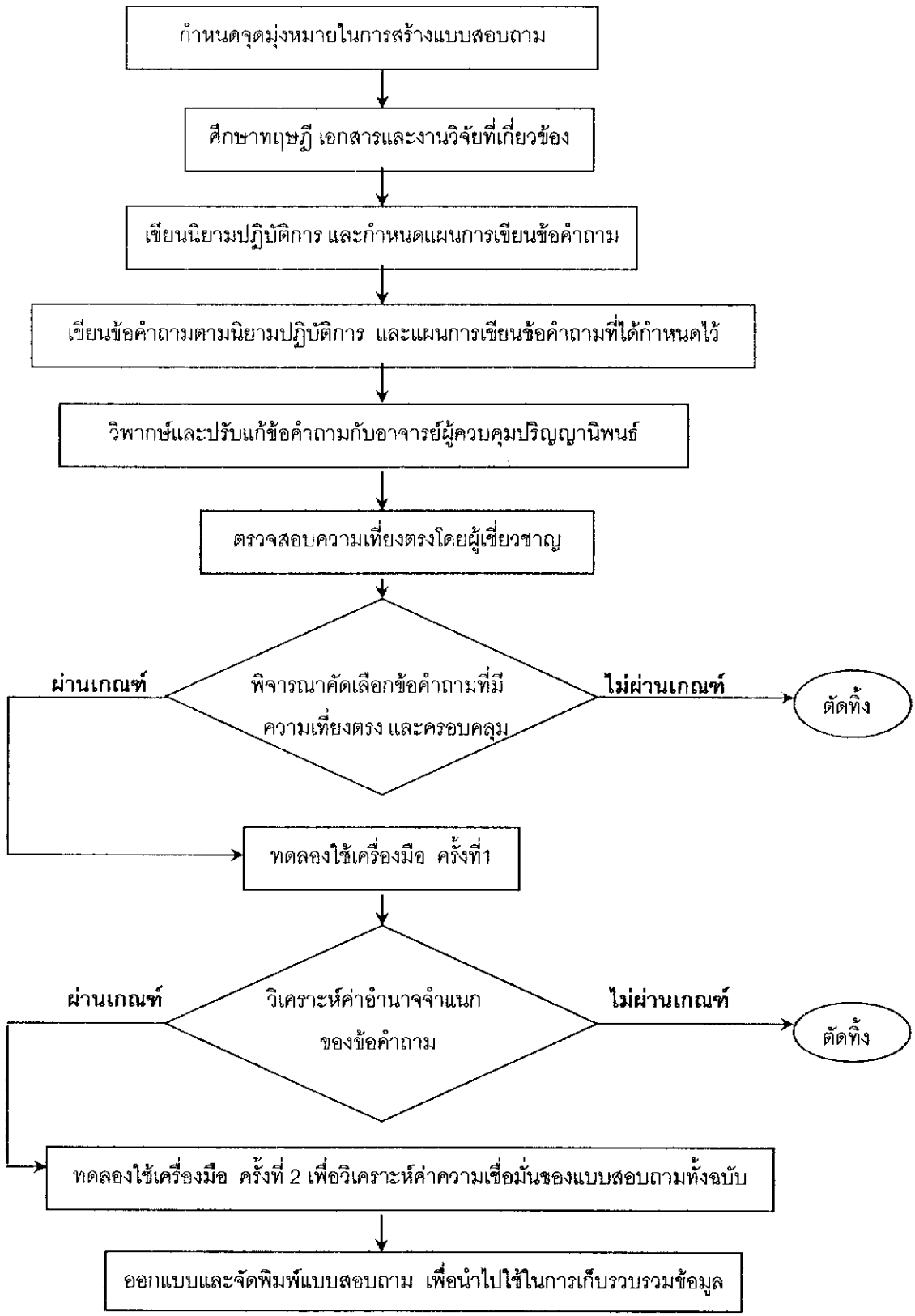

ภาพประกอบ 4 ลำดับขั้นของการสร้างแบบสอบถาม

จากภาพประกอบ 4 ลำดับขั้นการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ มีรายละเอียด ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามเพื่อสร้างแบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว แบบสอบถามวัดการการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ

2. ศึกษาทฤษฎีแนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค โดยผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวคิดของ พอล สตอลซ์ และการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ

3. เขียนนิยามปฏิบัติการของความสามารถในการเผชิญอุปสรรค การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ

4. สร้างแบบสอบถามตามนิยามปฏิบัติการของความสามารถในการเผชิญอุปสรรค โดยผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวคิดของ พอล สตอลซ์ และการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 แบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค เป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบ bipolar 5 ระดับ โดยแบ่งการวัดออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การควบคุมสถานการณ์ (Control : C)จำนวน 12 ข้อ การวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค (Origin : O_r)จำนวน 14 ข้อ การยอมรับผลการกระทำของตน (Ownership : O_w)จำนวน 12 ข้อ การรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค (Reach : R)จำนวน 12 ข้อ ความอดทนต่ออุปสรรค (Endurance : E) จำนวน 13 ข้อ

4.2 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด ข้อคำถามเป็นข้อความสั้นๆ โดยแบ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมจำนวน 17 ข้อ การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองจำนวน 17 ข้อ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจจำนวน 16 ข้อ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ตรวจสอบความครอบคลุมนิยามของตัวแปร และความเหมาะสมของภาษาในแต่ละข้อคำถาม

6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของแบบสอบถามกับนิยามปฏิบัติการ แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ส่วนข้อคำถามใดที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ต้องปรับปรุงตามข้อแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากการศึกษาพบว่าแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 และแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.4 ถึง 1.0 จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามไว้ดังนี้

6.1 แบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค คัดเลือกข้อความซึ่งมีดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 ได้ดังนี้ด้านการควบคุมสถานการณ์ (Control : C)จำนวน 12 ข้อ ด้านการวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค (Origin : O_r)จำนวน 14 ข้อ ด้านการยอมรับผลการกระทำของตน (Ownership : O_w)จำนวน 12 ข้อ ด้านการรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค (Reach : R)จำนวน 12 ข้อ ด้านความอดทนต่ออุปสรรค (Endurance : E)จำนวน 13 ข้อ

6.2 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู คัดเลือกข้อความซึ่งมีดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 ได้ดังนี้การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมจำนวน 16 ข้อ การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองจำนวน 17 ข้อ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจจำนวน 16 ข้อ

7. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 6 ไปทดลองใช้ (Try Out) ครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย จำนวน 100 คน จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total Correlation) และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป โดยมีรายละเอียดดังตาราง

7.1 แบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค มีค่าอำนาจจำแนกดังนี้

ตาราง 6 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

แบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าอำนาจจำแนกที่คัดเลือกไว้	จำนวนข้อที่คัดเลือก
ด้านการควบคุมสถานการณ์	.1565 ถึง .4732	.2052 ถึง .4732	8
ด้านการวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค	.0963 ถึง .4251	.2067 ถึง .4251	9
ด้านการยอมรับผลการกระทำของตน	.0982 ถึง .3701	.2128 ถึง .3701	7
ด้านการรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค	.0253 ถึง .3854	.2109 ถึง .3854	7
ด้านความอดทนต่ออุปสรรค	.0400 ถึง .4551	.2134 ถึง .4551	9
รวม			40

7.2 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู มีค่าอำนาจจำแนกดังตาราง

ตาราง 7 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าอำนาจจำแนกที่คัดเลือกไว้	จำนวนข้อที่คัดเลือก
การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม	-.0954 ถึง .4969	.3181 ถึง .4969	10
การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง	-.0972 ถึง .6200	.4366 ถึง .6200	10
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ	.1161 ถึง .4552	.2145 ถึง .4552	10
รวม			30

8. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 7 ไปทดลองใช้ (Try Out) ครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 68 คน แบ่งเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษคือโรงเรียนสมุทรปราการจำนวน 30 คน โรงเรียนขนาดใหญ่คือโรงเรียนวัดทรงธรรมจำนวน 38 คน ทดลองใช้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 32 คน โรงเรียนขนาดกลางคือโรงเรียนบางหัวเสือจำนวน 20 คน และโรงเรียนขนาดเล็กคือโรงเรียนมัธยมวัดใหม่สมุทรกิจวิทยาคมจำนวน 12 คน รวมจำนวนนักเรียน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ผลปรากฏว่าแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .8460 และแบบสอบวัดกรอบรมเลี้ยงดู มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .8737

9. นำแบบสอบถามที่มีคุณภาพแล้วไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

10. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามอีกครั้ง ซึ่งผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามแต่ละฉบับมีดังนี้ แบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .8750 และแบบสอบวัดการอบรมเลี้ยงดู มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .8768

11. ผู้วิจัยพิจารณาคุณภาพของแบบสอบถามแล้ว พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงเพียงพอในการดำเนินการวิจัยได้ จึงตัดสินใจวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลวิจัยต่อไป

2. เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 5 ฉบับ ดังนี้

แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเองของ กาญจนา มีพลัง (2532 : 94 - 97) เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ บ่อยที่สุด บ่อยมาก ปานกลาง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัวของ อัญชลี ทองจันทร์ (2546 : 98 - 100) เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามวัดความทะเยอทะยาน ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดความทะเยอทะยานของตรงศรณ์ คนดี (2544 : 84 - 85) เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ต้องการมากที่สุด ต้องการมาก ต้องการปานกลาง ต้องการน้อย ต้องการน้อยที่สุด จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดีของสุมาลี พั่วชู (2547 : 113-115) เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามวัดเชาวน์อารมณ์ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดเชาวน์อารมณ์ของศิริพันธ์ สุระรัมย์ (2545 : 111 - 113) เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด จำนวน 20 ข้อ โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้ง 5 ฉบับมาแปลและปรับข้อความให้เหมาะกับสภาพนักเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 68 คน แบ่งเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษคือโรงเรียนสมุทรปราการจำนวน 30 คน โรงเรียนขนาดใหญ่คือโรงเรียนวัดทรงธรรมจำนวน 38 คน ทดลองใช้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 32 คน โรงเรียนขนาดกลางคือโรงเรียนบางหัวเสือจำนวน 20 คน และโรงเรียนขนาดเล็กคือโรงเรียนมัธยมวัดใหม่สมุทรกิจวิทยาคมจำนวน 12 คน รวมจำนวนนักเรียน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นดังตาราง

ตาราง 8 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนา จากการนำแบบสอบถามมาทดลองใช้

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนา	ค่าความเชื่อมั่น
แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง	.8500
แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว	.8744
แบบสอบถามวัดความทะเยอทะยาน	.8517
แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี	.8744
แบบสอบถามวัดเชาวน์อารมณ์	.8643

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามจำนวน 7 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว แบบสอบถามวัดความทะเยอทะยาน แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี แบบสอบถามวัดเชาวน์อารมณ์ และแบบสอบวัดการอบรมเลี้ยงดู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 7 ฉบับดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดความทะเยอทะยาน

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามวัดเชาวน์อารมณ์

ฉบับที่ 7 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

โดยมีรายละเอียดดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรคชนิดข้อความแบบ bipolar

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุดจากคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนจับคู่ได้ทำรายงานกับเพื่อนต่างเพศที่เพิ่งรู้จักกันครั้งแรก โดยเกิดปัญหาระหว่างการทำรายงานร่วมกัน

1.1 นักเรียนสามารถแก้ไขสถานการณ์นี้ได้เพียงใด (C)

ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เลย	1	2	3	4	5	แก้ไขได้แน่นอน

1.2 นักเรียนคิดว่าปัญหานี้เกิดจากสาเหตุใด (O_i)

ตัวเราเองทั้งหมด	1	2	3	4	5	คนอื่นหรือปัจจัยอื่น

1.3 เมื่อนักเรียนพบว่าเวลาผ่านไปหลายอาทิตย์ แต่รายงานยังไม่มีความก้าวหน้า นักเรียนคิดว่าอย่างไร (E)

หมดความอดทนได้แค่ไหนก็แค่นั้น	1	2	3	4	5	ทำต่อไปจนกว่ารายงานจะสำเร็จ

2. เพื่อนของนักเรียนชอบชวนคุยในชั่วโมงเรียน ทำให้นักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียนเลย

2.1 ถ้านักเรียนเรียนไม่รู้เรื่องใครควรจะรับผิดชอบในเรื่องนี้ (O_w)

เพื่อนที่ชวนคุย	1	2	3	4	5	ตัวเราเองที่ไม่มีสมาธิ

2.2 เหตุการณ์นี้มีผลกับการเรียนวิชาอื่น ๆ เพียงใด (R)

มีแน่ ๆ คงเรียนไม่รู้เรื่อง	1	2	3	4	5	ไม่มีแน่นอน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

ให้คะแนนตามตัวเลขที่ผู้ตอบได้ทำการเลือก คือ

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ผู้ตอบเลือกเลข 1	ได้	1 คะแนน	5 คะแนน
ผู้ตอบเลือกเลข 2	ได้	2 คะแนน	4 คะแนน
ผู้ตอบเลือกเลข 3	ได้	3 คะแนน	3 คะแนน
ผู้ตอบเลือกเลข 4	ได้	4 คะแนน	2 คะแนน
ผู้ตอบเลือกเลข 5	ได้	5 คะแนน	1 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของแบบวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค จำนวน 40 ข้อ คะแนนเต็ม 150 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
180.00 — 200.00	มีระดับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูง
140.00 — 179.99	มีระดับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคค่อนข้างสูง
100.00 — 139.99	มีระดับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคปานกลาง
60.00 — 99.99	มีระดับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคค่อนข้างต่ำ
40.00 — 59.99	มีระดับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคต่ำ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

ข้อความ	บ่อยที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ละเลยหรือเพิกเฉย	.....	.....	.....	.....	.....
2. เมื่อนักเรียนทำการบ้านไม่ได้ นักเรียนเลิกทำทันที	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
บ่อยที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
บ่อยมาก	4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่เคยเลย	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเองทั้งฉบับ จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 150 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
135.00 — 150.00	มีระดับความมีวินัยในตนเองสูงมาก
105.00 — 134.99	มีระดับความมีวินัยในตนเองสูง
75.00 — 104.99	มีระดับความมีวินัยในตนเองปานกลาง
45.00 — 74.99	มีระดับความมีวินัยในตนเองน้อย
30.00 — 44.99	มีระดับความมีวินัยในตนเองน้อยมาก

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกและสภาพที่เป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เมื่อนักเรียนได้รับมอบหมายหน้าที่การงาน นักเรียนสามารถทำงานคนเดียวได้โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งคนอื่น	.....	.....	.....	.....	.....
2. เมื่อนักเรียนเผชิญกับความขัดแย้งหรือความเจ็บปวดนักเรียนกล้าที่จะแสดงความรู้สึกของนักเรียน เช่น โกรธร้องไห้	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
มาก	4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของแบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัวทั้งฉบับ จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 150 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
135.00 – 150.00	มีระดับความสามารถในการปรับตัวดีมาก
105.00 – 134.99	มีระดับความสามารถในการปรับตัวดี
75.00 – 104.99	มีระดับความสามารถในการปรับตัวปานกลาง
45.00 – 74.99	มีระดับความสามารถในการปรับตัวน้อย
30.00 – 44.99	มีระดับความสามารถในการปรับตัวน้อยมาก

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดความทะเยอทะยาน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับความต้องการและความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดความทะเยอทะยาน

ข้อความ	ต้องการมากที่สุด	ต้องการมาก	ต้องการปานกลาง	ต้องการน้อย	ต้องการน้อยที่สุด
1. นักเรียนมุ่งหวังที่จะเรียนจนถึงระดับปริญญาสูงสุด	.....	.....	.....	.....	.....
2. นักเรียนอยากเรียนแค่พอประกอบอาชีพได้	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ต้องการมากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
ต้องการมาก	4 คะแนน	2 คะแนน
ต้องการปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
ต้องการน้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
ต้องการน้อยที่สุด	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของแบบสอบถามวัดความทะเยอทะยานทั้งฉบับ จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
90.00 – 100.00	มีระดับความทะเยอทะยานสูงมาก
70.00 – 89.99	มีระดับความทะเยอทะยานสูง
50.00 – 69.99	มีระดับความทะเยอทะยานปานกลาง
30.00 – 49.99	มีระดับความทะเยอทะยานน้อย
20.00 – 29.99	มีระดับความทะเยอทะยานน้อยมาก

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. นักเรียนคิดว่าการมีปัญหาในชีวิตเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งอดทน	.....	.....	.....	.....	.....
2. นักเรียนสามารถอธิบายความรู้สึกผิดหวังที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างมีเหตุผล	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5 คะแนน	1 คะแนน
เห็นด้วย	4 คะแนน	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	3 คะแนน	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของแบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดีทั้งฉบับ จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 150 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
135.00 — 150.00	มีระดับการมองโลกในแง่ดีสูงมาก
105.00 — 134.99	มีระดับการมองโลกในแง่ดีสูง
75.00 — 104.99	มีระดับการมองโลกในแง่ดีปานกลาง
45.00 — 74.99	มีระดับการมองโลกในแง่ดีต่ำ
30.00 — 44.99	มีระดับการมองโลกในแง่ดีต่ำมาก

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามวัดเชาวน์อารมณ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดเชาวน์อารมณ์

ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1. เมื่อสิ่งที่นักเรียนคิดไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ก็จะอาละวาดหรือประชด	.....	.....	.....	.....	.....
2. นักเรียนสามารถแสดงอารมณ์ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ ทำให้เลี่ยงความขัดแย้งกับคนอื่นได้	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงมากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
จริงมาก	4 คะแนน	2 คะแนน
จริงปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงน้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
จริงน้อยที่สุด	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของแบบสอบถามวัดเชาวน์อารมณ์ทั้งฉบับ จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
90.00 – 100.00	มีระดับเชาวน์อารมณ์สูงมาก
70.00 – 89.99	มีระดับเชาวน์อารมณ์สูง
50.00 – 69.99	มีระดับเชาวน์อารมณ์ปานกลาง
30.00 – 49.99	มีระดับเชาวน์อารมณ์ต่ำ
20.00 – 29.99	มีระดับเชาวน์อารมณ์ต่ำมาก

ฉบับที่ 7 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกและสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1. พ่อแม่ปฏิบัติต่อนักเรียนราวกับนักเรียนยังเป็นเด็กอยู่ .....(แบบทะนุถนอม)	.....	.....	.....	.....	.....
2. พ่อแม่ฝึกให้นักเรียนช่วยเหลือตนเอง ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น.....(แบบพึ่งตนเอง)	.....	.....	.....	.....	.....
3. เมื่อนักเรียนต้องการสิ่งของต่าง ๆ แม้ว่าสิ่งของนั้นราคาแพง พ่อแม่ก็หามาให้.....(แบบรักตามใจ)	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงมากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
จริงมาก	4 คะแนน	2 คะแนน
จริงปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงน้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
จริงน้อยที่สุด	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูเมื่อแยกตามวิธีการอบรมเลี้ยงดู

เกณฑ์ในการแปลความหมายของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมจำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
45.00 – 50.00	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมอยู่ในระดับมาก
35.00 – 44.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
25.00 – 34.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมอยู่ในระดับปานกลาง
15.00 – 4.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
10.00 – 14.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมอยู่ในระดับน้อย

เกณฑ์ในการแปลความหมายของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองจำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
45.00 – 50.00	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก
35.00 – 44.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
25.00 – 34.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
15.00 – 4.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
10.00 – 14.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองอยู่ในระดับน้อย

เกณฑ์ในการแปลความหมายของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจจำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
45.00 – 50.00	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจอยู่ในระดับมาก
35.00 – 44.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
25.00 – 34.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจอยู่ในระดับปานกลาง
15.00 – 24.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
10.00 – 14.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจอยู่ในระดับน้อย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากหัวหน้าสถานศึกษา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้า

2. ติดต่อโรงเรียนที่จะไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนัดหมายวัน เวลา ที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นแบบสอบถามจำนวน 7 ฉบับให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่าง

4. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูล ตามวันเวลาที่ได้นัดหมายไว้ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งก่อนที่นักเรียนจะทำการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเป็นผู้ชี้แจงเพื่อให้นักเรียนวางใจว่าในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อนักเรียน เพื่อว่านักเรียนจะให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุดพร้อมทั้งรับแบบสอบถามคืนภายในวันนั้น

5. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลวันละ 1 โรงเรียน โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 7 วันเริ่มตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม ถึง 11 มกราคม 2550 โดยในแต่ละวันได้แบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้ ช่วงแรกเก็บในเวลา 9.00 – 10.00 น. จำนวน 1 ชุดจำนวน 4 ฉบับ และช่วงที่สองเก็บในเวลา 13.00 – 14.00 น. อีก 1 ชุดจำนวน 3 ฉบับ เพื่อไม่ให้นักเรียนเบื่อในการตอบแบบสอบถามและให้ได้ข้อมูลที่ดีมีประสิทธิภาพ ในการตอบแบบสอบถามทั้งภาคเช้าและบ่ายให้นักเรียนเขียนชื่อ-สกุลและเลขที่ให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนว่าใครเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้แบบสอบถามคืน 310 ฉบับ

6. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ และคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ไว้จำนวน 300 ฉบับ แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การตรวจที่กำหนดไว้และวิเคราะห์หาค่าสถิติ เพื่อทำการทดสอบสมมติฐานและรายงานผลการวิจัยต่อไป

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยระเบียบวิธีทางการสถิติ โดยใช้โปรแกรม SPSS for window Version 14.0 มีขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ

ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ

2. หาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยและระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะและด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product Moment Correlation Coefficient) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

3. คำนวณหาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta - Weight) ของตัวแปรด้านจิตลักษณะและด้านจิตลักษณะและตัวแปรด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดู โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยการนำตัวแปรเข้าสมการด้วยวิธี Enter และ Block wise ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าน้ำหนักความสำคัญโดยทดสอบค่าที (t-test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยใช้สูตรการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ในระดับความเชื่อมั่นที่ .95 (มยุรี ศรีชัย. 2538 : 105)

$$n = \frac{N\sum_{g=1}^{k} N_g S_g^2}{\frac{N^2 e^2}{Z_{\alpha/2}^2} + \sum_{g=1}^{k} N_g S_g^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

k แทน จำนวนขนาดของโรงเรียน (4 ขนาด)

S_g^2 แทน ค่าความแปรปรวนของความสามารถในการปรับตัวในแต่ละขนาดของโรงเรียน

e แทน ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า ($Z_{\alpha/2}S_{\bar{X}}$)

N_g แทน จำนวนนักเรียนในแต่ละชั้น

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

2.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ของแบบสอบถามโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) โดยใช้สูตรของโรวิเนลลีและแฮมเบลตัน (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ.2543 : 248 - 249 ; อ้างอิงจาก Rovinelli and Hambleton. 1977) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

ΣR แทน ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามโดย Item - Total Correlation (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2548 : 4)

$$r_{Item-Total} = \frac{n\sum IT - (\sum I)(\sum T)}{\sqrt{\left[n\sum I^2 - (\sum I)^2\right]\left[n\sum T^2 - \left(\sum T\right)^2\right]}}$$

เมื่อ $r_{Item\ Total}$ แทน ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

I แทน คะแนนของข้อคำถาม

T แทน คะแนนผลรวมของข้ออื่น ๆ ที่เหลือทุกข้อ

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบัค (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ.2543 : 218 ; อ้างอิงจาก Cronbach. 1951) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2}\right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

n แทน จำนวนข้อสอบของแบบสอบถาม

$\sum s_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนรายข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติพื้นฐาน

3.1 ค่าเฉลี่ย $(\bar{X})$

3.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)

3.3 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย ($S_{\bar{X}}$) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2540 : 216)

$$S_{\bar{X}} = \frac{s}{\sqrt{n}}$$

เมื่อ $S_{\bar{X}}$ แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย

S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

n แทน ขนาดตัวอย่าง

4. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

4.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson product Moment Correlation Coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตนะ.2544 : 314)

$$r_{XY} = \frac{N\sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{\left[N\sum X^2 - (\sum X)^2\right]\left[N\sum Y^2 - (\sum Y)^2\right]}}$$

เมื่อ r_{XY} แทน สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนตัวแปร X กับตัวแปร Y

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนน X

$\sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนน Y

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของ X แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum Y^2$ แทน ผลรวมของ Y แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่าง X กับ Y ทุกคู่

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้ t – test (ชูศรี วงศ์รัตนะ.2544 : 317 ; อ้างอิงจาก Welkowitz. 1971 : 158)

$$t = r\sqrt{\frac{N-2}{1-r^2}} \qquad ; df = N-2$$

เมื่อ t แทน ค่าจากการแจกแจงแบบที
r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

4.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) โดยใช้สูตร (Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 136 - 137)

$$R_{Y.12...k} = \sqrt{\beta_1 r_{Y1} + \beta_2 r_{Y2} + ... + \beta_k r_{Yk}}$$

เมื่อ $R_{Y.12...k}$ แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
$\beta_1, \beta_2, ..., \beta_k$ แทน สัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k
$r_{Y1}, r_{Y2}, ..., r_{Yk}$ แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึงตัวที่ k
k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

4.4 ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณโดยใช้สูตรการแจกแจงแบบเอฟ (F - Distribution) (Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 159)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1-R^2)/(N-k-1)} \quad : df_1 = k \ , \ df_2 = N-k-1$$

เมื่อ F แทน ค่าการแจกแจงแบบเอฟ
N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
R^2 แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง
k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

4.4.1 ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ คำนวณโดยใช้สูตร (Pedhazur. 1997 : 103)

$$b_j = \beta_j \frac{S_Y}{S_j}$$

เมื่อ b_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระตัวที่ j

β_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน ของตัวแปรอิสระตัวที่ j

S_Y แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตาม (Y)

S_j แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ j

4.4.2 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระ คำนวณโดยใช้สูตร t — test (Pedhazur. 1997 : 107)

$$t_j = \frac{b_j}{SE_{b_j}} \quad ;df = N - k - 1$$

เมื่อ t_j แทน การแจกแจงแบบที ของค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวที่ j

b_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระตัวที่ j

SE_{b_j} แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

4.4.3 ค่าร้อยละของค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.)

$$\beta\% = \frac{\beta_j}{\sum \beta} \times 100$$

เมื่อ $\beta\%$ แทน ค่าร้อยละของค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน

β_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน ของตัวแปรอิสระตัวที่ j

$\sum \beta$ แทน ผลรวมของค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานทุกตัว

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลผลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการแปลผลดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
k	แทน	คะแนนเต็มรายข้อของแบบสอบถาม
$\overline{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$S_{\overline{X}}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย
X_1	แทน	ความมีระเบียบวินัยในตนเอง
X_2	แทน	ความสามารถในการปรับตัว
X_3	แทน	ความทะเยอทะยาน
X_4	แทน	การมองโลกในแง่ดี
X_5	แทน	เชาวน์อารมณ์
X_6	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม
X_7	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง
X_8	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ
Y	แทน	ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค
df	แทน	ระดับชั้นความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสอง (Mean Squares)
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
b	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยในรูปคะแนนมาตรฐาน
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
t	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงของที
F	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงของเอฟ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับอีกครั้ง ปรากฏว่า แบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว แบบสอบถามวัดความทะเยอทะยาน แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี แบบสอบถามวัดเชาว์อารมณ์ และแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .8460 , .8810 , .8780 , .8746 , .8890 , .8731 และ .8737 ตามลำดับ ผู้วิจัยพิจารณาคุณภาพของแบบสอบถามทั้ง 7 ฉบับแล้ว พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงเพียงพอในการดำเนินการวิจัยได้ จึงตัดสินใจวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอเป็นผลตามลำดับดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลรวมการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ ส่วนตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูได้แก่การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมลี้ยงดูแบบรักตามใจ และตัวแปรตามคือความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะและตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยทดสอบค่าเอฟ (F - test)

4. ค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ของตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะและตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยทดสอบค่าที (t - test) และค่าเอฟ (F - test) มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ของตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะและตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และคัดเลือกตัวแปรโดยวิธี Enter

4.2 ค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ของตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะและตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยการนำเข้าตัวแปรแบบ Blockwise และคัดเลือกตัวแปรโดยวิธี Stepwise

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ของตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ ตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู และตัวแปรตามได้แก่ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ได้ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 9

ตาราง 9 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ ตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู และความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

ตัวแปร	k	$\overline{X}$	S	$S_{\overline{X}}$	ผลการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร	การแปลความหมาย
ตัวแปรด้านจิตลักษณะ						
ความมีวินัยในตนเอง (X_1)	150	101.11	10.75	.621	99.89 - 102.33	ปานกลาง
ความสามารถในการปรับตัว (X_2)	150	110.50	19.79	.681	109.16 - 111.84	ดี
ความทะเยอทะยาน (X_3)	100	71.81	9.42	.544	70.74 - 72.88	สูง
การมองโลกในแง่ดี (X_4)	150	108.80	14.23	.822	107.18 - 110.41	สูง
เชาวน์อารมณ์ (X_5)	100	77.16	9.04	.522	76.13 – 78.19	สูง
ตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดู						
การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม(X_6)	50	34.02	4.79	.276	33.48 - 34.57	ปานกลาง
การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง(X_7)	50	36.30	7.58	.438	35.44 - 37.16	ค่อนข้างมาก
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ(X_8)	50	32.64	6.74	.389	31.88 - 33.41	ปานกลาง
ตัวแปรตาม						
ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (Y)	200	150.74	16.21	.936	148.90 – 152.58	ค่อนข้างสูง

จากตาราง 9 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคค่อนข้างสูง มีความทะเยอทะยาน มองโลกในแง่ดีและมีเชาว์อารมณ์อยู่ในระดับสูง มีความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับดี นักเรียนมีวินัยในตนเองในระดับปานกลาง ส่วนในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูนั้น นักเรียนรับรู้ว่าตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจอยู่ในระดับปานกลาง และได้รับและแบบพึ่งตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

2.ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่าง ตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะและตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู กับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8	Y
ตัวแปรด้านจิตลักษณะ									
X_1	1.000	.661**	.229**	.536**	.523**	.198**	.373**	.244**	.441**
X_2		1.000	.088	.671**	.554**	.170**	.383**	.291**	.593**
X_3			1.000	.076	.291**	.177**	.190**	.025	-.054
X_4				1.000	.554**	.229**	.488**	.261**	.604**
X_5					1.000	.233**	.376**	.216**	.390**
ตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดู									
X_6						1.000	.442**	.381**	.138**
X_7							1.000	.336**	.215**
X_8								1.000	.152**
Y									1.000

** $p < .01$

จากตาราง 10 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว การมองโลกในแง่ดี เซาว์อารมณ์ ตัวแปรปัจจัยด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดูได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ตัวแปรปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูงสุด คือ ตัวแปรปัจจัยด้านการมองโลกในแง่ดี มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .604 รองลงมาคือ ตัวแปรปัจจัยด้านความสามารถในการปรับตัว ความมีวินัยในตนเอง เซาว์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมและการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .593 , .441 , .390 , .215 , .152 , .138 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรปัจจัยความทะเยอทะยานมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านความมีวินัยในตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับปัจจัยหลายตัว

เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านความมีวินัยในตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับปัจจัยหลายตัว ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เซาว์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ ปัจจัยด้านความสามารถในการปรับตัว มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับปัจจัยหลายตัว ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี เซาว์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ ปัจจัยด้านความทะเยอทะยาน ความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับปัจจัยหลายตัว ได้แก่ เซาว์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ ปัจจัยด้านการมองโลกในแง่ดี มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับปัจจัยหลายตัว ได้แก่ เซาว์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ ปัจจัยด้านเซาว์อารมณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับปัจจัยหลายตัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับปัจจัยหลายตัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ ตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยแต่ละตัว จะพบว่ามีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง แสดงว่าอาจจะมีตัวแปรปัจจัยบางส่วนวัดซ้ำกันอยู่ ซึ่งการที่ตัวแปรปัจจัยมีความสัมพันธ์กันสูง อาจส่งผลให้เกิดปัญหา multicollinearity ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบด้วยค่า Tolerance และ Variance Inflation Factor : VIF ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 11

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยโดยวิเคราะห์จากค่า Tolerance และ Variance Inflation Factor : VIF

ตัวแปรปัจจัย	Tolerance	VIF
ความมีวินัยในตนเอง (X_1)	.503	1.988
ความสามารถในการปรับตัว (X_2)	.398	2.515
ความทะเยอทะยาน (X_3)	.850	1.177
การมองโลกในแง่ดี (X_4)	.450	2.222
เชาวน์อารมณ์ (X_5)	.558	1.792
การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม(X_6)	.727	1.375
การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง(X_7)	.619	1.616
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ(X_8)	.784	1.276

จากตาราง 11 พบว่า ตัวแปรปัจจัยทั้งหมดมีค่า Tolerance อยู่ระหว่าง .450 - .850 ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ ถ้าค่า Tolerance มีค่าใกล้ศูนย์ แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันมาก (กัลยา วานิชย์บัญชา.2546 : 377) ค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.177 ถึง 2.515 ซึ่งจะเห็นว่ามีค่าไม่สูงมากนัก จึงไม่น่าจะเกิดปัญหา multicollinearity เพราะถ้าค่า VIF มีค่ามากกว่า 10 จึงจะพิจารณาว่าเกิดปัญหา multicollinearity (วิรัชช พานิชวงศ์.2545 : 166)

3. ผลการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะและตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยทดสอบค่าเอฟ (F - test)

ตาราง 12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ และตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

แหล่งความแปรปวน	df	SS	MS	F
Regression	8	37678.201	4709.775	33.547**
Residual	291	40853.995	140.392	
Total	299	78532.197		
R = .693 R^2 = .480 F = 33.547**				

** $p < .01$

จากตาราง 12 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เซาว์อารมณ์ ตัวแปรปัจจัยด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดูได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่าเท่ากับ .693 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคมีค่าเท่ากับ .480 ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรปัจจัยทั้ง 8 ตัวร่วมกันอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 48

4. ค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ของตัวแปรด้านจิตลักษณะและตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยการทดสอบค่าที (t - test) มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ของตัวแปรด้านจิตลักษณะและตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และคัดเลือกตัวแปรโดยวิธี Enter ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 13

ตาราง 13 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรด้านจิตลักษณะและด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตัวแปร	b	β	β%	SE_b	t	p
ความมีวินัยในตนเอง (X_1)	.139	.092	8.606	.091	1.532	.127
ความสามารถในการปรับตัว (X_2)	.416	.302	28.250	.093	4.447**	.000
ความทะเยอทะยาน (X_3)	-.192	-.111	-10.383	.080	-2.399*	.017
การมองโลกในแง่ดี (X_4)	.505	.444	41.534	.073	6.936**	.000
เชาวน์อารมณ์ (X_5)	.001	.001	.094	.102	.013	.989
การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม(X_6)	.125	.048	4.490	.152	.823	.411
การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง(X_7)	.517	.242	22.638	.129	4.009**	.000
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ(X_8)	.120	.051	4.771	.115	1.048	.296

* $p < .05$, ** $p < .01$

จากตาราง 13 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยด้านความสามารถในการปรับตัว การมองโลกในแง่ดี และการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับตัวแปรปัจจัยด้านความทะเยอทะยานส่งผลทางลบต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรปัจจัยด้านความมีวินัยในตนเอง เชาวน์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูงสุด คือ ตัวแปรปัจจัยด้านการมองโลกในแง่ดี มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .444 รองลงมาคือ ตัวแปรปัจจัยด้านความสามารถในการปรับตัว การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง ความทะเยอทะยาน มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .302 ,.242 , -.111 ตามลำดับ นั่นคือ นักเรียนที่มองโลกในแง่ดีสูง มีความสามารถในการปรับตัวดี ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองมาก และมีความทะเยอทะยานไม่มาก จะส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคสูง

เมื่อพิจารณาคะแนนมาตรฐานในรูปร้อยละ โดยพิจารณาจากค่าร้อยละของชุดของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลร่วมกันต่อตัวแปรตาม ซึ่งมีค่าเท่ากับ 48% ปรากฏว่า ตัวแปรปัจจัยด้านการมองโลกใน

แง่ดีสามารถอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้สูงสุด (ร้อยละ 41.534) รองลงมาคือ ความสามารถในการปรับตัว(ร้อยละ 28.250) การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง(ร้อยละ 22.638) ตามลำดับ ส่วนความทะเยอทะยานส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามได้ร้อยละ 10.383

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ด้วยการคัดเลือกตัวแปรด้วยวิธี Enter พบว่ามีตัวแปรปัจจัย 4 ตัว คือ ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี และการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค แต่เพื่อเป็นการยืนยันตามแนวคิดที่ผู้วิจัยได้วางไว้แต่เบื้องต้นว่า ตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะเป็นสิ่งสำคัญและตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะให้นักเรียนเกิดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค จึงได้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยการนำตัวแปรเข้าเป็นชุด (Blockwise) และคัดเลือกตัวแปรด้วยวิธี (Stepwise) โดยการสลับการเข้าก่อนหลัง ดังรายละเอียดในข้อ 4.2

4.2 หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ของตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะและตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยการนำเข้าตัวแปรแบบ Blockwise และคัดเลือกตัวแปรโดยวิธี Stepwise ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 14 และตาราง 15

ตาราง 14 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะและตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค จากการเข้าตัวแปรเป็นชุด (Blockwise) โดยตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะเป็น Block 1 ตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูเป็น Block 2 และคัดเลือกตัวแปรโดยวิธี Stepwise

ตัวแปร	b	β	SE_b	t	p
ตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ					
การมองโลกในแง่ดี (X_4)	.430	.377	.067	6.439**	.000
ความสามารถในการปรับตัว (X_2)	.481	.350	.081	5.966**	.000
ความทะเยอทะยาน (X_3)	-.195	-.114	.075	-2.603**	.010
$R_{Y.423} = .664$	$R^2_{Y.423} = .441$		F = 77.994**		
ตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู					
การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง(X_7)	.421	.197	.106	.3981**	.000
$R_{Y.4237} = .686$	$R^2_{Y.4237} = .470$		F = 65.391**		

**p < .01

จากตาราง 14 เมื่อนำตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะเข้าสมการชุดที่ 1 ตัวแปรทั้ง 3 ตัวถูกเลือกเข้าสมการตามลำดับดังนี้ การมองในแง่ดี ความสามารถในการปรับตัว และความทะเยอทะยาน โดยการมองโลกในแง่ดีส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคมากที่สุด (β = .377) ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลรองลงมาคือความสามารถในการปรับตัว (β = .350) และความทะเยอทะยาน (β = -.114) โดยมีค่า $R^2_{Y.423} = .441$ ซึ่งตัวแปรทั้งสามตัวดังกล่าวสามารถอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 44.1

เมื่อนำตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูเข้าสมการเป็นชุดที่ 2 มีตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าสมการเพียงตัวเดียว คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) เท่ากับ .197 มีค่า $R^2_{Y.4237} = .470$ ซึ่งร่วมกันอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9

ตาราง 15 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะและตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค จากการเข้าตัวแปรเป็นชุด (Blockwise) โดยตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูเป็น Block 1 ตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะเป็น Block 2 และคัดเลือกตัวแปรโดยวิธี Stepwise

ตัวแปร	b	β	SE_b	t	p
ตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู					
การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง(X_7)	.517	.215	.136	3.800**	.000
$R_{Y.7} = .215$	$R^2_{Y.7} = .046$		F = 14.439**		
ตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ					
การมองโลกในแง่ดี (X_4)	.427	.375	.067	6.364**	.000
ความสามารถในการปรับตัว (X_2)	.475	.346	.083	5.810**	.000
ความทะเยอทะยาน (X_3)	-.195	-.113	.075	-2.598**	.010
$R_{Y.7423} = .665$	$R^2_{Y.7423} = .442$		F = 58.378**		

**p < .01

จากตาราง 15 พบว่า เมื่อนำตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูเข้าเป็นสมการชุดที่ 1 มีตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าสมการตัวเดียว คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยถดถอย (β) เท่ากับ .215 มีค่า $R^2_{Y.7} = .046$ ซึ่งตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 4.6

เมื่อนำตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะเข้าสมการชุดที่ 2 ตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าสมการตามลำดับ คือ การมองโลกโลกในแง่ดี ความสามารถในการปรับตัวและความทะเยอทะยาน โดยการมองโลกในแง่ดีส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคมากที่สุด (β=.375) ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลรองลงมา ความสามารถในการปรับตัว (β=.346) และความทะเยอทะยาน (β=-.113) โดยมีค่า $R^2_{Y.7423} = .442$ แสดงว่าตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะร่วมกันอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคเพิ่มขึ้นจากตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูได้ร้อยละ 39.5

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Enter ในตาราง 13 และวิเคราะห์แบบ Blockwise ด้วยวิธี Stepwise ในตาราง14 และตาราง 15 เป็นการยืนยันแนวคิดของผู้วิจัยที่ตั้งไว้เบื้องต้นว่า ตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี ซึ่งเป็นตัวแปรปัจจัยสำคัญที่มีอยู่ในตัวนักเรียนส่งผลต่อ

ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค และตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านจิตลักษณะได้แก่ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านจิตลักษณะได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ และตัวแปรปัจจัยด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และเพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาวน์อารมณ์ และปัจจัยด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จาก 7 โรงเรียน จำนวน 310 คน เป็นนักเรียนชาย 137 คน และนักเรียนหญิง 173 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 3 - 11 มกราคม 2550 โดยได้รับความร่วมมือจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แบบสอบถามตอบกลับมา จำนวน 310 ฉบับและคัดเลือกไว้ 300 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค จำนวน 40 ข้อ แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง จำนวน 30 ข้อแบบสอบถามวัดความสามารถในการ จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามวัดความทะเยอทะยาน จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามวัดเชาวน์อารมณ์ จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8750 , 0.8810 , 0.8780 , 0.8746 , 0.8890 , 0.8731 และ 0.8768 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS for windows Version 14 หาค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อย่างง่าย สัมประสิทธิ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว

ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาว์อารมณ์ และตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ กับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค วิเคราะห์หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ของตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะและตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยทดสอบค่าที (t - test) และค่าเอฟ (F - test) เพื่อเป็นการทดสอบและยืนยันตามแนวคิดของผู้วิจัยโดยใช้วิธีการทางสถิติเป็นการยืนยัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ของตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ และตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และคัดเลือกตัวแปรโดยวิธี Enter เพื่อเป็นการให้โอกาสกับตัวแปรทุกตัวในการเข้าสมการ โดยดูว่าตัวแปรใดที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

2. หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ของตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะ และตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยการนำเข้าตัวแปรแบบ Blockwise และคัดเลือกตัวแปรโดยวิธี Stepwise

สรุปผลการวิจัย

1. ตัวแปรปัจจัยด้านความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาว์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .693 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรปัจจัยทั้ง 8 ตัวร่วมกันอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 48

2. ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยด้านการมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการปรับตัว และการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเท่ากับ .444 ,.302 และ .242 ตามลำดับ ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยด้านด้านความทะเยอทะยาน ส่งผลทางลบต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าเท่ากับ -.111 สำหรับความมีวินัยในตนเอง เชาว์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจไม่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเข้าตัวแปรเป็นชุด (Blockwise) สามารถสรุปได้ว่า

1. ตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้แก่ การมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการปรับตัวและความทะเยอทะยาน สามารถอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 44.7

2. ตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง สามารถอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 6.6

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 คือความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี และการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง จึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ความสามารถในการปรับตัวส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การที่บุคคลนั้นเป็นตัวของตัวเองเข้าใจและยอมรับตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถรับรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ตามความเป็นจริง นำประสบการณ์นั้นมาจัดให้สอดคล้องกับโครงสร้างต่าง ๆ ตามความเป็นจริงนำประสบการณ์นั้น มาจัดให้สอดคล้องกับโครงสร้างหรือบุคลิกลักษณะของตนอย่างไม่ขัดแย้งหรือบิดเบือน จะมีการรับรู้และความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก (Roger. 1969 : 108) การปรับตัวเป็นผลมาจากการที่บุคคลมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเอาชนะอุปสรรคหรือวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของการพัฒนาการโดยอาศัยประสบการณ์ที่บุคคลได้เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางสังคมมาแก้ไขอุปสรรคที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย การที่บุคคลสามารถเอาชนะอุปสรรคในช่วงแรกของชีวิตไม่ได้จะส่งผลให้แก้ไขอุปสรรคในช่วงต่อไปของชีวิตไม่ได้ด้วย ดังนั้น การปรับตัวของวัยรุ่นจึงขึ้นอยู่กับการปรับตัวขั้นแรกและการปรับตัวได้ดีในวัยรุ่นจะส่งผลให้บุคคลนั้นสามารถปรับตัวได้ดีในอนาคตด้วย (สุรางค์ จันทร์เอม. 2527 : 84; อ้างอิงจาก Hergenhman. 1990 : 151 - 161) และสอดคล้องกับคำกล่าวของ วันดี ระเจริญ (2531 : 226 - 227) ได้กล่าวว่า การปรับตัวมีความสำคัญในการดำรงชีวิตคือ 1) การปรับตัวเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ภาวะสุขภาพจิตดีหรือไม่ การปรับตัวได้ย่อมส่งผลให้สุขภาพจิตดี ถ้าปรับตัวไม่ได้จะทำให้เกิดความทุกข์ ความเจ็บป่วยทางจิตใจหลายรูปแบบ 2) เพื่อความเป็นระเบียบและประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม เพราะมนุษย์ไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ ต้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสังคมตั้งแต่

เริ่มลืมตาดูโลก แนวทางประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะช่วยให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข 3) เพื่อลดปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ของบุคคลในการต้องอยู่ในสังคมที่พัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็วดังปัจจุบัน เพราะปรากฏหลักฐานว่าสังคมที่พัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็วปริมาณคนที่ล้มเหลวในการปรับตัวจะทวีจำนวนมากยิ่งขึ้น

2. ความทะเยอทะยานส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ความทะเยอทะยานเป็นการแสดงออกของลักษณะนิสัยของบุคคลที่มีความต้องการให้ตนเองประสบความสำเร็จ โดยการตั้งเป้าหมายไว้สูง มีความกระตือรือร้น มานะพยายามที่จะกระทำในสิ่งที่ตนต้องการให้ได้ เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของตนให้สูงขึ้น ให้คนอื่นรู้จักและยอมรับตนเอง เลือกทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันหรือฝึกทักษะความชำนาญและต้องการชัยชนะเมื่อมีการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับ อำนวย วีระวรรณ (2535 : 4) กล่าวว่า ความทะเยอทะยาน เป็นความมุมานะพยายามเพื่อความเป็นเลิศ ซึ่งหมายความว่าไม่ว่าจะทำกิจกรรมงานใด ทำให้ใครก็ต้องทำด้วยความทุ่มเททั้งชีวิตและจิตใจในลักษณะที่เป็นการแข่งขันกับตัวเองและเป็นการแข่งขันกับเวลาจนได้ชื่อว่าเป็นผู้ซึ่งประสบความสำเร็จเกินตัวและสอดคล้องกับ สมิต อาชวนิจกุล (2532 : 171) กล่าวว่า ความทะเยอทะยาน หมายถึง แรงปรารถนา แรงอธิฐาน แรงตั้งใจอันแน่วแน่ แรงกิเลสตัณหา อันเป็นเครื่องที่กระตุ้นให้เรากระทำการใด ๆ ไปสู่จุดหมายที่เราต้องการ สุดแต่จะเป็นความทะเยอทะยานทางบวกหรือทางลบ ทางดีหรือทางชั่ว คนที่มีความทะเยอทะยานมากย่อมมีความปรารถนาอย่างรุนแรงยอมเอาชีวิตเข้าแลกเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ปรารถนา ส่วนคนที่มีความทะเยอทะยานน้อย ก็มักจะท้อแท้ ทำอะไรไม่ค่อยสำเร็จหรือเสร็จเพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆซึ่งสอดคล้องกับ เมธยา คูณไทยสงค์ (2546 : 65)ได้ศึกษาจิตลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 368 คน โดยได้ศึกษาจิตลักษณะ 9 ด้าน ได้แก่ ความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น ความภาคภูมิใจในตนเอง ความรู้สึกเป็นอิสระในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความทะเยอทะยาน ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ และการมุ่งอนาคต เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พบว่า ความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น ความรู้สึกเป็นอิสระในตนเอง ความทะเยอทะยาน ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกระตือรือร้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

3. การมองโลกในแง่ดีส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าคนที่มองโลกในแง่ดีจะเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้เลวร้าย มีพลังโอกาสที่จะพลิกผันสถานการณ์ที่เลวร้ายให้กลับดีขึ้นได้ (อรพินทร์ ชูชม.2544 : 43 ; อ้างอิงจาก Goleman. 1998) การมองโลกในแง่ดี เป็นสุทัศนะนิยมหรือที่เรียกว่า Realistic optimism คือการมองโลกดีอย่างมี

เหตุผลมีความหวัง เชื่อว่าเราสามารถแก้ปัญหาหรืออุปสรรคได้ด้วยความพยายาม ไม่ยอมจำนนต่อโชคชะตา (พระราชวรมุนี.2540 : 34 — 47) และสอดคล้องกับการศึกษาของเซลิกแมน (Seligman. 1998 : 154 -158) พบว่า พนักงานขายที่มองโลกในแง่ดี สามารถประสบความสำเร็จในอาชีพมากกว่าผู้ที่มองโลกในแง่ร้าย หรือในทางเดียวกัน กีฬาประเภททีม เช่น บาสเกตบอลในทีมที่มีสมาชิกมองโลกในแง่ดีจะมีโอกาสชนะได้มากกว่า เนื่องมาจากมีแรงกดดันน้อยกว่าและในนักกีฬาที่มีรูปแบบการอธิบายตนเองที่สามารถเปลี่ยนแปลงการมองโลกในแง่ร้ายเป็นการมองโลกในแง่ดีได้ จะมีโอกาสชนะมากกว่าภายใต้สถานการณ์กดดัน ส่วนในด้านการเรียนเซลิกแมนและคณะ (Seligman, et al. 1997 : 13 -14) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบการอธิบายตนเอง(มองโลกในแง่ดี)และเกรดเฉลี่ยในระดับวิทยาลัย พบว่า รูปแบบการมองโลกในแง่ดีสามารถทำนายเกรดเฉลี่ยได้ คนที่มองโลกในแง่ดีทำให้มีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดีกว่าคนมองโลกในแง่ร้าย เนื่องจากคนที่มองโลกในแง่ดีให้อภัยในความผิดของผู้อื่นและพร้อมสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นได้ยืนยาว จากการวิจัยของคาเรนและคณะ (Karen, et al. 1999 : 104 — 113) ที่ศึกษาผลของการมองโลกในแง่ดีและแง่ร้ายต่อลักษณะความวิตกกังวล ความดันโลหิตและอารมณ์ในชีวิตประจำวัน พบว่า คนที่มีลักษณะการมองโลกในแง่ร้ายจะมีลักษณะวิตกกังวลในการเข้าสังคมไม่เชื่อใจมากกว่าคนที่มีลักษณะการมองโลกในแง่ดี

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูปฏิบัติตนกับเด็กอย่างยุติธรรม มีความอดทน ไม่ตามใจจนเกินไป ยอมรับความสามารถในเด็ก รับฟังความคิดเห็นและให้ความร่วมมือช่วยเหลือตามสมควร เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเองภายใต้การแนะนำ และฝึกฝนจากบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดู ซึ่งทำให้เด็กช่วยตนเองได้เร็วโดยไม่พึ่งพาคนอื่นมากเกินไป (ดวงพร พันธ์พิทักษ์.2548 : 56) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิทยา นาควัชระ (2545 : 91) กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค เป็นความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคของบุคคล มีความอดทนเมื่อมีอุปสรรค และสามารถฝ่าฟันอุปสรรคได้อย่างคนมีกำลังใจและมีความหวังอยู่เสมอ โดยมนุษย์ทุกคนเกิดมามีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องในตนเองที่ทำให้สุขหรือทุกข์ ประสบความสำเร็จมากขึ้นหรือน้อยลงกันทุกคน ขึ้นอยู่กับพันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยเด็กและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 นี้ได้หล่อหลอมให้เกิดเป็นบุคลิกภาพที่ดีหรือ ไม่ดี เกิดเป็นนิสัยที่ทำให้ชีวิตเจริญหรือนิสัยที่ทำให้ชีวิตเสื่อมถอยลง สอดคล้องกับงานวิจัยของคาร์รอล เวคค์ (carol Dweck , quoted by Stoltz. 1998 : 58) ศาสตราจารย์แห่งภาควิชาจิตวิทยามหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ได้ทำการศึกษาถึงพัฒนาการทางอารมณ์ (Emotional Development) พบว่ารูปแบบการตอบสนองต่ออุปสรรคและความยากลำบากของมนุษย์มีพื้นฐานและได้รับอิทธิพล มาจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู กลุ่มเพื่อน และบุคคลที่ใกล้ชิดกับบุคคลผู้นั้นในช่วงวัยเด็ก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษร ภูมิดี

(2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถในการเชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ)ของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน กลุ่มนักเรียนเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 370 คน พบว่า 1) ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ)โดยภาพรวมของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูต่างกันในระดับสูง 2) นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแต่ละด้านแตกต่างกัน ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค(AQ) แตกต่างกันโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค(AQ)โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะเป็น 2 ด้านคือ

1. ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการปรับตัว มีการมองโลกในแง่ดี มีความทะเยอทะยาน ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ดังนั้นครูผู้สอนควรมีการพัฒนาหลักสูตร จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนมีการสร้างโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัว มองโลกในแง่ดีอย่างต่อเนื่อง และมีความทะเยอทะยานในทางที่เหมาะสม ซึ่งนักเรียนจะได้นำไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของตนเองให้สูงขึ้นด้วย

ในการอบรมเลี้ยงดู ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองนั้น ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียน ดังนั้นผู้ปกครองควรเอาใจใส่ ให้ความรักความอบอุ่น เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือตนเอง ให้นักเรียนมีโอกาสใช้ความสามารถเต็มที่และรับผิดรอบต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดริเริ่มและตัดสินใจจากงานเล็กไปสู่งานใหญ่เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้

จากการพิจาณาระดับของตัวแปรปัจจัยด้านความมีวินัยในตนเอง ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นครูผู้สอนและผู้ปกครองควรจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้น เพราะจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าความมีวินัยในตนเองเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้

2. ด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกัน เช่น ด้านเพศ อายุ

อาชีพ และระดับการศึกษา

2.2 ควรมีการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคให้มากขึ้น เช่น การสร้างแบบวัด การทำวิจัยเชิงทดลอง การทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นใช้กับกลุ่มบุคคลทั่วไปให้มากขึ้นและคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ตัวแปรด้านวัฒนธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจซึ่งอาจจะส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค เพราะจะทำให้เกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กนกวรรณ โกนาคม. (2547). **ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อบุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กรกวรรณ สุพรรณวรรษา. (2544). **การวิเคราะห์การมองโลกในแง่ดีและกลวิธีการเผชิญปัญหาของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย.** วิทยานิพนธ์ (จิตวิทยาการปรึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

กรมวิชาการ. (2537). **คู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง.** โครงการวิจัยและพัฒนาระบบงานแนะแนวในและนอกสถานที่ , ศูนย์แนะแนวการอาชีพ. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

———.(2545). **ส่งเสริมลูกน้อยให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข . (2543). **อีคิว : ความฉลาดทางอารมณ์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพ ฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข . (2547). **คู่มือการจัดกิจกรรม "ฝึกคิดแก้ปัญหา EQ" สำหรับศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น.** พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพ ฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กองวิจัยการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.(2542). **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

เกษร ภูมิดี.(2546). **การศึกษาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน .** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2544,กันยายน - ธันวาคม)."ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ : ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในชีวิต," **การศึกษา.** 1(1) : 15 – 18.

จิตรา วสุวานิช. (2518). **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพ ฯ :มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จันทร์ชลี มาพุทธ. (2546,มิถุนายน - ตุลาคม). "สร้าง IQ EQ AQ สำหรับเด็กปฐมวัย," **วารสารศึกษาศาสตร์**. 15(1) : 9

ดวงพร พันธ์พิทักษ์.(2548). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดบุรีรัมย์**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.(จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน.(2523). **การพัฒนาจริยธรรม : ตำราจิตวิทยา**. กรุงเทพ ฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

_____. (2526). **ครูกับการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน**. กรุงเทพ ฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

_____.(2527,สิงหาคม - กันยายน). "จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน," **แนะแนว** . 18(4) : 58 – 71.

_____.(2528). **ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศน์ที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ตรงศรณ์ คนดี. (2544). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความทะเยอทะยานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่** 3. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ชวนจิตร ธุระทอง.(2544). **เชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้าแผนกขายในธุรกิจสรรพสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาอุตสาหรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 8 .กรุงเทพ ฯ : เทพเนรมิตรการพิมพ์

ทรงพล ภูมิพัฒน์. (2538). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยศรีประทุม.

ทศพร ประเสริฐสุข. (2545,กรกฎาคม-ธันวาคม). "ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา," **แนะแนวจิตวิทยาทางการศึกษา**. 4(10) : 94.

เทอดศักดิ์ เดชคง. (2547,ธันวาคม). "ความก้าวหน้าของ EQ ในโรงเรียน (1) ประสบการณ์ในต่างประเทศ," **สานปฏิรูป**. 7 (80) : 96 – 97.

นงลักษณ์ สินสืบผล. (2526). "การสร้างเสริมให้เด็กช่วยตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี," **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิกร ขวัญเมือง. (2545). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเมตาคอคนิชันและการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นิตยา คชภักดี. (2542,ตุลาคม- ธันวาคม). "ไข 10 ข้อข้องใจ พัฒนา E.Q. คู่ I.Q. ," **การส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม**. 22(4) : 93.

นิตยา ศรีจำนง. (2543,กรกฎาคม - ธันวาคม). "การใช้ IQ EQ และ MQ กับความสุขในชีวิตด้านการเรียนและการทำงาน," **วารสารวิทยาลัยคริสเตียน**. 6(2) : 18 – 27.

นิภา นิธยายน. (2530). **การปรับตัวและบุคลิกภาพ : จิตวิทยาเพื่อการศึกษาชีวิต**. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งส์.

นิภา แก้วศรีงาม. (2547,กุมภาพันธ์). "6Q ส่วนประกอบของคนสมบูรณ์แบบ," **วารสารครู**. 2(1) : 77 – 78.

นันทิยา วชิรลาภไพฑูรย์. (2547). **การเพิ่มระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยการเรียนรู้พฤติกรรมการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค : กรณีศึกษาเยาวชนกระทำผิดชาย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . ถ่ายเอกสาร.

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). **ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา**. กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

———.(2548). **เอกสารประกอบการเรียน**.

บุญมี แท่นแก้ว. (2541). **จริยธรรมกับชีวิต**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ประเวศ วะสี. (2541). **คุยกันเรื่องความคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

ปิยาวะดี สีฟหะบำรุง. (2547). **การพัฒนาการมองโลกในแง่ดีด้วยโปรแกรมการฝึกทักษะการคิดของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พนัส หันนาคินทร์. (2524). "การสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียนชาย," ใน**แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย**. เอกสารการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย : 248.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2545). **การศึกษาฉบับง่าย**. กรุงเทพฯ : อนุบาลหนูน้อย.

พระราชวรมุณี. (2530). **ประโยชน์สูงสุดของชีวิตนี้**. มปท.

_____. (2540). "ความสุขที่แท้จริงของชีวิตกับจิตพิสัย," **จิตพิสัย : มิติสำคัญของการพัฒนาคน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

มยุรี ศรีชัย. (2538). **เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พริ้นติ้ง.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2532). **เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 11 – 15** . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มาริสา รัฐปัตย์. (2532). **ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เมธยา คูณไทยสงค์. (2546). **จิตลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

มัณฑรา ธรรมบุศย์. (2544, กันยายน). "AQ กับความสำเร็จของชีวิต," **วารสารวิชาการ**. 4(9) : 12 – 17.

ยุวดี เทียรฆประสิทธิ์. (2536) **เอกสารประกอบการสอน จต 323 :จิตวิทยาวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รังษิพร จันทร์กลม. (2547). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องพุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคมโดยการสอนแบบเทคนิค ที จี ที กับการสอนแบบเทคนิคศึกษากรณี**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

รัชนิดา สบายวรรณ์. (2547). **การสร้างแบบวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2543). **เทคนิคการสร้างและสอบข้อสอบความถนัดทางการเรียน**. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

_____.(2540). **สถิติวิทยาทางการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

ว.วชิรเมธีภิกขุ. (2545). เห็นสุขในทุกข์ เห็นโอกาสในวิกฤต. **เนชั่นสุดสัปดาห์**. ออนไลน์. แหล่งที่มา : http://www.BKKnews.com/weekend/20011105/wed16.shtml.

วไลพร จันทรศิริ. (2530). **อิทธิพลของกลุ่มสัมพันธ์ต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสารวิทยา.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว) กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร

วิทยา นาควัชระ. (2544). **เลี้ยงลูกให้ เก่ง ดี มีสุข IQ EQ MQ AQ".** พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ GOODBOOK.

วิรัชช พานิชวงศ์.(2545).**การวิเคราะห์การถดถอย**.สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

วิวาห์วัน มูลสถาน. (2523). **ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเอง.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วีนัส ภักดิ์นรา. (2546). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพกับเชาวน์อารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ).** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2545). **เชาวน์อารมณ์ (EQ) : ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต.** พิมพ์ครั้งที่ 5 . กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท.

วันดี ระเจริญ. (2531). **บุคลิกภาพและการปรับตัว.** ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะมนุษย์ศาสตร์ วิทยาลัยรำไพพรรณี.

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคณะ. (2526). **การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการทางร่างกายและความพร้อมทางการเรียนของเด็กวัยก่อนเรียนในกรุงเทพฯ.** รายงานการวิจัยฉบับที่ 57. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศศินันท์ นิลจันทร์. (2547). **ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศิริพันธ์ สุระรัมย์. (2544). **การศึกษาระหว่างปัจจัยบางประการกับความเข้มแข็งในการมองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2545 , มกราคม - เมษายน). "การเลี้ยงลูกในยุคปฏิรูปการศึกษา," **วิชาการ.** 4(1) : 9.

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2545). **เทคนิคสร้าง IQ EQ AQ 3Q เพื่อความสำเร็จ**. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์ บุ๊คเซนเตอร์ จำกัด.

สมิต อาชวนิจกุล. (2532). **การพัฒนาตนเอง**. กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมสารจำกัด.

สุรางค์ จันทร์เอม. (2527). **สุขจิตวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2537). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2544). **การเรียนรู้อย่างมีความสุข : สารเคมีในสมองกับความสุข : พัฒนาสมองและการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : โฆสิตการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). **คู่มือสำหรับใช้เป็นแนวทางในการทำหน้าที่วิทยากร**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. (2541). **การเสริมสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว**. กรุงเทพ ฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

อรพินทร์ ชูชม. (2544,พฤษภาคม). "จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติในการมองโลกในแง่ดี," **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**. 7(1) : 43 – 52.

อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. (2542). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อาภรณ์ อินทรสุขุม.(2536). **การศึกษาสภาพครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อค่านิยมในการพัฒนาตนเองและสังคมของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

อารี พันธ์มณี. (2546). **พ่อแม่ที่ลูกอยากได้**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ใยไหม ครีเอทีฟ กรุ๊ป .

_____. (2547,พฤษภาคม). "การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตด้วย EQ," **การศึกษา กทม.** 27 (8) : 11.

อารี รังสินันท์. (2527). **รวมบทความการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

อุทัย โคตรโยธา. (2547). **การพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียน ด้านการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองผักแว่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์. กศ.ม.(การบริหารการศึกษา).มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร

อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). **สร้าง EQ ให้ลูกคุณ**. กรุงเทพฯ : ซันต้าการพิมพ์.

อุไร จักษ์ตรีมงคล. (2545). **การพัฒนาโครงสร้างเชาวน์อารมณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่** 4. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด.(การทดสอบและวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อำนวย วีรวรรณ. (2535,มิถุนายน). "การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง," **วารสารการศึกษากรุงเทพฯ**. 15(9) : 4.

Ausobel , David P. (1965). **Ego Development and The Personality.** 3rd ed. New York : Grune and Stration , Inc.

Baruch, Dorothy Walter. (1949). **New Ways in Discipline : and Your Child Today.** New York : Whittlesy House.

Dweck, C.S. ; Davidson, W. ; Nelson, S.; & Enna, B. (1978,June). "Sex Differeuces in Learned Helplessness : II The Contingncies of Evaluation Feedback in the classroom and III. An Experimental Analysis," **Developmental Psychology.** 14 (2) : 268 – 276.

English , H.B. & English A.C. (1958). **A Comprehensive Dictionary of Psychology and Psychoanalytical Terms.** New York : Longmout Green and C.

Faw, T. and Belkin, G. S. (1989). **Child Psychology.** New York : McGraw - Hill Company, Inc.

Gardner , Howard. (1993). **Multiple Intelligence : The Theory in Practice** . New York : Basic Books.

Goleman, D. (1995). **Emotional intelligence** : why it can mater more than IQ. New York : Babtam Books.

Good, Carter V. (1959). **Dictionary of Education.** 3 rd ed. New York : McGraw – Hill.

Gregory , R.J. (1996,February). Psychological Testing History : Principles and Applications. 2nd. ed A Simon & Schuses Company Needham Heights . **Educational and Psychology Measurement.** 48(1) : 1- 4.

Hilgard, Ernest R. (1962). **Introduction to Psychology.** New York :Harcourt , Brace & World Inc.

Hurlock, E. (1968). **Developmental Psychology.** New York : McGraw – Hill Company, Inc.

Kerlinger, F.N. and Pedhazur , E.J. (1973). **Multiple Regression in Behavioral Research.** New York : Rinehart and Winston, Inc.

Lazarus, Richard S. (1976). **Patterns of Adjustment.** New York : Mc Graw – Hill Book Company.

Mayer, John D. and Salovey, Peter. (1997). "What's your emotional intelligence quotient ?," In P. Salovey and D. Sluyler(Editor). **Emotional Development and Emotional Intelligence.** New York : Basic Books.

Pedhazur, E. J. (1997). **Multiple Regression in Behavioral Research : Explantion and prediction.** 3th ed New York : Harcout College Publisher.

Plucker, Jonathan A. (1998 , March / April). 'The Relationship Between School Climate Conditions and Student Aspirations ," **The Journal of Educational Research.** 91(4) : 240 – 245.

Roger, C. (1969). **Freedom to learn.** Columbus, Ohio : Charles B Merrill.

Rogers, Dorothy. (1972). **Issue in Adolecent Psychology.** New York : Meridth Corporation.

Sear, Robert R. and Others. (1975). **Patterns of Child Rearing.** New York : Peterson and Company.

Seligman , M.E. P. et al. (1997, May). Explanatory style change during cognitive therapy for unipolar depression. **Journal of Abnormal Psychology.**97(5): 13 – 14.

Seligman,M. (1998). **Learned optimism.** New York : Simon & Schuster Inc.

Shapiro, L.E. (1997). **How to Raise a child with a High EQ : A Parents' Guide to Emotional Intelligence.** New York : Harper Collins Pubilsher.

Sternberg, R.J. (1997). **Successful Intelligence : New Practical and Creative Intelligence Determine Success in Life.** New York : Simon and Schuster.

Stoltz, P.G. (1997). **Adversity Quotient : Turning Obstacles into Opportunities.** New York : John Wiley & Sons.

Vincent, Elizabeth Lee. (1961). **Human Psychological Development.** New York : The Konald Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.ละเอียด รักษ์เผ่า	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พระ ดร.เอกภัทร อภิฉนโท	รองคณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหา ดร.ประยูร ธีรวโส (สุยะใจ)	หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

ตารางที่ 16 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

ข้อที่	ข้อความ	ค่า IOC	หมายเหตุ
1	ที่โรงเรียนมีข่าวลือว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม 1.1 นักเรียนคิดว่าสามารถแก้ไขสถานการณ์เกี่ยวกับข่าวลือว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนี้ได้ดีเพียงใด (C) ไม่สามารถแก้ไขได้ 1 2 3 4 5 แก้ไขได้แน่นอน	1	คัดเลือกไว้
	1.2 นักเรียนคิดว่าปัญหาเกี่ยวกับข่าวลือว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนี้เกิดจากสาเหตุใด (O_r) ตัวเราเอง 1 2 3 4 5 คนอื่นหรือปัจจัยอื่น	1	คัดเลือกไว้
	1.3 นักเรียนคิดว่าปัญหาเกี่ยวกับข่าวลือว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ๆ เพียงใด (R) ส่งผลแน่นอน 1 2 3 4 5 ไม่ส่งผล	1	คัดเลือกไว้
	1.4 เมื่อเวลาผ่านไปหลายวัน ข่าวลือเกี่ยวกับตัวนักเรียนยิ่งแพร่กระจายมากขึ้นนักเรียนคิดอย่างไร (E) สืบหาต้นต่อของข่าว 1 2 3 4 5 เดี๋ยวข่าวก็เงียบเอง	0.8	คัดเลือกไว้
	1.5 นักเรียนคิดว่าจะแก้ปัญหาเกี่ยวกับข่าวลือว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างไร (O_w) ปฏิเสธว่าปัญหานี้ 1 2 3 4 5 หาพยานเพื่อยืนยัน ไม่เป็นความจริง ความบริสุทธิ์ของตัวเอง	1	คัดเลือกไว้
2	ถ้าครูตำหนิเกี่ยวกับการทำรายงานกลุ่มของนักเรียน และให้กลุ่มของนักเรียนทำรายงานใหม่ 2.1 ในกลุ่มของนักเรียนใครควรรับผิดชอบข้อพกพร่องที่เกิดขึ้น (O_w) ทุกคนในกลุ่ม 1 2 3 4 5 ตัวเราเอง	1	คัดเลือกไว้
	2.2 เหตุการณ์นี้มีผลต่อการทำงานกลุ่มของนักเรียนในครั้งต่อไปเพียงใด(R) มีแน่นอน 1 2 3 4 5 ไม่มี	0.8	คัดเลือกไว้
	2.3 ถ้ากลุ่มของนักเรียนทำรายงานใหม่แล้ว แต่รายงานยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่ครูกำหนดให้ นักเรียนจะทำอย่างไร (E) พอแล้วทำได้ ไหนแค่นั้น 1 2 3 4 5 พยายามทำให้ดีกว่านี้	1	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ข้อความ	ค่า IOC	หมายเหตุ
	2.4 นักเรียนคิดว่าสาเหตุที่ถูกครูตำหนินั้นเกิดจากอะไร (O_r) งานบกพร่องจริง 1 2 3 4 5 ครูไม่ชอบกลุ่มเรา	1	คัดเลือกไว้
3	นักเรียนกับเพื่อน ๆ ได้รับคัดเลือกให้เป็นนักกีฬาของโรงเรียน และต้องเป็นตัวแทนไปแข่งขันกับโรงเรียนอื่น ทำให้เวลาเข้าเรียนน้อยลง มีผลทำให้ผลการเรียนของนักเรียนแย่ลง 3.1 นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถจัดการกับผลการเรียนที่แย่ลงนี้ได้ดีเพียงใด (C) จัดการไม่ได้ 1 2 3 4 5 มีวิธีจัดการแน่นอน	1	คัดเลือกไว้
	3.2 นักเรียนคิดว่าผลการเรียนของนักเรียนที่แย่ลงเกิดจากอะไร (O_r) (-) ไม่มีเวลาอ่านหนังสือ 1 2 3 4 5 นักเรียนแบ่งเวลา ไม่เป็น (+)	1	คัดเลือกไว้
	3.3 นักเรียนคิดว่าการที่ผลการเรียนแย่ลงใครควรรับผิดชอบ (O_w) ครูและโรงเรียน 1 2 3 4 5 ตัวเราเอง	1	คัดเลือกไว้
	3.4 นักเรียนคิดว่าการที่ผลการเรียนแย่ลงจะส่งผลกับการเล่นกีฬาของนักเรียนเพียงใด (R) ส่งผลแน่นอนต้องเลิกเล่นกีฬา 1 2 3 4 5 ไม่ส่งผลเลย	1	คัดเลือกไว้
	3.5 ถ้าผลการเรียนที่แย่ลงของนักเรียนในครั้งนี้ ไม่เป็นที่พอใจของคุณพ่อคุณแม่นักเรียนจะทำอย่างไร (E) ทำได้แค่ไหนแค่นั้น 1 2 3 4 5 พยายามให้มากกว่านี้	0.8	คัดเลือกไว้
4	นักเรียนตั้งใจเรียนมาก ทบทวนบทเรียนเป็นประจำ ทำการบ้านด้วยตัวเองทุกครั้ง แต่ผลการสอบออกมาว่านักเรียนได้คะแนนน้อยมาก ไม่เป็นอย่างที่คาดไว้ 4.1 นักเรียนคิดว่าการที่นักเรียนสอบได้คะแนนน้อยเกิดจากสาเหตุใด (O_r) ตัวเราเองไม่มีความสามารถ 1 2 3 4 5 ข้อสอบยากเกินไป	0.8	คัดเลือกไว้
	4.2 นักเรียนคิดว่าการที่นักเรียนสอบได้คะแนนน้อยทำให้นักเรียนคิดอย่างไร (R) ปล่อยไปดีกว่า 1 2 3 4 5 พยายามต่อไป	1	คัดเลือกไว้
	4.3 ถ้านักเรียนยังตั้งใจเรียน แต่คะแนนสอบเหมือนเดิม นักเรียนจะทำอย่างไร (E) ไม่ตั้งใจเรียนแล้ว 1 2 3 4 5 หาเพื่อนช่วยสอน	1	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ข้อความ	ค่า IOC	หมายเหตุ
5	ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายงานจำนวนมาก ๆ ในเวลาเดียวกัน 5.1 นักเรียนเข้าใจและยอมรับการได้รับมอบหมายงานจำนวนมาก ๆ ในเวลาเดียวกันได้ดีเพียงใด (C) ยอมรับไม่ได้และ 1 2 3 4 5 ยอมรับได้และตั้งใจ ทำได้แค่ไหนแค่นั้น ทำงานทุกชิ้นให้ดีที่สุด	1	คัดเลือกไว้
	5.2 นักเรียนทำงานบางชิ้นไม่เสร็จตามกำหนดเวลา นักเรียนคิดว่าเกิดจากสาเหตุใด (O_i) ครูให้งานมากเกินไป 1 2 3 4 5 ต้องรู้จักแบ่งเวลา	1	คัดเลือกไว้
6	ถ้านักเรียนไม่ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อน ๆ ในห้องเรียน 6.1 นักเรียนคิดว่าการที่นักเรียนไม่ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อน ๆ เกิดจากสาเหตุใด (O_i) พฤติกรรมของตัวเราเอง 1 2 3 4 5 เพื่อน ๆ อิจฉาเรา	0.8	คัดเลือกไว้
	6.2 นักเรียนคิดว่าใครควรรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการที่นักเรียนไม่ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อน ๆ ในห้องเรียน (O_w) เพื่อน ๆ ในห้องเรียน 1 2 3 4 5 ตัวเราเอง	1	คัดเลือกไว้
	6.3 นักเรียนคิดว่าการที่นักเรียนไม่ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อน ๆ จะส่งผลกระทบต่อมิตรภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเพียงใด (R) มีแน่นอน 1 2 3 4 5 ไม่มีแน่นอน	0.8	คัดเลือกไว้
7	ถ้าครูและเพื่อน ๆ ในห้องเรียนไม่เข้าใจในสิ่งที่นักเรียนพูด 7.1 นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถยอมรับข้อบกพร่องในการสื่อสารของนักเรียนได้ดีเพียงใด (C) ยอมรับไม่ได้ 1 2 3 4 5 ยอมรับได้	1	คัดเลือกไว้
	7.2 การที่ครูและเพื่อน ๆ ในห้องไม่เข้าใจในสิ่งที่นักเรียนพูด นักเรียนคิดว่าใครควรรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ในครั้งนี้ (Ow) ตัวเราเอง 1 2 3 4 5 คนอื่นหรือปัจจัยอื่น	1	คัดเลือกไว้
	7.3 ถ้านักเรียนได้ศึกษาและพัฒนาวิธีการพูดที่ถูกต้อง แต่นักเรียนยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร นักเรียนจะทำอย่างไร (E) พอแล้ว 1 2 3 4 5 พยายามต่อไปอีก	1	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ข้อความ	ค่า IOC	หมายเหตุ
8	ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายจากครูให้ทำงานสำคัญและนักเรียนทำงานนั้นบกพร่อง 8.1 นักเรียนคิดว่าการที่นักเรียนทำงานที่ครูมอบหมายให้บกพร่องเกิดจากสาเหตุใด (O_r) ปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย 1 2 3 4 5 ไม่มีเข้าใจในการทำงาน	0.8	คัดเลือกไว้
	8.2 ใครควรรับผิดชอบต่อผลกระทบจากการทำงานที่บกพร่อง (O_w) ครูผู้มอบหมายงานให้ 1 2 3 4 5 ตัวเราเอง	1	คัดเลือกไว้
	8.3 นักเรียนคิดว่าผลจากการทำงานบกพร่องครั้งนี้จะส่งผลต่อการทำงานในครั้งต่อไปเพียงใด (R) มีผลแน่ ๆ คงไม่ได้ 1 2 3 4 5 ไม่มีผลแน่นอน รับความไว้วางใจอีก	1	คัดเลือกไว้
9	ถ้านักเรียนได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานนักเรียน ทั้ง ๆ ที่นักเรียนไม่อยากเป็น 9.1 นักเรียนคิดว่าการที่นักเรียนได้รับเลือกให้เป็นประธานนักเรียน เกิดจากสาเหตุใด (O_r) เพราะเพื่อนไว้วางใจ 1 2 3 4 5 ความบังเอิญ	0.8	คัดเลือกไว้
	9.2 นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถทำหน้าที่ประธานนักเรียนได้หรือไม่ (C) ทำไม่ได้แน่เลย 1 2 3 4 5 ทำได้แน่นอน	1	คัดเลือกไว้
10	ถ้าเพื่อนชักจูงให้นักเรียนหนีเรียน ไปมั่วสุมเสพยาเสพติด แต่นักเรียนยังไม่ได้เสพปรากฏว่านักเรียนและเพื่อน ๆ ถูกตำรวจจับได้ 10.1 ใครควรเป็นผู้รับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่ถูกตำรวจจับในครั้งนี้ (O_w) เพื่อน ๆ ที่ชวน 1 2 3 4 5 ตัวเราเอง	1	คัดเลือกไว้
	10.2นักเรียนสามารถยอมรับเหตุการณ์ที่ถูกตำรวจจับในครั้งนี้ได้ดีเพียงใดC ยอมรับไม่ได้ 1 2 3 4 5 ยอมรับได้	0.8	คัดเลือกไว้
	10.3นักเรียนคิดว่าการที่นักเรียนถูกตำรวจจับเกิดจากสาเหตุใด (O_r) ตัวเราเอง 1 2 3 4 5 เพื่อนที่ชวน	0.8	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ข้อความ	ค่า IOC	หมายเหตุ
	10.4นักเรียนคิดว่าผลจากการที่ถูกตำรวจจับในครั้งนี้จะส่งผลต่อตัวนักเรียนอย่างไร (R) ไม่สามารถสู้หน้ากับใครได้อีกต่อไป 1 2 3 4 5 ต่อไปจะไม่ทำอีกแล้ว	0.8	คัดเลือกไว้
11	ถ้านักเรียนยืมหนังสือเรียนของเพื่อนกลับไปอ่านที่บ้าน เมื่อเวลาที่นักเรียนต้องนำมาคืนเพื่อน ปรากฏว่านักเรียนหาหนังสือเล่มนั้นไม่เจอ 11.1 นักเรียนคิดว่าใครควรเป็นผู้รับผิดชอบจากการที่นักเรียนหาหนังสือเรียนของเพื่อนไม่เจอ (O_w) เพื่อนที่ให้ยืม 1 2 3 4 5 ตัวเราเอง	0.6	คัดเลือกไว้
	11.2 เหตุการณ์ที่นักเรียนหาหนังสือเรียนของเพื่อนไม่เจอนี้จะมีผลต่อความรู้สึกดี ๆ ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนอย่างไร (R) เพื่อนคงเลิกคบกับเราแน่ ๆ 1 2 3 4 5 ไม่มีผล	0.8	คัดเลือกไว้
	11.3 จากเหตุการณ์ครั้งนี้นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ดีเพียงใด (E) ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ 1 2 3 4 5 แก้ไขได้ดีแน่นอน	0.8	คัดเลือกไว้
	11.4 นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถยอมรับเหตุการณ์นี้ได้ดีเพียงใด (C) ยอมรับไม่ได้แน่ ๆ 1 2 3 4 5 ยอมรับได้แน่นอน	0.8	คัดเลือกไว้
12	ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายจากครูประจำชั้นให้ช่วยจัดป้ายนิเทศเนื่องในวันสุนทรภู่ แต่มีเวลาให้เพียง 1 สัปดาห์ก่อนถึงวันงาน 12.1 นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถจัดการกับผลงานที่ออกมาได้หรือไม่ (C) จัดการไม่ได้แน่ 1 2 3 4 5 ต้องมีวิธีจัดการ	0.8	คัดเลือกไว้
	12.2 นักเรียนคิดว่าใครควรจะเป็นผู้รับผิดชอบผลจากการจัดป้ายนิเทศในครั้งนี้ (O_w) ครูประจำชั้น 1 2 3 4 5 ตัวเราและเพื่อน ๆ	0.8	คัดเลือกไว้
13	ถ้านักเรียนเป็นตัวแทนของโรงเรียนไปตอบปัญหาวิชาการ แต่เพื่อนของนักเรียนคิดว่านักเรียนไม่เหมาะสมที่จะเป็นตัวแทนโรงเรียน 13.1 นักเรียนพร้อมที่จะพิสูจน์ตนเอง เพื่อให้เพื่อนของนักเรียนยอมรับว่านักเรียนเป็นตัวแทนที่ดีได้ (R) ไม่แน่ใจว่าจะทำได้ 1 2 3 4 5 ทำได้แน่นอน	1	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ข้อความ	ค่า IOC	หมายเหตุ
	13.2 นักเรียนคิดว่าการที่เพื่อนคิดว่านักเรียนไม่เหมาะสมที่จะเป็นตัวแทนของโรงเรียนเกิดจากสาเหตุใด (O_r) ตัวเรามีความรู้ไม่พอ 1 2 3 4 5 มีคนอื่นที่เหมาะสมกว่า	1	คัดเลือกไว้
	13.3 การที่เพื่อนของนักเรียนคิดว่านักเรียนไม่เหมาะสมที่จะเป็นตัวแทนโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีมานะมากขึ้นในการไปตอบปัญหาครั้งนี้ (E) ไม่จริง 1 2 3 4 5 จริง	1	คัดเลือกไว้
14	เมื่อเพื่อนต่อว่านักเรียนอย่างรุนแรง เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถทำรายงานในส่วนที่นักเรียนรับผิดชอบได้เสร็จตามเวลาที่กำหนดทำให้กลุ่มของนักเรียนโดนหักคะแนนในวิชานั้นไป 14.1 นักเรียนพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อการกระทำของนักเรียน เพื่อให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มมีความรู้สึกที่ดีขึ้น (O_w) ไม่ใช่ 1 2 3 4 5 ใช่	1	คัดเลือกไว้
	14.2 นักเรียนพยายามชี้แจงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้เพื่อน ๆ เกิดความเข้าใจมากที่สุด (O_r) ไม่จำเป็นต้องชี้แจงเหตุผล 1 2 3 4 5 ชี้แจงเหตุผลแน่นอน	1	คัดเลือกไว้
	14.3 หลังจากที่นักเรียนพยายามชี้แจงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น แต่เพื่อนยังไม่เข้าใจ นักเรียนจะทำอย่างไร (E) ไม่สนใจ 1 2 3 4 5 พยายามให้มากขึ้น	1	คัดเลือกไว้
15	หลังจากที่นักเรียนได้เสนอแนะในที่ประชุม ปรากฏว่าไม่มีใครยอมรับข้อเสนอของนักเรียน 15.1 นักเรียนคิดว่าการที่ไม่มีใครยอมรับข้อเสนอแนะของนักเรียนเกิดจากสาเหตุใด (O_r) ข้อเสนอของเรา 1 2 3 4 5 ข้อเสนอของคนอื่น มีเหตุผลไม่เพียงพอ มีเหตุผลดีกว่า	1	คัดเลือกไว้
	15.2 นักเรียนคิดว่าการที่ไม่มีใครยอมรับข้อเสนอของนักเรียนในครั้งนี้มีผลกระทบต่อตัวนักเรียนเพียงใด (R) มีแน่นอนคงไม่เสนอแนะอีก 1 2 3 4 5 ไม่มีผลกระทบเลย	1	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ข้อความ	ค่า IOC	หมายเหตุ
16	เมื่อนักเรียนเกิดความขัดแย้งกับเพื่อนในห้องอย่างรุนแรง 16.1 นักเรียนคิดว่าสาเหตุความขัดแย้งกับเพื่อนในห้องเรียนอย่างรุนแรงเกิดจากอะไร (O_f) ตัวเราเอง 1 2 3 4 5 เพื่อนเป็นคนผิด	1	คัดเลือกไว้
	16.2 นักเรียนคิดว่าสามารถยอมรับการกระทำของตนเองที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกับเพื่อนได้ดีเพียงใด (O_w) ไม่ยอมรับเพราะเราไม่ใช่คนผิด 1 2 3 4 5 ยอมรับแน่นอน(+)	1	คัดเลือกไว้
	16.3 นักเรียนคิดว่านักเรียนพร้อมที่จะปรับความคิดความรู้สึกของตนเอง และหาหนทางพูดกับเพื่อนเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น (E) ทำไม่ได้แน่นอน 1 2 3 4 5 ทำได้แน่นอน	1	คัดเลือกไว้
17	ถ้านักเรียนเป็นประธานนักเรียน แต่นักเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนนักเรียนห้องอื่นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน 17.1 นักเรียนคิดว่าการที่นักเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนนักเรียนห้องอื่นทำให้นักเรียนรู้สึกท้อแท้เพียงใด (R) ท้อแท้จนไม่อยาก 1 2 3 4 5 ไม่ท้อแท้จะพยายามต่อทำงานต่อ	1	คัดเลือกไว้
	17.2 นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่นักเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนในการทำกิจกรรมของโรงเรียนได้ดีเพียงใด (C) ทำไม่ได้แน่นอน 1 2 3 4 5 ทำได้แน่นอน	1	คัดเลือกไว้
	17.3 นักเรียนคิดว่านักเรียนจะหาแนวทางที่จะสร้าง ความร่วมมือกับเพื่อนห้องอื่น (E) ไม่จริงโดยสิ้นเชิง 1 2 3 4 5 จริงมากที่สุด	0.6	คัดเลือกไว้
18	เมื่อนักเรียนต้องย้ายโรงเรียนตามครอบครัวบ่อย ๆ 18.1นักเรียนคิดว่าสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ดีเพียงใด (C) ยอมรับไม่ได้ 1 2 3 4 5 ยอมรับได้แน่นอน	0.8	คัดเลือกไว้
	18.2นักเรียนคิดว่าสามารถหาวิธีการที่จะปรับตัวเข้ากับเพื่อนใหม่ได้อย่างรวดเร็ว (E) คงปรับตัวไม่ได้แน่ๆ 1 2 3 4 5 ปรับตัวได้แน่นอน	1	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ข้อความ	ค่า IOC	หมายเหตุ
19	ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ไม่มีใครอยากทำ 19.1 นักเรียนคิดว่านักเรียนไม่ขัดข้องที่จะทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย (E) ไม่จริงโดยสิ้นเชิง 1 2 3 4 5 จริงมากที่สุด	0.8	คัดเลือกไว้
	19.2 นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถทำงานนี้ได้ดีเพียงใด (C) ทำไม่ได้แน่นอน 1 2 3 4 5 ทำได้แน่นอน	1	คัดเลือกไว้
	19.3นักเรียนคิดว่าการที่ไม่มีใครอยากทำงานนี้ จะมีผลกระทบต่อการทำงานในครั้งนี้ของนักเรียนเพียงใด (R) มีผลกระทบแน่นอน 1 2 3 4 ไม่มีผลกระทบ	1	คัดเลือกไว้
20	ถ้านักเรียนถูกลงโทษ เนื่องจากมาโรงเรียนสาย 20.1 นักเรียนคิดว่าสาเหตุของการมาโรงเรียนสายเกิดจากสาเหตุใด (O_r) ตัวเราเอง 1 2 3 4 5 คนอื่นหรือปัจจัยอื่น	1	คัดเลือกไว้
	20.2 นักเรียนคิดว่าสามารถยอมรับการลงโทษได้ เพราะนักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนได้ (C) ยอมรับไม่ได้ 1 2 3 4 5 ยอมรับได้	0.8	คัดเลือกไว้
	20.3 นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถปรับปรุงตนเอง เพื่อให้มาโรงเรียนทันเวลาได้มากน้อยแค่ไหน (O_w) คงไม่ได้แน่นอน 1 2 3 4 5 ทำได้แน่นอน	0.8	คัดเลือกไว้
	20.4 ถ้านักเรียนปรับปรุงตนเองแล้ว แต่มาโรงเรียนไม่ทันเวลา นักเรียนจะทำอย่างไร (E) ถ้ามาไม่ทันก็ไม่เข้าเรียน 1 2 3 4 5 ต้องตื่นและมาให้เช้ากว่านี้	0.8	คัดเลือกไว้

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

ข้อ	IOCของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยง		
	แบบทะนุถนอม	แบบพึ่งตนเอง	แบบรักตามใจ
1	1	1	1
2	0.8	0.8	0.8
3	0.8	0.6	1
4	0.8	0.6	0.8
5	0.8	1	1
6	0.4 **	1	0.6
7	0.6	1	0.8
8	0.8	1	0.8
9	0.8	1	0.8
10	0.8	0.6	0.8
11	1	0.6	1
12	1	0.6	0.8
13	1	1	0.6
14	0.6	0.8	1
15	1	1	0.8
16	1	1	0.8
17	0.8	1	-

(** ตัดทิ้ง)

ภาคผนวก ค

ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

ตารางที่ 18 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

สถานการณ์	C	Or	Ow	R	E
1	1.1(.2590)	1.2(.1949)	1.5(.0991)	1.3(.1377)	1.4(.0400)
2		2.4(.3713)	2.1(.0982)	2.2(-.0253)	2.3(.3356)
3*	**3.1(.4408)**	**3.2(.3191)**	**3.3(.2893)**	**3.4(.3854)**	**3.5(.2159)**
4*		**4.1(.2067)**		**4.2(.3823)**	**4.3(.2713)**
5*	**5.1(.2526)**	**5.2(.4251)**			
6		6.1(.2748)	6.2(.2295)	6.3(.0089)	
7*	**7.1(.2445)**		**7.2(.2244)**		**7.3(.3544)**
8*		**8.1(.2963)**	**8.2(.2128)**	**8.3(.2109)**	
9	9.2(.1565)	9.1(.2731)			
10*	**10.2(.3543)**	**10.3(.2540)**	**10.1(.3701)**	**10.4(.3329)**	
11	11.4(.3952)		11.4(.2089)	11.2(-.0080)	11.3(.2841)
12	12.1(.1946)		12.2(.2894)		
13		13.2(.0963)		13.1(.4008)	13.3(.1829)
14*		**14.2(.2336)**	**14.1(.3166)**		**14.3(.2134)**
15*		**15.1(.2320)**		**15.2(.2507)**	
16*		**16.1(.3249)**	**16.2(.2978)**		**16.3(.4551)**
17*	**17.2(.4732)**			**17.1(.3595)**	**17.3(.4474)**
18*	**18.1(.2052)**				**18.2(.2712)**
19*	**19.2(.4342)**			**19.3(.2807)**	**19.1(.3073)**
20*	**2.02(.4214)**	**20.1(.3112)**	**20.3(.3476)**		**20.4(.3810)**
รวม	8	9	7	7	9

*คัดเลือกไว้

ตารางที่ 19 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู					
	แบบทะนุถนอม	ผลการคัดเลือก	แบบพึ่งตนเอง	ผลการคัดเลือก	แบบรักตามใจ	ผลการคัดเลือก
1	.4883	คัดเลือกไว้	.3547	ตัดทิ้ง	.2652	คัดเลือกไว้
2	.5775	คัดเลือกไว้	.5776	คัดเลือกไว้	.3491	คัดเลือกไว้
3	.2493	ตัดทิ้ง	.2267	ตัดทิ้ง	.3746	คัดเลือกไว้
4	.4568	คัดเลือกไว้	.4658	คัดเลือกไว้	.3679	คัดเลือกไว้
5	.3500	คัดเลือกไว้	.4643	คัดเลือกไว้	.4089	คัดเลือกไว้
6	.4969	คัดเลือกไว้	.5482	คัดเลือกไว้	.2145	คัดเลือกไว้
7	.3723	คัดเลือกไว้	.5211	คัดเลือกไว้	.2721	คัดเลือกไว้
8	.4844	คัดเลือกไว้	.4467	คัดเลือกไว้	.1946	ตัดทิ้ง
9	.5110	คัดเลือกไว้	.2988	ตัดทิ้ง	.2193	ตัดทิ้ง
10	-.0112	ตัดทิ้ง	.4337	ตัดทิ้ง	.2106	ตัดทิ้ง
11	.3259	คัดเลือกไว้	.4834	คัดเลือกไว้	.2898	คัดเลือกไว้
12	-.0954	ตัดทิ้ง	.4281	ตัดทิ้ง	.4071	คัดเลือกไว้
13	.3181	คัดเลือกไว้	.5334	คัดเลือกไว้	.1161	ตัดทิ้ง
14	.2246	ตัดทิ้ง	-.0972	ตัดทิ้ง	.2132	ตัดทิ้ง
15	.0979	ตัดทิ้ง	.0509	ตัดทิ้ง	.1841	ตัดทิ้ง
16	.1574	ตัดทิ้ง	.4366	คัดเลือกไว้	.4552	คัดเลือกไว้
17	-	-	.6200	คัดเลือกไว้	-	-

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 7 ฉบับ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดความทะเยอทะยาน

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามวัดเชาวน์อารมณ์

ฉบับที่ 7 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

ข้อมูลส่วนตัว

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤

แบบสอบถามวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรค

คำชี้แจง

1. จากข้อคำถามให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ให้เข้าใจ แล้วตอบคำถามแต่ละข้อ โดยพิจารณาว่าความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนค่อนไปทางซ้าย ทางขวา หรือตรงกลาง ซึ่งในแต่ละข้อจะมีตัวเลือกทั้งหมด 5 ตัวเลือก คือ 1 2 3 4 และ 5 ดังตัวอย่างในข้อ 1.1 ถ้านักเรียนวงกลมที่ 5 หมายความว่า นักเรียนมั่นใจว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาได้แน่นอน ในข้อ 1.2 ถ้านักเรียนวงกลมที่ 2 ก็หมายความว่า นักเรียนคิดว่าปัญหานั้นเกิดจากการกระทำของนักเรียน

ตัวอย่าง

1. นักเรียนจับคู่ได้ทำรายงานกับเพื่อนที่ไม่สนิทกัน และเกิดปัญหาระหว่างการทำรายงานร่วมกัน

1.1 นักเรียนสามารถแก้ไขสถานการณ์นี้ได้เพียงใด (C)

ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ 1 2 3 4 (5) แก้ไขได้แน่นอน

1.2 นักเรียนคิดว่าปัญหานี้เกิดจากสาเหตุใด (O_i)

ตัวเราเอง 1 (2) 3 4 5 เพื่อนหรือปัจจัยอื่น

2. คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามฉบับนี้ ไม่มีคำตอบใดผิดหรือถูก ดังนั้นขอให้นักเรียนเลือกตอบได้อย่างสบายใจ เพราะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการเรียนของนักเรียน ขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความรู้สึก และความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ขอขอบคุณอย่างสูง

นางสาวศศิธร แสงใส

นิสิตปริญญาโท ภาควิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

1. นักเรียนกับเพื่อน ๆ ได้รับคัดเลือกให้เป็นนักกีฬาของโรงเรียน และต้องเป็นตัวแทนไปแข่งขันกับโรงเรียนอื่น ทำให้เวลาเข้าเรียนน้อยลง มีผลทำให้ผลการเรียนของนักเรียนแย่ลง

1.1 นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถจัดการกับผลการเรียนที่แย่ลงนี้ได้ดีเพียงใด (C)

จัดการไม่ได้ 1 2 3 4 5 มีวิธีจัดการแน่นอน

1.2 นักเรียนคิดว่าผลการเรียนของนักเรียนที่แย่ลงเกิดจากอะไร (O_r)

ไม่มีเวลาอ่านหนังสือ 1 2 3 4 5 นักเรียนแบ่งเวลา ไม่เป็น

1.3 นักเรียนคิดว่าการที่ผลการเรียนแย่ลงใครควรรับผิดชอบ (O_w)

ครูและโรงเรียน 1 2 3 4 5 ตัวเราเอง

1.4 นักเรียนคิดว่าการที่ผลการเรียนแย่ลงจะส่งผลกับการเล่นกีฬาของนักเรียนเพียงใด (R)

ส่งผลแน่นอนต้องเลิกเล่นกีฬา 1 2 3 4 5 ไม่ส่งผลเลย

1.5 ถ้าผลการเรียนที่แย่ลงของนักเรียนในครั้งนี้ ไม่เป็นที่พอใจของคุณพ่อคุณแม่นักเรียน จะทำอย่างไร (E)

ทำได้แค่ไหนแค่นั้น 1 2 3 4 5 พยายามให้มากกว่านี้

2. นักเรียนตั้งใจเรียนมาก ทบทวนบทเรียนเป็นประจำ ทำการบ้านด้วยตัวเองทุกครั้ง แต่ผลการสอบออกมาว่านักเรียนได้คะแนนน้อยมาก ไม่เป็นอย่างที่คาดไว้

2.1 นักเรียนคิดว่าการที่นักเรียนสอบได้คะแนนน้อยเกิดจากสาเหตุใด (O_r)

ตัวเราเองไม่มีความสามารถ 1 2 3 4 5 ข้อสอบยากเกินไป

2.2 นักเรียนคิดว่าการที่นักเรียนสอบได้คะแนนน้อยทำให้นักเรียนคิดอย่างไร (R)

ปล่อยไปดีกว่า 1 2 3 4 5 พยายามต่อไป

2.3 ถ้านักเรียนยังตั้งใจเรียน แต่คะแนนสอบเหมือนเดิม นักเรียนจะทำอย่างไร (E)

ไม่ตั้งใจเรียนแล้ว 1 2 3 4 5 หาเพื่อนช่วยสอน

3. ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายงานจำนวนมาก ๆ ในเวลาเดียวกัน

3.1 นักเรียนเข้าใจและยอมรับการได้รับมอบหมายงานจำนวนมาก ๆ ในเวลาเดียวกันได้ดีเพียงใด (C)

ยอมรับไม่ได้และ 1 2 3 4 5 ยอมรับได้และตั้งใจ

ทำได้แค่ไหนแค่นั้น ทำงานทุกชิ้นให้ดีที่สุด

3.2 นักเรียนทำงานบางชิ้นไม่เสร็จตามกำหนดเวลา นักเรียนคิดว่าเกิดจากสาเหตุใด (O_r)

ครูให้งานมากเกินไป 1 2 3 4 5 ต้องรู้จักแบ่งเวลา

4.ถ้าครูและเพื่อน ๆ ในห้องเรียนไม่เข้าใจในสิ่งที่นักเรียนพูด

4.1 นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถยอมรับข้อบกพร่องในการสื่อสารของนักเรียนได้ดีเพียงใด (C)

ยอมรับไม่ได้ 1 2 3 4 5 ยอมรับได้

4.2 การที่ครูและเพื่อน ๆ ในห้องไม่เข้าใจในสิ่งที่นักเรียนพูด นักเรียนคิดว่าใครควรรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ในครั้งนี้ (Ow)

ตัวเราเอง 1 2 3 4 5 คนอื่นหรือปัจจัยอื่น

4.3 ถ้านักเรียนได้ศึกษาและพัฒนาวิธีการพูดที่ถูกต้อง แต่นักเรียนยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร นักเรียนจะทำอย่างไร (E)

พอแล้ว 1 2 3 4 5 พยายามต่อไปอีก

5. ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายจากครูให้ทำงานสำคัญและนักเรียนทำงานนั้นบกพร่อง

5.1 นักเรียนคิดว่าการที่นักเรียนทำงานที่ครูมอบหมายให้บกพร่องเกิดจากสาเหตุใด (O_r)

ปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย 1 2 3 4 5 ไม่มีเข้าใจในการทำงาน

5.2 ใครควรรับผิดชอบต่อผลกระทบจากการทำงานที่บกพร่อง (O_w)

ครูผู้มอบหมายงานให้ 1 2 3 4 5 ตัวเราเอง

5.3 นักเรียนคิดว่าผลจากการทำงานบกพร่องครั้งนี้จะส่งผลต่อการทำงานในครั้งต่อไปเพียงใด (R)

มีผลแน่ ๆ คงไม่ได้ 1 2 3 4 5 ไม่มีผลแน่นอน

รับความไว้วางใจอีก

6.ถ้าเพื่อนชักจูงให้นักเรียนหนีเรียนไปมั่วสุมเสพยาเสพติด แต่นักเรียนยังไม่ได้เสพปรากฏว่า นักเรียนและเพื่อน ๆ ถูกตำรวจจับได้

6.1 ใครควรเป็นผู้รับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่ถูกตำรวจจับในครั้งนี้ (O_w)

เพื่อน ๆ ที่ชวน 1 2 3 4 5 ตัวเราเอง

6.2 นักเรียนสามารถยอมรับเหตุการณ์ที่ถูกตำรวจจับ

ในครั้งนี้ได้ดีเพียงใด (C)

ยอมรับไม่ได้ 1 2 3 4 5 ยอมรับได้

6.3 นักเรียนคิดว่าการที่นักเรียนถูกตำรวจจับเกิดจาก

สาเหตุใด (O_r)

ตัวเราเอง 1 2 3 4 5 เพื่อนที่ชวน

6.4 นักเรียนคิดว่าผลจากการที่ถูกตำรวจจับในครั้งนี้

จะส่งผลต่อตัวนักเรียนอย่างไร (R)

ไม่สามารถสู้หน้ากับ 1 2 3 4 5 ต่อไปจะไม่ทำอีกแล้ว

ใครได้อีกต่อไป

7.เมื่อเพื่อนต่อว่านักเรียนอย่างรุนแรง เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถทำรายงานในส่วนที่นักเรียนรับผิดชอบได้เสร็จตามเวลาที่กำหนดทำให้กลุ่มของนักเรียนโดนหักคะแนนในวิชานั้นไป

7.1 นักเรียนพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อการกระทำของนักเรียน เพื่อให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มมีความรู้สึกที่ดีขึ้น (O_w)

ไม่ใช่ 1 2 3 4 5 ใช่

7.2 นักเรียนพยายามชี้แจงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้เพื่อน ๆ เกิดความเข้าใจมากที่สุด (O_r)

ไม่จำเป็นต้องชี้แจงเหตุผล 1 2 3 4 5 ชี้แจงเหตุผลแน่นอน

7.3 หลังจากที่นักเรียนพยายามชี้แจงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น แต่เพื่อนยังไม่เข้าใจ นักเรียนจะทำอย่างไร (E)

ไม่สนใจ 1 2 3 4 5 พยายามให้มากขึ้น

8.หลังจากที่นักเรียนได้เสนอแนะในที่ประชุม ปรากฏว่าไม่มีใครยอมรับข้อเสนอของนักเรียน

8.1 นักเรียนคิดว่าการที่ไม่มีใครยอมรับข้อเสนอแนะของนักเรียนเกิดจากสาเหตุใด (O_r)

ข้อเสนอของเรา 1 2 3 4 5 ข้อเสนอของคนอื่น

มีเหตุผลไม่เพียงพอ มีเหตุผลดีกว่า

8.2 นักเรียนคิดว่าการที่ไม่มีใครยอมรับข้อเสนอของนักเรียนในครั้งนี้มีผลกระทบต่อตัวนักเรียนเพียงใด (R)

มีแน่นอนคงไม่เสนอแนะอีก 1 2 3 4 5 ไม่มีผลกระทบเลย

9.เมื่อนักเรียนเกิดความขัดแย้งกับเพื่อนในห้องอย่างรุนแรง

9.1 นักเรียนคิดว่าสาเหตุความขัดแย้งกับเพื่อนในห้องเรียนอย่างรุนแรงเกิดจากอะไร (O_r)

ตัวเราเอง 1 2 3 4 5 เพื่อนเป็นคนผิด

9.2 นักเรียนคิดว่าสามารถยอมรับการกระทำของตนเองที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกับเพื่อนได้ดีเพียงใด (O_w)

ไม่ยอมรับเพราะเขาไม่ใช่คนผิด 1 2 3 4 5 ยอมรับแน่นอน

9.3 นักเรียนคิดว่านักเรียนพร้อมที่จะปรับความคิดความรู้สึกของตนเอง และหาหนทางพูดกับเพื่อนเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น (E)

ทำไม่ได้แน่นอน 1 2 3 4 5 ทำได้แน่นอน

10.ถ้านักเรียนเป็นประธานนักเรียนแต่นักเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนนักเรียนห้องอื่นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

10.1 นักเรียนคิดว่าการที่นักเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนนักเรียนห้องอื่นทำให้นักเรียนรู้สึกท้อแท้เพียงใด (R)

ท้อแท้จนไม่อยากทำงานต่อ 1 2 3 4 5 ไม่ท้อแท้จะพยายามต่อ

10.2 นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่นักเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนในการทำกิจกรรมของโรงเรียนได้ดีเพียงใด (C)

ทำไม่ได้แน่นอน 1 2 3 4 5 ทำได้แน่นอน

10.3 นักเรียนคิดว่านักเรียนจะหาแนวทางที่จะสร้างความร่วมมือกับเพื่อนห้องอื่น (E)

ไม่จริงโดยสิ้นเชิง 1 2 3 4 5 จริงมากที่สุด

11.เมื่อนักเรียนต้องย้ายโรงเรียนตามครอบครัวบ่อย ๆ

11.1 นักเรียนคิดว่าสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ดีเพียงใด (C)

ยอมรับไม่ได้ 1 2 3 4 5 ยอมรับได้แน่นอน

11.2 นักเรียนคิดว่าสามารถหาวิธีการที่จะปรับตัวเข้ากับเพื่อนใหม่ได้อย่างรวดเร็ว (E)

คงปรับตัวไม่ได้แน่ๆ 1 2 3 4 5 ปรับตัวได้แน่นอน

12.ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ไม่มีใครอยากทำ

12.1 นักเรียนคิดว่านักเรียนไม่ขัดข้องที่จะทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย (E)

ไม่จริงโดยสิ้นเชิง 1 2 3 4 5 จริงมากที่สุด

12.2 นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถทำงานนี้ได้ดีเพียงใด (C)

ทำไม่ได้แน่นอน 1 2 3 4 5 ทำได้แน่นอน

12.3 นักเรียนคิดว่าการที่ไม่มีใครอยากทำงานนี้ จะมีผลกระทบต่อการทำงานในครั้งนี้ของนักเรียนเพียงใด (R)

มีผลกระทบแน่นอน 1 2 3 4 5 ไม่มีผลกระทบ

13.ถ้านักเรียนถูกลงโทษ เนื่องจากมาโรงเรียนสาย

13.1 นักเรียนคิดว่าสาเหตุของการมาโรงเรียนสายเกิดจากสาเหตุใด (O_i)

ตัวเราเอง 1 2 3 4 5 คนอื่นหรือปัจจัยอื่น

13.2 นักเรียนคิดว่าสามารถยอมรับการลงโทษได้ เพราะนักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนได้ (C)

ยอมรับไม่ได้ 1 2 3 4 5 ยอมรับได้

13.3 นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถปรับปรุงตนเอง เพื่อให้มาโรงเรียนทันเวลาได้มากน้อยแค่ไหน (O_w)

คงไม่ได้แน่นอน 1 2 3 4 5 ทำได้แน่นอน

13.4 ถ้านักเรียนปรับปรุงตนเองแล้ว แต่มาโรงเรียนไม่ทันเวลา นักเรียนจะทำอย่างไร(E)

ถ้ามาไม่ทันก็ไม่เข้าเรียน 1 2 3 4 5 ต้องตื่นและมาให้เช้ากว่านี้

แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	บ่อยที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
1	ก่อนที่จะทำอะไร นักเรียนจะวางแผนในการทำงานนั้น ๆ.....	.....	.....	.....	.....	.....
2	ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าควรดูหนังสือแต่เนิ่น ๆ แต่นักเรียนก็มักจะละเลย ไว้ดูตอนใกล้สอบ.....	.....	.....	.....	.....	.....
3	นักเรียนจำเป็นต้องพูดเท็จในบางครั้ง เพื่อเอาตัวรอด.....	.....	.....	.....	.....	.....
4	นักเรียนกล้าทักท้วงเมื่อครูสอนผิด.....	.....	.....	.....	.....	.....
5	แม้ว่างานที่ครูให้ทำจะน่าเบื่อหน่ายและไม่น่าสนใจ นักเรียนจะพยายามทำจนเสร็จเรียบร้อย.....	.....	.....	.....	.....	.....
6	นักเรียนมักโต้แย้งกับเพื่อน โดยใช้อารมณ์.....	.....	.....	.....	.....	.....
7	นักเรียนอดทนคอยอะไร ๆ นานไม่ได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
8	นักเรียนเลิกล้มความตั้งใจ ที่จะทำอะไรบ่อย ๆ เพราะคิดว่าทำไม่สำเร็จ.....	.....	.....	.....	.....	.....
9	นักเรียนมักพูดย้ำถึงความผิดพลาดของผู้อื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
10	นักเรียนทำงานต่าง ๆ ได้สำเร็จโดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
11	นักเรียนไม่เคยติดตามบทเรียน ในวันที่ขาดเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
12	เมื่อนักเรียนทำอะไรไม่ได้ดังใจ นักเรียนจะโกรธทันที	.....	.....	.....	.....	.....
13	เมื่อนักเรียนตัดสินใจทำอะไร นักเรียนมักจะทำให้สำเร็จเสมอ.....	.....	.....	.....	.....	.....
14	นักเรียนไม่ยอมเชื่อสิ่งใด จนกว่าจะมีหลักฐานยืนยัน	.....	.....	.....	.....	.....
15	ก่อนสอบทุกครั้ง นักเรียนจะวางแผนดูหนังสือจนครบทุกวิชา.....	.....	.....	.....	.....	.....
16	ในขณะที่ครูกำลังสอน นักเรียนเคยอ่านหนังสืออ่านเล่น หรือทำงานอื่นที่ไม่เกี่ยวกับวิชานั้นเลย.....	.....	.....	.....	.....	.....
17	เมื่อถูกจับได้ว่าทำผิด นักเรียนจะปฏิเสธไว้ก่อนแล้วค่อยหาวิธีแก้ภายหลัง.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	บ่อยที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
18	นักเรียนมักให้อภัย ในความผิดพลาดของผู้อื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
19	เมื่อเพื่อนมาชวนไปเที่ยว นักเรียนจะไม่ไป ถ้าทำงานยังไม่เสร็จ.....	.....	.....	.....	.....	.....
20	นักเรียนเคยแต่งกายผิดระเบียบของโรงเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
21	เมื่อมีผู้แสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้ง นักเรียนมักทนรับฟังจนจบเสียก่อนที่จะโต้แย้ง.....	.....	.....	.....	.....	.....
22	นักเรียนทำงานด้วยตัวนักเรียนเองมากกว่าให้คนอื่นทำให้.....	.....	.....	.....	.....	.....
23	ในเวลาปิดภาคเรียน นักเรียนจะอ่านตำรา หรือเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนไว้ล่วงหน้า.....	.....	.....	.....	.....	.....
24	นักเรียนช่วยทำงานบ้านทุกอย่าง โดยไม่ต้องให้ผู้ปกครองบอก.....	.....	.....	.....	.....	.....
25	เมื่องานที่นักเรียนกำลังทำมีอุปสรรค นักเรียนจะพยายามทำงานต่อไป.....	.....	.....	.....	.....	.....
26	นักเรียนมักรีบร้อนทำงานอย่างขอไปทีเพื่อให้มีงานส่งครู.....	.....	.....	.....	.....	.....
27	ถ้ามีโอกาสนักเรียนจะลัดคิวในการรับบริการต่าง ๆ เพราะช่วยประหยัดเวลาของนักเรียนได้มาก.....	.....	.....	.....	.....	.....
28	ก่อนที่นักเรียนจะทำสิ่งใด นักเรียนคำนึงถึงเหตุผลเสมอ.....	.....	.....	.....	.....	.....
29	เมื่อครูให้การบ้านมาทำ นักเรียนจะทำทันที เมื่อมีเวลาว่าง.....	.....	.....	.....	.....	.....
30	นักเรียนเคยแอบกินขนมในขณะเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....

แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกและสภาพที่เป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนสามารถสร้างความคุ้นเคยกับผู้อื่นได้อย่างรวดเร็ว.....	.....	.....	.....	.....	.....
2	นักเรียนไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เพราะไม่ชอบทำอะไรร่วมกับคนจำนวนมาก.....	.....	.....	.....	.....	.....
3	นักเรียนรู้สึกว่าตนเองขาดเพื่อน.....	.....	.....	.....	.....	.....
4	เมื่อเกิดความท้อแท้ นักเรียนจะทำกิจกรรมอื่นที่ชอบ เพื่อเป็นการเพิ่มกำลังใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
5	เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน นักเรียนรู้สึกว่าตนเองด้อยกว่าคนอื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
6	เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน นักเรียนรู้สึกว่านักเรียนเป็นส่วนเกินของกลุ่ม.....	.....	.....	.....	.....	.....
7	เพื่อน ๆ จะไปเที่ยวไหน จะชวนนักเรียนไปด้วย เพราะเข้ากับคนอื่นได้ง่าย.....	.....	.....	.....	.....	.....
8	โดยปกตินักเรียนเป็นคนชอบคุย แต่เมื่อเข้าห้องประชุมนักเรียนก็จะเงียบ.....	.....	.....	.....	.....	.....
9	ถึงแม้นักเรียนจะเรียนไม่เก่งเท่าเพื่อนในกลุ่ม แต่นักเรียนก็ยังคบกับเพื่อนในกลุ่มได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
10	นักเรียนสามารถเลือกเรื่องที่จะคุยกับคู่สนทนาได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
11	เมื่อมีการนัดทำงานในกลุ่ม แล้วเพื่อน ๆ ไม่มาตามเวลาที่นัด นักเรียนจะกลับทันที.....	.....	.....	.....	.....	.....
12	ถึงแม้ว่าเพื่อนจะชวนหนีเรียน นักเรียนก็ไม่เคยทำ...	.....	.....	.....	.....	.....
13	ถึงแม้เพื่อนๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โทรศัพท์มือถือ นักเรียนก็ไม่เคยคิดอิจฉาเพื่อน.....	.....	.....	.....	.....	.....
14	เมื่อทำงานกลุ่ม นักเรียนยินดีรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ถึงแม้จะขัดแย้งกับความคิดของตนเอง...	.....	.....	.....	.....	.....
15	ถ้าไม่ได้เป็นหัวหน้ากลุ่มตามที่ตั้งใจไว้ นักเรียนไม่อยากทำกิจกรรมนั้น.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
16	เมื่อมีปัญหากับเพื่อน นักเรียนจะแยกตัวออกจากกลุ่ม.....	.....	.....	.....	.....	.....
17	ถ้าเพื่อนในกลุ่มทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่เสร็จ นักเรียนจะถามเหตุผลมากกว่าการแสดงความไม่พอใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
18	เมื่อนักเรียนต้องเป็นตัวแทนกลุ่มในการนำเสนองาน นักเรียนจะค้นคว้ามาอย่างเต็มความสามารถ.....	.....	.....	.....	.....	.....
19	ถึงแม้บางครั้งต้องทำงานมากกว่าคนอื่นในกลุ่ม นักเรียนก็ยังเต็มใจที่จะทำงานโดยไม่คิดว่าเป็นการเสียเปรียบ.....	.....	.....	.....	.....	.....
20	นักเรียนเป็นคนพูดตรงไปตรงมา ไม่คำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
21	ในการสนทนา นักเรียนชอบพูดเรื่องของตนเอง โดยไม่คำนึงว่าผู้อื่นจะอยากฟังหรือไม่.....	.....	.....	.....	.....	.....
22	ถึงแม้จะโกรธเพื่อนมาก แต่นักเรียนก็ไม่เคยใช้กำลังหรือวาจาที่ไม่สุภาพระบายอารมณ์โกรธนั้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
23	ถ้ารู้สึกว่าเรื่องที่กำลังพูดทำให้เพื่อนไม่สบายใจ นักเรียนจะเปลี่ยนไปคุยเรื่องอื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
24	ถึงแม้ว่าเพื่อนไม่มาตามนัด นักเรียนก็คอยได้ เพราะคิดว่าเพื่อนมีความจำเป็น.....	.....	.....	.....	.....	.....
25	นักเรียนจะเลือกคบแต่เพื่อนที่ไม่ขัดใจนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
26	เมื่อขัดใจกับเพื่อน นักเรียนไม่เคยคิดที่จะเป็นฝ่ายปรับความเข้าใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
27	ถึงแม้ไม่พอใจกับคำพูดของเพื่อน นักเรียนก็ยังใช้วาจาที่สุภาพ.....	.....	.....	.....	.....	.....
28	เมื่อเพื่อนแสดงอารมณ์โกรธใส่ นักเรียนก็จะแสดงอารมณ์โกรธเช่นกัน.....	.....	.....	.....	.....	.....
29	นักเรียนไม่ชอบคนที่ตำหนินักเรียน ไม่ว่าคน ๆ นั้นจะเป็นใครก็ตาม.....	.....	.....	.....	.....	.....
30	นักเรียนรู้สึกลำบากใจในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....

แบบสอบถามวัดความทะเยอทะยาน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับความต้องการและความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ต้องการมากที่สุด	ต้องการมาก	ต้องการปานกลาง	ต้องการน้อย	ต้องการน้อยที่สุด
1	นักเรียนต้องการประสบความสำเร็จในการเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
2	นักเรียนต้องการมีบ้านหลังใหญ่ ๆ.....	.....	.....	.....	.....	.....
3	นักเรียนต้องการเรียนแค่มัธยมศึกษาตอนปลาย.....	.....	.....	.....	.....	.....
4	นักเรียนต้องการเป็นผู้นำประเทศในอนาคต.....	.....	.....	.....	.....	.....
5	นักเรียนต้องการเรียนในห้องเรียนที่มีคนเก่ง.....	.....	.....	.....	.....	.....
6	นักเรียนต้องการที่จะเรียนถึงระดับปริญญาสูงสุด.....	.....	.....	.....	.....	.....
7	นักเรียนต้องการที่จะไปเรียนต่อต่างประเทศ.....	.....	.....	.....	.....	.....
8	นักเรียนต้องการทำคะแนนสอบให้ได้คะแนนสูงสุด...	.....	.....	.....	.....	.....
9	นักเรียนต้องการเรียนแค่พอประกอบอาชีพได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
10	นักเรียนต้องการที่จะเรียนต่อในสถาบันที่มีชื่อเสียง...	.....	.....	.....	.....	.....
11	นักเรียนต้องการมีผลการเรียนที่สูงกว่าเพื่อน ๆ.....	.....	.....	.....	.....	.....
12	ในการสอบ นักเรียนต้องการทำได้พอไม่ตกสอบตก..	.....	.....	.....	.....	.....
13	นักเรียนต้องการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีกว่าคนอื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
14	นักเรียนต้องการทำงานในลักษณะที่คนอื่นทำไม่ได้..	.....	.....	.....	.....	.....
15	นักเรียนต้องการมีชื่อเสียงในสังคม.....	.....	.....	.....	.....	.....
16	ถ้ามีการแข่งขัน นักเรียนต้องการเป็นผู้ชนะทุกครั้ง...	.....	.....	.....	.....	.....
17	นักเรียนต้องการเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีความสามารถเหนือคนอื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
18	ในการทำงาน นักเรียนต้องการแค่เพียงมีเงินใช้ไปวัน ๆ.....	.....	.....	.....	.....	.....
19	นักเรียนต้องการแสดงผลงานที่ประสบความสำเร็จให้คนอื่นรับรู้.....	.....	.....	.....	.....	.....
20	นักเรียนต้องการต้องการเป็นที่หนึ่งของห้องในทุก ๆ ด้าน.....	.....	.....	.....	.....	.....

แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1	นักเรียนคิดว่าสัมพันธภาพของนักเรียนกับคนรอบข้างสามารถเปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
2	นักเรียนรู้สึกสนุกสนานที่ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่ยุ่งยากซับซ้อนแค่ไหนก็ตาม.....	.....	.....	.....	.....	.....
3	นักเรียนรู้สึกว่านักเรียนด้อยกว่าคนอื่น แทบทุกเรื่อง...	.....	.....	.....	.....	.....
4	นักเรียนมักจะตื่นตอนเช้าด้วยความกระปรี้กระเปร่าพร้อมที่จะใช้ชีวิตในวันนั้น ๆ ด้วยความสบายใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
5	เมื่อเพื่อนหรือคนรอบข้างประสบความสำเร็จ นักเรียนก็จะพลอยดีใจไปกับเขาด้วย.....	.....	.....	.....	.....	.....
6	เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวนักเรียน เป็นสิ่งที่สลับซับซ้อน ยากที่จะทำความเข้าใจได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
7	นักเรียนมักจะตำหนิงานทุกอย่างที่คนอื่นทำ.....	.....	.....	.....	.....	.....
8	นักเรียนรู้สึกชื่นชมและภูมิใจในความสำเร็จของคนอื่น.	.....	.....	.....	.....	.....
9	นักเรียนรู้สึกว่าชีวิตนี้มีแต่ปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้..	.....	.....	.....	.....	.....
10	นักเรียนมักจะให้รางวัลกับตัวเองเสมอ เมื่อรู้สึกว่าทำดีที่สุดแล้ว.....	.....	.....	.....	.....	.....
11	นักเรียนจะหาสิ่งจูงใจให้ตัวเองทุกวัน เพื่อให้แต่ละวันผ่านไปอย่างไม่น่าเบื่อ.....	.....	.....	.....	.....	.....
12	สิ่งที่นักเรียนทำดูเหมือนจะไม่สามารถทำให้คนอื่นมีความสุขได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
13	นักเรียนคิดว่าบางทีความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ไม่ใช่ความผิดของใคร และไม่จำเป็นต้องหาผู้กระทำผิดทุกครั้ง.....	.....	.....	.....	.....	.....
14	นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายกับชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน.....	.....	.....	.....	.....	.....
15	นักเรียนคิดเสมอว่านักเรียนเป็นคนอาภัพและโชคร้ายกว่าคนอื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
16	นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อเลยกับสิ่งที่ผ่านเข้ามาในชีวิต.....	.....	.....	.....	.....	.....
17	นักเรียนรู้สึกพอใจในสิ่งที่นักเรียนมีและนักเรียนเป็น....	.....	.....	.....	.....	.....
18	ในชีวิตของนักเรียน ไม่มีเรื่องให้นักเรียนได้หัวเราะมากนัก.....	.....	.....	.....	.....	.....
19	นักเรียนรู้สึกว่า ชีวิตของนักเรียนเป็นเรื่องลึกลับ ยากที่จะล่วงรู้หนทางข้างหน้าว่าเป็นอย่างไร.....	.....	.....	.....	.....	.....
20	นักเรียนมองเห็นข้อดีของทุก ๆ คนที่นักเรียนรู้จัก.....	.....	.....	.....	.....	.....
21	นักเรียนมั่นใจว่าทุกวันนี้นักเรียนทำดีที่สุดแล้ว และจะพยายามทำให้ดียิ่งขึ้นไปเท่าที่จะทำได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
22	นักเรียนคิดว่าการที่นักเรียนโดนตำหนินั้น เนื่องจากบุคคลนั้นเขาหวังดีกับนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
23	นักเรียนรู้ว่าตัวนักเรียนมีความสามารถที่จะเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
24	นักเรียนคิดว่าไม่มีประโยชน์อะไรเลยที่จะต้องมาจมอยู่กับอดีต ในเมื่อคนเราต้องเดินต่อไปข้างหน้า.....	.....	.....	.....	.....	.....
25	นักเรียนมักจะหวาดระแวงกับสิ่งต่าง ๆ ที่กำลังผ่านเข้ามาในชีวิต.....	.....	.....	.....	.....	.....
26	นักเรียนคิดอยู่เสมอว่า พรุ่งนี้ต้องดีกว่าวันนี้แน่นอน....	.....	.....	.....	.....	.....
27	นักเรียนเชื่อว่าทุก ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้น มักมีทางออกเสมอ.....	.....	.....	.....	.....	.....
28	ถึงแม้จะมีสถานการณ์ที่เลวร้ายเกิดขึ้นในชีวิตของนักเรียน นักเรียนก็มีความหวังว่ามันจะคลี่คลายไปในทางที่ดีได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
29	นักเรียนไม่รู้จะปรับปรุงตัวเองอย่างไร แม้ว่าในหลาย ๆ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้นักเรียนรู้สึกผิดและวิตกกังวล.....	.....	.....	.....	.....	.....
30	นักเรียนรู้สึกว่าชีวิตของนักเรียนไม่มีค่าพอสำหรับคนอื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....

แบบสอบถามวัดเชาวน์อารมณ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	นักเรียนรู้ตนเองตลอดเวลาว่าขณะนั้นนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร.....	.....	.....	.....	.....	.....
2	นักเรียนรู้ตัวว่าสิ่งที่กำลังคิดเป็นเรื่องดีหรือไม่ดี.....	.....	.....	.....	.....	.....
3	เมื่อรู้สึกท้อแท้ นักเรียนจะเตือนตัวเองให้มีกำลังใจมากขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
4	นักเรียนสามารถบอกได้ว่าผู้อื่นกำลังไม่พอใจ โดยดูจากสีหน้าและท่าทางของเขา.....	.....	.....	.....	.....	.....
5	นักเรียนบอกได้ว่าสิ่งใดมีอิทธิพลต่อจิตใจของนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
6	ไม่ว่าจะทำอะไร นักเรียนจะใส่ใจความรู้สึกของผู้ที่อยู่รอบข้าง.....	.....	.....	.....	.....	.....
7	เมื่อนักเรียนรู้สึกเครียด นักเรียนจะหากิจกรรมเพื่อผ่อนคลายความเครียด.....	.....	.....	.....	.....	.....
8	นักเรียนสามารถเล่นกีฬาต่อไปได้ แม้จะถูกฝ่ายตรงข้ามยั่วโมโห.....	.....	.....	.....	.....	.....
9	นักเรียนสามารถเข้ากับเพื่อนได้ทุกคน.....	.....	.....	.....	.....	.....
10	นักเรียนรู้ดีว่าตนเองเป็นคนอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
11	นักเรียนจะทำใจให้รักในสิ่งที่ทำเพื่อให้สามารถทำงานทุกอย่างได้ดี.....	.....	.....	.....	.....	.....
12	นักเรียนใช้ความผิดพลาดในอดีตมาเป็นบทเรียนในการทำงานครั้งต่อไป.....	.....	.....	.....	.....	.....
13	ในขณะที่คุยกับผู้อื่น นักเรียนสามารถรับรู้ได้ว่าเขากำลังอยู่ในอารมณ์เช่นใด.....	.....	.....	.....	.....	.....
14	นักเรียนหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเสียใจ	.....	.....	.....	.....	.....
15	เวลานักเรียนโกรธ นักเรียนจะขว้างปาสิ่งของเพื่อระบายอารมณ์.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
16	นักเรียนบอกได้ว่าเหตุการณ์ใดที่จะทำให้นักเรียนโกรธ.....	.....	.....	.....	.....	.....
17	นักเรียนพร้อมที่จะติดต่อประสานงานกับทุกคน.....	.....	.....	.....	.....	.....
18	นักเรียนรู้สึกว่า งานยากเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ.....	.....	.....	.....	.....	.....
19	นักเรียนสามารถสร้างความคุ้นเคยได้กับคนทุกเพศทุกวัย.....	.....	.....	.....	.....	.....
20	นักเรียนพยายามถนอมน้ำใจผู้อื่น เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง.....	.....	.....	.....	.....	.....

แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	ไม่ว่านักเรียนทำอะไรพ่อแม่จะคอยให้ความช่วยเหลือ.....	.....	.....	.....	.....	.....
2	พ่อแม่จะคอยซักถามในเรื่องส่วนตัวของนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
3	พ่อแม่ชื่นชมเมื่อนักเรียนสามารถซ่อมแซมของใช้บางอย่างได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
4	ไม่ว่านักเรียนต้องการอยากได้อะไรพ่อแม่ก็พยายามหามาให้.....	.....	.....	.....	.....	.....
5	นักเรียนมีอิสระเต็มที่ในการแต่งกายตามสมัยนิยม.....	.....	.....	.....	.....	.....
5	เมื่อนักเรียนมีปัญหากับเพื่อน พ่อแม่จะแสดงความเห็นว่านักเรียนเป็นฝ่ายถูก.....	.....	.....	.....	.....	.....
7	พ่อแม่คอยย้ำเตือนนักเรียนเรื่องการคบเพื่อน.....	.....	.....	.....	.....	.....
8	เวลานักเรียนไปไหนพ่อแม่จะไปด้วยหรือให้คนไปเป็นเพื่อน.....	.....	.....	.....	.....	.....
9	เมื่อนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน พ่อแม่จะให้คำปรึกษา.....	.....	.....	.....	.....	.....
10	เวลานักเรียนเสนอแนะความคิดเห็นใด ๆ พ่อแม่จะรับฟัง.....	.....	.....	.....	.....	.....
11	นักเรียนให้เพื่อนมานอนค้างที่บ้านโดยไม่ต้องขออนุญาตก่อน.....	.....	.....	.....	.....	.....
12	ไม่ว่านักเรียนทำผิดเรื่องอะไรก็ตาม พ่อแม่ก็ไม่เคยดุด่าว่ากล่าว	.....	.....	.....	.....	.....
13	พ่อแม่จะเตือนให้นักเรียนระมัดระวังอันตราย เช่น เล่าเรื่องที่เป็นข่าวตามหนังสือพิมพ์ / โทรทัศน์.....	.....	.....	.....	.....	.....
14	นักเรียนสามารถไปเที่ยวนอกบ้านได้โดยขออนุญาตพ่อแม่ก่อนหรือไม่ก็ได้	.....	.....	.....	.....	.....
15	นักเรียนมีสิทธิพิเศษเหนือพี่น้องคนอื่นในครอบครัว	.....	.....	.....	.....	.....
16	ถ้านักเรียนมีปัญหาเรื่องการคบเพื่อน พ่อแม่จะช่วยแนะนำแต่ให้นักเรียนเป็นคนตัดสินใจเอง.....	.....	.....	.....	.....	.....
17	พ่อแม่ติดตามผลการเรียนของนักเรียนจากครูอยู่เสมอ.....	.....	.....	.....	.....	.....
18	ถึงแม้นักเรียนจะไม่สบายเล็ก ๆ น้อย ๆ พ่อแม่ก็จะคอยดูแลอย่างใกล้ชิด.....	.....	.....	.....	.....	.....
19	ถ้านักเรียนมีปัญหารุนแรงกับเพื่อน พ่อแม่จะปลอบใจ ถามสาเหตุและแนะนำทางออกให้เลือกปฏิบัติ.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
20	ไม่ว่านักเรียนทำอะไรผิดก็ตาม พ่อแม่จะให้โอกาสนักเรียนชี้แจงเหตุผล.....	.....	.....	.....	.....	.....
21	ถ้านักเรียนต้องการพักผ่อนทั้งที่การบ้านยังไม่เสร็จ พ่อแม่ก็ไม่ว่าอะไร.....	.....	.....	.....	.....	.....
22	พ่อแม่คอยห้ามนักเรียนเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศอยู่เป็นประจำเพราะกลัวเสียการเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
23	เมื่อนักเรียนทำผิดกฎของโรงเรียน พ่อแม่คิดว่าเป็นเรื่องไม่ร้ายแรง	.....	.....	.....	.....	.....
24	พ่อแม่สามารถช่วยให้นักเรียนหายกลุ้มใจ และคลายความทุกข์เมื่อนักเรียนมีปัญหา.....	.....	.....	.....	.....	.....
25	พ่อแม่ไม่อนุญาตให้นักเรียนออกไปเที่ยวนอกบ้านเวลากลางคืนเพราะกลัวว่านักเรียนจะได้รับอันตราย.....	.....	.....	.....	.....	.....
26	พ่อแม่ฝึกให้นักเรียนช่วยตนเองทั้งในเรื่องเรียนและการใช้ชีวิต.....	.....	.....	.....	.....	.....
27	พ่อแม่ให้กำลังใจนักเรียนเมื่อนักเรียนต้องทำงานที่ยาก.....	.....	.....	.....	.....	.....
28	พ่อแม่คอยสนับสนุนให้กำลังใจนักเรียนให้รู้จักคิดสู้ปัญหาต่าง ๆ....	.....	.....	.....	.....	.....
29	นักเรียนสามารถใช้จ่ายเงินซื้อของที่ต้องการได้อย่างอิสระ.....	.....	.....	.....	.....	.....
30	พ่อแม่คอยเตือนนักเรียนในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรียนหรือเรื่องที่เป็นชีวิตประจำวัน.....	.....	.....	.....	.....	.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางสาวศศิธร แสงใส
วันเดือนปีเกิด	15 มกราคม 2517
สถานที่เกิด	อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 2136/35 ถนนเทพารักษ์ ตำบลเทพารักษ์
	อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ 10270

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2535	มัธยมศึกษาตอนปลาย
	โรงเรียนสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
พ.ศ. 2539	คบ. (คณิตศาสตร์)
	สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2550	กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา)
	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ